

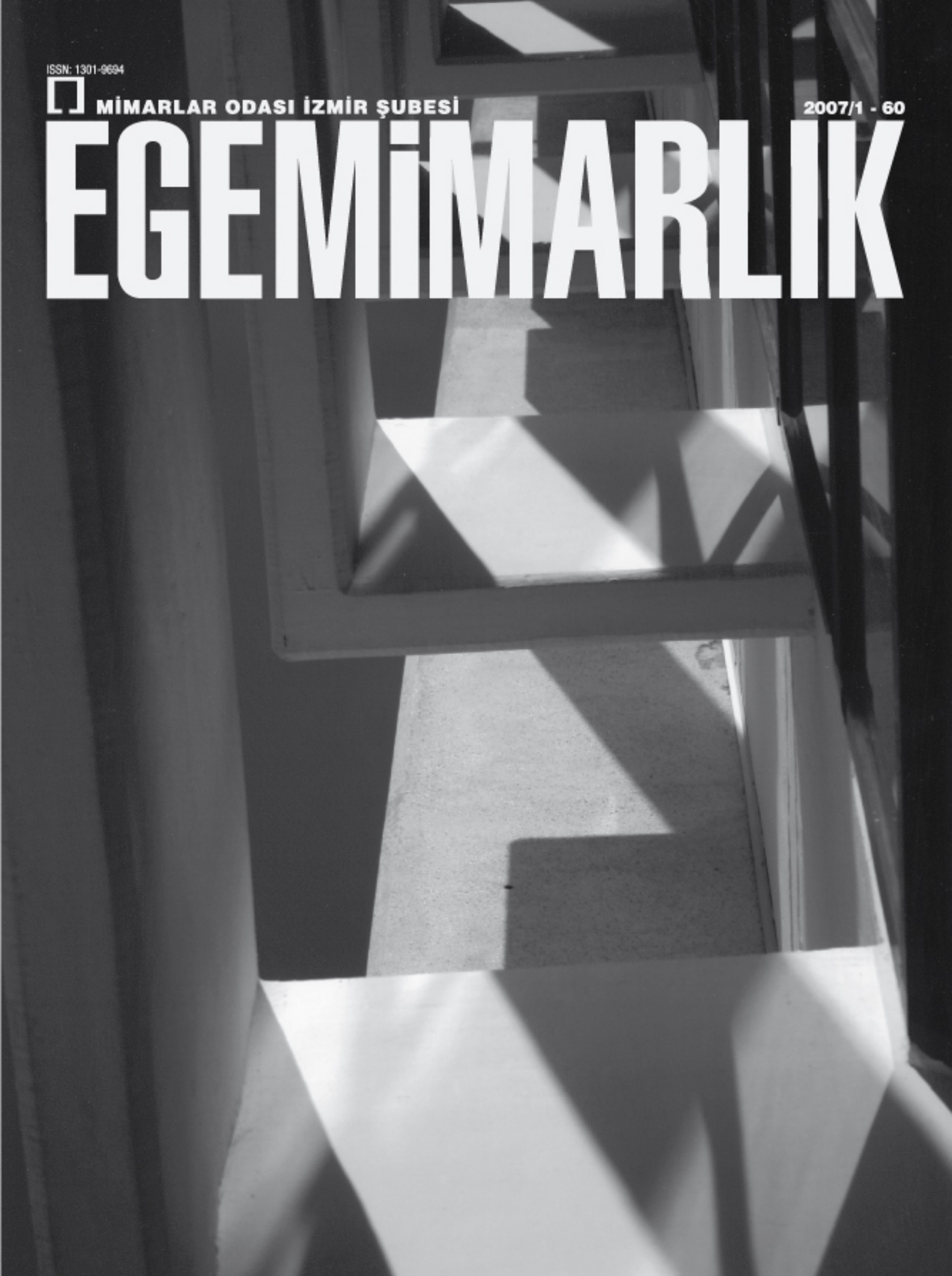
ISSN: 1301-9694

MİMARLAR ODASI İZMİR ŞUBESİ

2007/1 - 60

EGEMİMARLIK

Kapak Fotoğrafı: Erdem Yıldırım

Yıl: 17 Sayı: 60 2007/1

TMMOB Mimarlar Odası İzmir Şubesi tarafından üç ayda bir yayınlanır.

Yerel Süreli Yayın

Mimarlar Odası İzmir Şubesi Üyelerine ücretsiz gönderilir.

Yayımlayan:

Mimarlar Odası İzmir Şubesi adına;
Yayın Komitesi

Sahibi: Tamer Başbuğ

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:

Nilüfer Çınarlı

Yayın Sekreteri:

Tuba Çakıroğlu

Grafik Tasarım:

Ömer Can Bozkurt

Yayın Komitesi:

T. Didem Akyol Altun

Tamer Başbuğ

Tuba Çakıroğlu

Şeniz Ergeçgil Çıkkış

Nilüfer Çınarlı

Erdal Onur Diktaş

Ebru Türkdamar Diktaş

Zehra Akdemir Ersoy

Hikmet Gökmen

Eser Gültekin

Güngör Kaftancı

Emel Kayın

Nezihat Köşklük

İlker Özdel

Belgin Terim

Gürhan Tümer

(Soyadına göre alfabetik)

Yayın Yeri:

1456 Sokak No: 8/10 Alsancak -İZMİR

Tel : (232) 421 89 95 - 422 26 61

Faks : (232) 463 52 12

e-posta : egemim@izmimod.org.tr

web : www.izmimod.org.tr

Akhisar Temsilciliği : (236) 414 86 50

Aydın Temsilciliği : (256) 213 25 27

Didim Temsilciliği : (256) 811 57 74

Kuşadası Temsilciliği : (256) 612 00 91

Manisa Temsilciliği : (236) 232 68 07

Nazilli Temsilciliği : (256) 312 84 83

Odemiş Temsilciliği : (232) 545 73 73

Salihli Temsilciliği : (236) 715 08 13

Turgutlu Temsilciliği : (236) 312 04 21

Uşak Temsilciliği : (276) 212 29 57

Alaşehir Oda Temsilcisi : (236) 653 55 57

Aliağa Oda Temsilcisi : (232) 616 33 37

Bergama Oda Temsilcisi : (232) 633 28 71

Dikili Oda Temsilcisi : (232) 673 34 45

Menemen Oda Temsilcisi : (232) 832 90 32

Selçuk Oda Temsilcisi : (232) 892 67 17

Soma Oda Temsilcisi : (236) 613 61 63

Söke Oda Temsilcisi : (256) 518 48 88

Tire Oda Temsilcisi : (232) 511 17 66

Torbalı Oda Temsilcisi : (232) 856 61 96

Yayın Koordinatörü:

Ahmet Buğdaycı

Teknik Hizmetler, Reklam Pazarlama ve Basım Dağıtım:

Yapı-Endüstri Merkezi

Cumhuriyet Cad. 329

Harbiye 34367 İstanbul

Tel : (212) 230 29 19

Faks : (212) 248 48 14

e-post : yayinpazarlama@yem.net

web : www.yem.net

Baskı:

Doruk Grafik San. ve Tic. Ltd. Şti.

100. Yıl Mah. Matbaacılar Sitesi,

5. Cadde No: 44 Bağcılar - İstanbul

Tel : (212) 629 01 26

Faks : (212) 629 26 46

e-posta : dorukgrafik@tnn.net

Baskı Tarihi: 26 Eylül 2006

Yayın Koşulları

• Gönderilecek yazılar 1600 kelimeyi geçmemeli, Türkçe ve İngilizce özet içermelidir. • Görsel malzeme, teknik işlemlere uygun orijinal fotoğraf, dia olabilir (Dijital ortamda iletilebilir ise min. 20 cm. eninde, gerçek 300 dpi çözünürlükte olmalıdır). Çizimler, küçültüklerinde okunabilir olmalıdır.

• Yazıların her türlü sorumluluğu yazarına aittir. • Yazı ve fotoğraflar için kaynak gösterilmesi zorunludur. • Yayın Komitesi'nin kararı yazara yazılı olarak iletilir.

İÇİNDEKİLER

Başyazı		2
Haberler		3
	Başak İpekoğlu Elif Uğurlu Kerem Şerifaki Özlem Çizer Kader Reyhan Hasan Böke	Urla Pratik Kız Sanat Okulu Binası Deprem Sonrası Onarımı 10
	Eti A. Levi Emel Kayın Hümeysra B. Akkurt Müjgan B. Karatosun Mine T. Kiray Nezihat Köşklük	Bornova - Edwards (Murad) Köşkü Restorasyon Çalışmaları 14
	Şebnem Gökçen Dündar Zehra Ersoy	İyi Mimarlık Kötü Planlama ya da Kötü Mimarlık İyi Planlama... 20
	Muhammed Aydoğan	Katılımcı Planlama ve Demokratik Yerel Yönetim Hedefinde İzmir Modeli 24
	Emel Kayın	Balçova - Teleferik / İnciraltı - Bahçelerarası Bölgesi İçin Kentsel Fırsatlar 28
	İlknur Türkseven Doğrusoy İnci Uzun	KONUT VE KENTSEL KİMLİK İzmir Konut Mimarlığına Tematik Bakış... 32
Yapı Tanıtım	Özel Kılıç	Özgü Özgörkey Yönetim Binası 39
	Metin Kılıç	O'live Park Evleri 42
Yayın Tanıtım		48

Şube'den

Mimarlar Odası gündeminde uzun süredir yer alan "Mimarlık Hakkında Kanun" 25-26 Kasım 2006 tarihlerinde Denizli'de düzenlenen Danışma Kurulu'nda görüşüldü. Genel Kurul'da alınan karar uyarınca Merkez Yönetim Kurulu tarafından Danışma Kurulu gündemine getirilen Kanun Tasarısı, yapılan değerlendirmeler ışığında redakte edildikten sonra Başbakanlığa iletilecek. Önümüzde Tasarının Kanunlaşması için yürütülecek çok önemli bir süreç başlıyor.

Danışma Kurulu gündeminde yer alan bir diğer konu "Türkiye Mimarlık Politikası" idi. Ulusal Mimarlık Politikaları, "mimarlık ürünleri ve yapıları çevrenin niteliğinin kamu yararına olduğu düşüncesinden hareketle, mimarlık uygulamalarında standartları yukarıya çekme hedefini hükümet politikalarına entegre etme amacını" taşıyor. Almanya, Danimarka, Finlandiya, Fransa, Hollanda, İngiltere, İrlanda, İskoçya, İtalya ve Malezya'nın ulusal politika çalışmaları çevrilerek yapılan çalışmaya ışık tuttu. Hazırlanacak "Türkiye Mimarlık Politikası" metninin ilgili kesimlere ulaştırılması, devletin Politikası olmasının sağlanması için çalışmaların sürdürülmesi hedefleniyor. Bu amaçla hazırlanan, mesleki, bilimsel çok sayıda etkinliklerde belirtilen saptama ve değerlendirmeleri içeren, 2006-2007 yıllarına programlanan "Türkiye Mimarlık Politikası'na Doğru Mimarlık ve Kent Buluşmaları"yla metnin toplumla da buluşturulması hedeflenmekte.

Kent üzerine kapsamlı değerlendirmelerin hedeflendiği "Kent Kurultayı" 24-25-26 Mayıs tarihlerinde gerçekleşecek. "Büyüyen ve Dönüşen Kentler" temasında toplanacak olan Kurultay'da "stratejik planlama, dönüşüm, göç" temaları ele alınacak.

Mimarlık gündemindeki bir diğer konu olan "Yarışmalar" 14 Nisan'da gerçekleştirilecek tam günlük etkinlikte ele alınacak. "Tarihsel süreç, mevzuat, ilk yarışmalar, Cumhuriyet dönemi, boykotlu yarışmalar, Bayındırlık Bakanlığı etkisi, 80'li yıllar, 2000'li yıllar, jüri kurumu, yarışma yatırımcı kuruluş ilişkisi, yarışma imajı" temaları irdelenecek.

Barış, sağlık, mutluluk diliyoruz yeni yılda...

YÖNETİM KURULU

Ege Mimarlık'tan

2 Ekim Dünya Mimarlık Günü "Kentler, Umudun Mıknatısları" temasıyla tüm dünyada kutlandı. Ekim ayında kutladığımız Dünya Mimarlık Haftası etkinlikleri ve bu bağlamda ilk kez düzenlediğimiz fotoğraf ve afiş yarışmalarının sonuçlarını sizlerle paylaşıyoruz.

2007 yılının bu ilk sayısına, İzmir mimarlık gündeminde İnciraltı örneğiyle de yer alan; katılım – planlama – mimarlık üçgeni kapsamındaki makaleler ile başlıyoruz. İlk makalemiz, Şebnem Gökçen Dünder ve Zehra Ersoy'un her daim iyi planlamanın iyi bir mimarlığı veya tam tersi bir durumu yaratamadığını dile getirdikleri 'İyi Mimarlık Kötu Planlama ya da Kötu Mimarlık İyi Planlama'. Muhammed Aydoğan, 'Katılımcı Planlama ve Demokratik Yerel Yönetim Hedefinde İzmir Modeli'nde, katılım mekanizmalarının işleyişini aktatararak, katılımın olumlu – olumsuz yönlerine değiniyor. Emel Kayın ise, 9 – 12 Kasım tarihlerinde gerçekleşen İnciraltı Forumuna ve İnciraltı'nın geleceğine dair görüşlerini, 'Balçova-Teleferik / İnciraltı-Bahçelera-rası Bölgesi İçin Kentsel Fırsatlar' makalesinde bizlerle paylaşıyor.

Dokuz Eylül Üniversitesi Öğretim Üyeleri'nden Eti A. Levi, Emel Kayın, Hümeysra B. Akkurt, Müjgan B. Karatosun, Mine T. Kiray ve Nezihat Köşklük, 'Bornova – Edwards (Murad) Köşkü Restorasyon Çalışmaları'nda, 1880 yılında konut olarak inşa ettirilen evin öyküsü anlatıyor. İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü Öğretim Üyeleri'nden Başak İpekoğlu, Elif Uğurlu, Kerem Şerifaki, Özlem Çizer, Kader Reyhan ve Hasan Böke tarafından ele alınan bir diğer yenileme projesi ise; 'Urla Pratik Kız Sanat Okulu Deprem Sonrası Onarımı'.

Konut ve Kentsel Kimlik ana başlığı altında İlknur T. Doğrusoy ve İnci Uzun tarafından yazılan 'İzmir Konut Mimarlığına Tematik Bakış...' başlıklı makale, günümüzdeki İzmir konut mimarlığını eleştirel bir bakış açısı ile irdeliyor.

Yapı Tanıtım bölümümüzde ise; Mimar Özel Kılıç'ın Özgü Özgörkey Tesisleri ile Mimar Metin Kılıç'ın O'live Park Evleri yer alıyor.

2007 yılında çıkacak olan EGE MİMARLIK dergimizde yer alacak yeni konularla tekrar birlikte olacağız. Yeni yılda mutluluk ve sağlık temenni ediyoruz...

Bir sonraki sayımızda buluşmak dileğiyle;

İyi okumalar...

YAYIN KOMİTESİ

Dünya Mimarlık Günü Afiş Yarışması Sonuçlandı

Mimarlar Odası İzmir Şubesi olarak gerçekleştirdiğimiz Dünya Mimarlık Günü 2006 Afiş Yarışması sonuçlandı. Yarışmaya, 256 afiş katıldı. Bu afişlerden altısı; Ömer Durmaz, Deniz Dokgöz, Haluk Erkmen, İlker Özdel ve Tuğcan Güler'den oluşan seçici kurul tarafından yapılan değerlendirme sonucunda eşdeğer başarı ödülüne değer bulundu.

Seçilen afişlerin ödül töreni, 2 Ekim 2006 Pazartesi günü Ahmet Piriştina Kent Arşivi ve Müzesinde gerçekleştirildi. Birincilik ödülü alan eserler, APIKAM'dan sonra Kordon Gündoğdu Meydanı'nda açılan sergide de ilgiyle izlendi.

Afişleri başarı ödülüne layık görülen katılımcılar:

- Gözde Yektay (DEÜ GSF Grafik Tasarım Bölümü)
- Zeynep Dinç (İEÜ. GSTF Moda ve Tas. Böl. End. Tas. Uz. Öğr.)
- Selim Erhan (Marmara Ü. GSF Resim Bölümü)
- Demet Demirçeviren (DEÜ Buca Eğ. Fak. Resim-İş Böl. Grafik ASD)
- Ekin Boztaş (DEÜ Buca Eğ. Fak. Resim-İş Böl. Grafik ASD)
- Emek Kalfa (Marmara Ü. GSF Grafik Tasarım Bölümü)

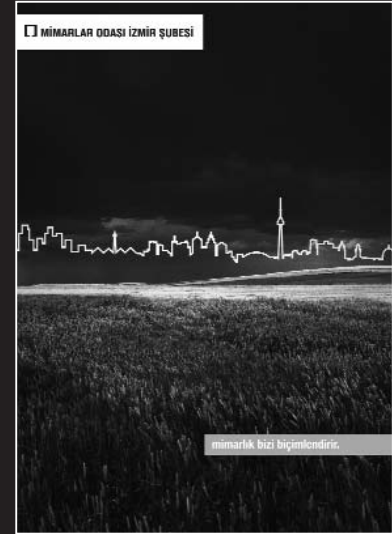
Not: Seçici Kurul Üyelerinden Prof. Dr. Ahmet Sipahioğlu seyahat sebebiyle jüri toplantısına katılmadı. Yerine Yedek Seçici Kurul Üyesi Tuğcan Güler yer aldı.

Gözde Yektay

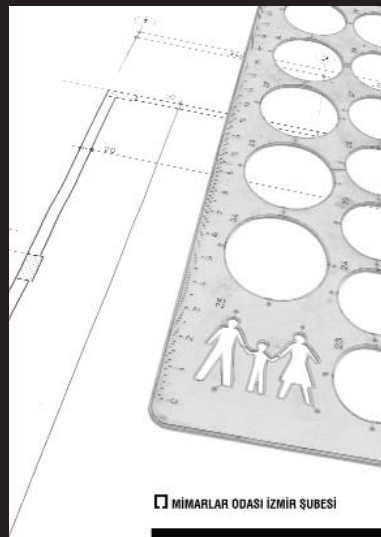
Zeynep Dinç

Selim Erhan

Demet Demirçeviren

Ekin Boztaş

Emek Kalfa

Dünya Mimarlık Günü "Mutlu Yerler, Mutlu Mekanlar" Fotoğraf Yarışması Sonuçlandı

Mimarlar Odası İzmir Şubesi olarak gerçekleştirdiğimiz Dünya Mimarlık Günü 2006 Fotoğraf Yarışması sonuçlandı. "Mutlu Yerler, Mutlu Mekanlar" isimli yarışmaya, 212 fotoğraf katıldı. Güven İncirlioğlu, Gökhan Birinci, Emel Kayın, Murat Germen ve Cemal Emden'den oluşan seçici kurul tarafından yapılan değerlendirme sonucunda 3 adet fotoğraf eşdeğer birincilik ödü-

lüne, 18 adet fotoğraf da sergileme ödülüne değer bulundu.

Seçilen fotoğrafların ödül töreni, 2 Ekim 2006 Pazartesi günü Ahmet Piriştina Kent Arşivi ve Müzesinde gerçekleşti.

Ödül alan eserler, Ahmet Piriştina Kent Arşivi ve Müzesinde ve Kordon Gündoğdu Meydanı'nda sergilendi.

1

2

Birincilik Ödülleri

- 1- Aziz Çataltepe
- 2- Kadir Uğur Varlı
- 3- Necla Deyirmenci

3

Sergileme Ödülleri

Berk Altınışık

Burak Acar

Alahattin Kanlioğlu

Bahri Karataş

Kerem Saltuk

Narin Halitoğlu

Birol Üzmez

Burak Sarıtoprak

Ertan Balkay

Feyza Berker

Necla Deyirmenci

Nevin Güntürkün

Reyhan Akyol

Sacit Ünlü

Tamer Dikmenler

Yusuf Bulut

Selim Uçar Çam

Ümit Varlı

Ekim 2006 Dünya Mimarlık Haftası Etkinlikleri

KOKTEYL

Bu yıl Dünya Mimarlık Günü, "Kentler Umudun Miknatısları" temasıyla tüm dünyada kutlandı. Mimarlar Odası İzmir Şubesi'nin düzenlediği, Mimarlık Günü Kokteyli, 2 Ekim Pazartesi günü Ahmet Piriştina Kent Arşivi ve Müzesi bahçesinde gerçekleşti. Şube Yönetim Kurulu Başkanı Tamer Başbuğ ve İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı Aziz Kocaoğlu'nun açılış konuşmalarının ardından, meslekte 30 yılını dolduran Şube üyesi mimarlara anı plaketleri verildi. Kokteyilde, bu yıl ilki düzenlenen afiş ve fotoğraf yarışması ödül töreni de gerçekleşti. Ayrıca, ödüle değer bulunan eserler APIKAM'ın bahçesinde sergilendi.

SÖYLEŞİLER

"Mimari Tektonik ve Mizah"

Ahmet Eyüce

Prof. Dr. Ahmet Eyüce, Mimarlık Haftası etkinlikleri kapsamında "Mimari Tektonik ve Mizah" adlı bir söyleşi gerçekleştirdi. İzmir Sanat'ta 3 Ekim Salı günü gerçekleşen etkinlik, mimari tektoniğin yani biraraya gelişin yarattığı mizah üzerineydi.

"4 Kuşak Mimarlığı Tartışıyor"

Doğan Tekeli, Mutlu Çilingiroğlu, Emre Arolat, Boğaçhan Dündaralp

On yıl aradan sonra, 5 Ekim Perşembe günü tekrarlanan "4 Kuşak Mimarlığı Tartışıyor" etkinliği, bir araya getirdiği değerli mimarların kişisel sunumlarıyla başladı. Prof. Dr. Gürhan Tümer'in yönettiği söyleşide, Doğan Tekeli'nin ve sonrasında Mutlu Çilingiroğlu'nun yapılarını sunuşlarının ardından Emre Arolat, Dalaman Havalimanı projesinin filmi ile sunuşunu gerçekleştirdi. Boğaçhan Dündaralp'in temsil ettiği genç kuşak sunumunun sonrasında soru-yanıtlarla geçen tartışma bölümü ile söyleşi sona erdi.

MİMARLAR YAPILARINI GEZDİRİYOR

O'live Park Konut Sitesi, Urla/Metin Kılıç

Zeytinalanı Villaları O'live Park Konut Sitesi gezisi, 5 Ekim Perşembe günü gerçekleşti. Proje Müellifi Mimar Metin Kılıç tarafından 75 dönümlük vadi içerisindeki 30 ayrı tip villanın tasarım ve uygulama süreci geziye katılan Şube üyelerimize aktarıldı.

Mavişehir'de Yapımına Başlanan TOKİ Konutları Gezildi

Atilla Şengonca (Soyak)
Ufuk Güçlü (Bozoğlu),
Tamer Başbuğ (Albayrak)

Soyak, Bozoğlu ve Albayrak firmalarının aynı alanda planlanan üç ayrı toplu konut tasarımı ve uygulaması hakkında bilgi verilen TOKİ Mavişehir Konutları gezisi, 6 Ekim Cuma günü gerçekleşti.

SERGİLER

Mimar Deniz Dokgöz tarafından açılan, "Karikatürlü Binalar-Mimarlar" karikatür sergisi, Agora Alışveriş Merkezinde açıldı. Küratörlüğünü Emel Kayın'ın üstlendiği, İzmir Kentini, kuruluşundan günümüze kadar irdeleyen "Kent ve Mimarlık - İzmir" sergisi de, bu yıl ilki gerçekleştirilen afiş ve fotoğraf yarışması eserleriyle birlikte Kordon Gündoğdu Meydanı'nda ilgiyle izlendi.

MİMARLIK HARİTASI İLE KENT GEZİSİ

"İzmir Kent Merkezi Mimarlık Haritası" ile Emel Kayın ve Yase-min Sayar eşliğinde Alsancak Bölgesi kent gezisi, 4 Ekim Çarşamba günü gerçekleşti. Alsancak Garı'ndan başlayan gezi, Alsancak Karakolu ve Ege İhracatçı Birlikleri Binası ile devam etti. Gazi İlköğretim Okulu ve Nebahat Dolman Yaşlı Barınma Merkezi ile İkinci Kordon'daki eski ve yeni yapılar hakkında verilen bilgilerin ardından gezi, Efes Oteli ile son buldu.

ATÖLYE ÇALIŞMASI

Köyde Mimarlık, Urla/Serhat Akbay

Köyde bir yaşam düşlemiş ve sonra bu düşünüyü gerçek kılmış Mimar Serhat Akbay'ın "Köyde Mimarlık" temalı atölye çalışması 7 Ekim Cumartesi günü gerçekleşti. Köydeki yaşamı deneyimlediğimiz etkinlik, mimarın Yağcılar Köyü'ndeki bağ evi ve bürosunu gezerek başladı. Köyde mimarlık ve tasarım üzerine soru yanıtlarla bir söyleşiye dönüşen etkinlik, akşam saatlerinde gittiğimiz Yörük'te, mimarın yapımına devam ettiği kapalı hacim birimini gezerek son buldu.

Orhan Pamuk
Nobel Edebiyat
Ödülü Aldı

2006 Nobel Ödülü, "kentinin melankolik ruhunun izlerini sürerken, kültürlerin birbirleriyle çatışması ve örülmesi için yeni simgeler bulan" Orhan Pamuk'a verildi. Pamuk'un, 'Kara Kitap', 'Yeni Hayat', 'Sessiz Ev', 'Benim Adım Kırmızı', 'Kar' ve 'İstanbul' adlı kitapları işveç diline de çevrilmişti. Pamuk, ödülünü Stockholm'de düzenlenen Nobel Ödül Töreni'nde aldı. Pamuk, Nobel Ödülü alan ilk Türk yazar ve edebiyatçı oldu.

DEÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölümü'nden emekli

Prof.Dr. Esin Aydar
hocamızı kaybettik.

Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Bölümü'nden 1965'te mezun olan Prof. Dr. Esin Aydar, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı, Nüfus Planlaması Genel Müdürlüğü Eğitim Şube Müdürlüğü'nde, 1970-1972 yılları arasında DYO Fabrikası Halkla İlişkiler Müdürlüğü'nde görev yaptı.

Hacettepe Üniversitesi, Nüfus Etütleri Enstitüsü'nden 1970 yılında yüksek lisans, 1976'da Ege Üniversitesi Mühendislik Bilimleri Fakültesi'nde doktorasını tamamladı. 1980'de Ege Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi'nde doçent, 1990'da da Dokuz Eylül Üniversitesi'nde Mühendislik-Mimarlık Fakültesi'nde profesör unvanlarını aldı. Esin Aydar, sosyoloji, planlamaya halkın katılımı, istatistik, antropoloji gibi alanlarda dersler vermişti.

İnciraltı Forumu 9-12 Kasım 2006

İnciraltı'nın Geleceği Planlanıyor

İnciraltı'nın geleceği konusunda farklı görüşleri ortak platformda buluşturmak ve her kesimin fikrini almak için İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından gerçekleştirilen İnciraltı Forumu, 9 – 12 Kasım tarihleri arasında Ahmet Piriştina Kent Arşivi ve Müzesi'nde gerçekleşti. Dört gün süren foruma, sivil toplum örgütleri, üniversiteler, ilgili ilçe belediyeleri, Tarım ve Köyüşleri, Çevre ve Orman, Kültür ve Turizm ile Bayındırlık Bakanlığı temsilcileri, İnciraltı mahalle muhtarları ve arazi sahipleri katıldı.

Arazi sahipleri, İnciraltı'ndaki Özdilek Alışveriş Merkezi ve Crowne Plaza örneğini emsal göstererek, kendilerine de aynı oranda imar hakkı verilmesini talep ettiler. Kimi konuşmacılar ise; alan için uluslararası proje yarışması açılmasını çözüm olarak önerdiler.

Bunun yanı sıra, sivil toplum örgütleri tarafından, bölgenin sulama ve yetiştirme yöntemlerinde revizyon ile mutlak tarım ala-

nı olarak hizmetini sürdürmesinin mümkün olduğu ve bu değerlerin kullanılmasının öneminden bahsedildi. Mimarlar Odası İzmir Şube Başkanı Tamer Başbuğ da, İnciraltı için planlama yapılması gerektiğini, planlamada geç kalındığı için bu sorunların yaşandığını belirtti. Bu tür tartışmaların kentin tüm süreçlerinde yapılması gerektiğini dile getirdi.

Modern İzmir Mimarlığı YarATICIlarından Yüksek Mimar HARBİ HOTAN'ı Kaybettik

Modern İzmir Mimarlığı'nın yaratıcılarından; Harbi Hotan 17.12.2006 tarihinde İzmir'de vefat etti.

1943 yılında Güzel Sanatlar Akademisi'nden Yüksek Mimar olarak mezun olan Harbi Hotan, 1946-1961 yılları arasında, İzmir Belediyesi'nde görev almış ve bu yıllarda Rıza Aşkan ile birlikte, Kültürpark'ta Pakistan Pavyonu ve Fuar Evlendirme Dairesi uygulamalarını yürütmüştür.

1961'de serbest mimarlık ortamına geçiş yapan Hotan'ın en yetkin ürünleri arasında; İzmir Ticaret Odası Lokali, İzmir Atatürk Kapalı Spor Salonu, olimpiik açık ve kapalı yüzme havuzları, Halkapınar Spor Sitesi'nde 70 bin seyircili Atatürk Futbol ve Atletizm Stadı sayılabilir.

1964'te başlayan eğitimlik serüveni, Ege Üniversitesi'nde ve 1996 yılına kadar da Dokuz Eylül Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'nde devam etmiştir.

İzmir Atatürk Stadyumu, 1969

Atatürk Kapalı Spor Salonu, 1963

Mimariyi, "bir çok koşulun dengeli ve ahenkli olarak bütünleşmesi" olarak tanımlayan mimarın, 1980 yılında "Mimari Perspektif ve Gölge" konulu bir de kitabı yayımlanmıştır.

İzmir Mimarlığı'na modern karakterini kazandıran meslektaşımızı saygıyla anıyor, tüm sevenlerine ve mimarlık camiasına başsağlığı diliyoruz.

İzmir Ticaret Odası Lokali, 1963

"Çeşme – Alaçatı – Paşalimanı Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgeleri Çevre Düzeni Planı" ile İlgili Hukuksal Süreç Başladı

İzmir il sınırları içindeki "Çeşme – Alaçatı – Paşalimanı Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgeleri 1/25000 ölçekli Çevre Düzeni Planı", davalı Kültür ve Turizm Bakanlığı'nca onaylandıktan sonra, 4 Mayıs 2006 - 4 Haziran 2006 tarihleri arasında, Çeşme ve Alaçatı Belediyeleri'nde ilan edilmiştir. TMMOB, Mimarlar Odası Genel Başkanlığı, Şehir Plancıları Odası İzmir Şubesi ve Peyzaj Mimarları Odası İzmir Şubesi, ilan edilen planlara karşı, 02.06.2006 günlü yazıları ile Çeşme Belediyesi, 02.06.2006 günlü yazıları ile Alaçatı Belediyesi nezdinde itirazlarını bildirmişlerdir. Davacıların itirazlarına yasal süre içerisinde bir yanıt verilmediği gibi, yeni bir işlem de tesis edilmediğinden, bu davanın açılması zorunlu olmuştur.

Seçilen planlama alanı, hukuka aykırılıkların başında yer almaktadır. Turizmin ve bölgenin ortak işlevlerine açık ve kolaylaştırıcı planlar yerine, nokta ölçeğinde 1/25000 ölçekli planlar yapılması, planlamanın amacı ve ilkeleri ile çelişmektedir. Bunun yanı sıra Çiftlik Köy kesiminin planlama dışında bırakılması, planlama alan sınırının hangi kriterlere göre belirlendiğini anlaşılamaz kılmaktadır.

Ayrıca planlar arasında da bir uyumsuzluk vardır. Dava konusu plan kapsamındaki alanların daha önce ilgili Bakanlıklarca, yetkili Belediyelerce onaylanıp kesinleşen 1/25000, 1/5000, 1/1000 ölçekli planları bulunmasına karşın, hiç planı olmayan bir bölgeyi planlar gibi uygulamaya konulan dava konusu işlemlerde, önceki planlarla uyum sağlanmamış, hukuksal anlamda

kazanılmış haklar korunmamıştır. Dava konusu imar planını kimin ya da kimlerin hazırladığı da belli değildir. Plan ve plan notlarında; planlama amacından tamamen farklı, şehircilik ilke ve kararları ile ilgili yasa ve yönetmeliklere aykırı pek çok husus bulunmuştur.

Bunların yanı sıra, dava konusu planlamada 3621 sayılı Kıyı Yasasına uyulacağına belirtilmesine karşın, bu konuda açık plan notları belirlenmemiş, kıydan itibaren 100 ve 50 metrelik bir derinlikte yapılaşma yasağı getirilmemiştir.

Söz konusu planlamada jeolojik ölçüler ve koruma önlemlerine aykırılıklar da bulunmaktadır. Planlamada yer üstü ve özellikle yeraltı tatlı su potansiyeli yetersizliği gözönüne alınmamıştır. Bu bölge aynı zamanda jeotermal rezerv ve kaynak alanıdır. Yörede jeotermal kaynak çıkışlarının varlığı aynı zamanda deprem yaratacak potansiyelde fayların varlığını da çağrıştırmaktadır.

Sunulan nedenlerle, İzmir "Çeşme Alaçatı – Paşalimanı Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgeleri Çevre Düzeni Planı"na karşı davacının yaptığı itirazın yanıtı bırakılarak reddedilmesi yolundaki işlemlerle birlikte, söz konusu 1/25000 ölçekli planın açıkça hukuka aykırı olması ve uygulanması durumunda çok önemli ve ileride giderilmesi olanaksız kamusal ve bireysel zararlara neden olacağı gözetilerek yürütülmesinin durdurulması, duruşmalı yürütülecek yargılama sonucunda iptaline karar verilmesi istenmektedir.

Fotoğraflar: Kültür ve Turizm Bakanlığı web sitesinden alınmıştır

Başak İpekoğlu, Doç. Dr.
 Elif Uğurlu, Arş. Gör.
 Kerem Şerifaki, Arş. Gör.
 Özlem Çizer, Arş. Gör.
 Kader Reyhan, Arş. Gör.
 Hasan Böke, Doç. Dr.

İYTE Mimarlık Fakültesi, Mimari Restorasyon Bölümü

Urla Pratik Kız Sanat Okulu Binası Deprem Sonrası Onarımı

İzmir'in Urla ilçesi, Ondokuzuncu yüzyılda Rumların çoğunlukta bulunduğu bir yerleşim yeri olmuştur(1). Urla merkezinde yer alan Zafer Caddesi ve Postane Sokak, tarihte bu nüfusun konut ve işyerlerinin bulunduğu bir prestij alanıdır. Bu alan, 1922 Urla yangınından etkilenmeden kurtularak günümüze kadar özgün kimliğini büyük ölçüde korumuştur. Her iki yanında bitişik nizamda inşa edilmiş sivil mimarlık örneklerinin yer aldığı Zafer Caddesi, korunması gerekli tarihi ve mimari niteliklere sahiptir. Bu cadde üzerinde konumlanmış olan ve günümüzde Pratik Kız Sanat Okulu binası olarak kullanılan konut yapısı, taşıdığı mimari özellikleri ile yerleşmenin on dokuzuncu yüzyıl kültür mirasının seçkin örnekleri arasındadır(2). Yapı, tarihi süreç içinde çeşitli işlevlerle kullanılarak günümüze kadar ulaşmıştır. Ancak 10 Nisan 2003 tarihinde sabaha karşı saat 03.40 sularında meydana gelen deprem(3), yapıda hasar oluşturmuş ve mevcut sorunlarına yapısal sorunlar ekleyerek onarımının yapılmasını gerektirmiştir. Urla Kaymakamlığı'nın isteği üzerine İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü, Mimarlık Fakültesi, Mimari Restorasyon Bölümü'nce karşılıksız olarak yapının rölöve, restitüsyon çalışmaları ve onarım projeleri hazırlanmış ayrıca uygulamada danışmanlık hizmeti verilmiştir(4).

Yapının Tarihi

Bugün Pratik Kız Sanat Okulu olarak kullanılan yapının Rum cemaatinin ileri gelenlerinden Mihail Sokratis Mihailidis'in evi olduğu anlaşılmıştır(5). Ondokuzuncu yüzyılda konut olarak inşa edilen yapı, sonraları Yunanistan Konsolosluğu binası olarak kullanılmıştır(6). 1919 yılı ilkbaharında Kızıl Haç Sağlık Ocağı binaya yerleştirilmiştir(7). 1338 H./1922 M. yılında boşaltılan ve hazineye devredilen yapı, hazine tarafından kiraya verilerek bir süre otel olarak kullanılmıştır. 1925-1926 yıllarında Hükümet Tabipliği'ne tahsis edilmiştir. Urla'da 13.01.1950 tarihinde meydana gelen Hükümet Konağı yangınından sonra yapıya nüfus, tapu ve ziraat daireleri de yerleştirilmiştir. 1954 yılında Hükümet Tabipliği yeni açılan Sağlık Merkezi'ne nakledilmiş, 1955 yılında ise yeni Hükümet Konağı'nın inşa edilip hizmete açılması üzerine diğer daireler de Hükümet Konağı'na taşınmıştır. Bina, 19.12.1956 tarihinde Akşam Kız Sanat Okulu olarak kullanılmaya başlamış(8) ve 10.04.2003 tarihinde meydana gelen depreme kadar Pratik Kız Sanat Okulu olarak hizmet vermiştir.

Mimari Özellikler

Yapının ana kitlesi, iki normal ve bir bodrum kata sahip bölüm ve tek katlı bölümden oluşur. Kuzeybatıda, ana yapıya bitişik ve içten bağlantılı tek katlı bir ek yapı yer alır. Bahçe, arkada konumlanmıştır. İki yan cephe daha alçak kat yüksekliklerine sahip olan binalarla sınırlanmıştır.

1. Onarım sonrası giriş cephesi
2. Güneydoğu/Giriş cephesi - rölöve
3. Balkon ve mermer konsollar
4. Zemin kat kuzeydoğu mekanının göbekli tavanı
5. Ahşap iskelet sistemi sağlamlaştırmak için kullanılan metal bağlantı elemanları
6. Giriş cephesinde pencere sövelerinin temizlik öncesi ve sonrası

Plan Özellikleri

Ana giriş, Zafer Caddesi üzerinde bulunan giriş nişinden sağlanmaktadır. Giriş holü, zemin kat mekanlarının çevrelediği dikdörtgen planlı bir dağılım mekanıdır. Hol, siyah-beyaz mermer döşeme kaplaması, göbekli ve silmeli tavanı ile dikkat çekmektedir. Özgün durumda yaşama mekanı olan alt kat mekanları, bugün atölye olarak, caddeye bakan ve dükkan olarak planlanmış mekan ise müdür odası olarak kullanılmaktadır. Holün sonundan üst kata çıkan merdivene ve servis mekanlarının konumlandığı koridorlara ulaşılır. Üst kata çıkan çift kollu merdiven, ana holden bir duvar ve kapı açıklığı ile sonradan ayrılmıştır. Merdiven mekanını duvarlarda düzenlenmiş pilastr benzeri ahşap kaplamalar sınırlamaktadır. Üst kat mekanları, alt kat holünü yineleyen üst kat holü etrafında tasarlanmıştır. Hol, Zafer Caddesi'ne bakan bir balkona açılmaktadır. Üst katta özgün durumda yatma işlevine ayrılmış mekanlar, atölye olarak kullanılmaktadır. Bugün giyim atölyesi olarak düzenlenmiş mekanın özgün planlamada teras olduğu belirlenmiştir.

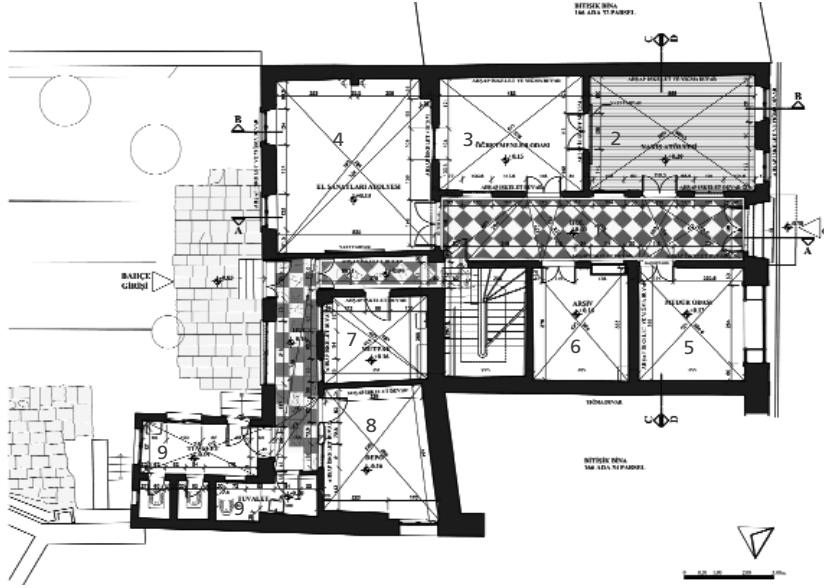
Cephe Özellikleri

Ön cephede giriş, ortada, derinliği az yarım daire kemerli bir niş içinde düzenlenmiş, üst katta girişle aynı düşey aksta balkon tasarlanmıştır. Görkemli dökme demir giriş kapısı, balkonun süslemeli demir parmaklıkları ve mermer konsolları, cepheyi zenginleştiren elemanlardır. Girişin sol yanında, özgün durumda

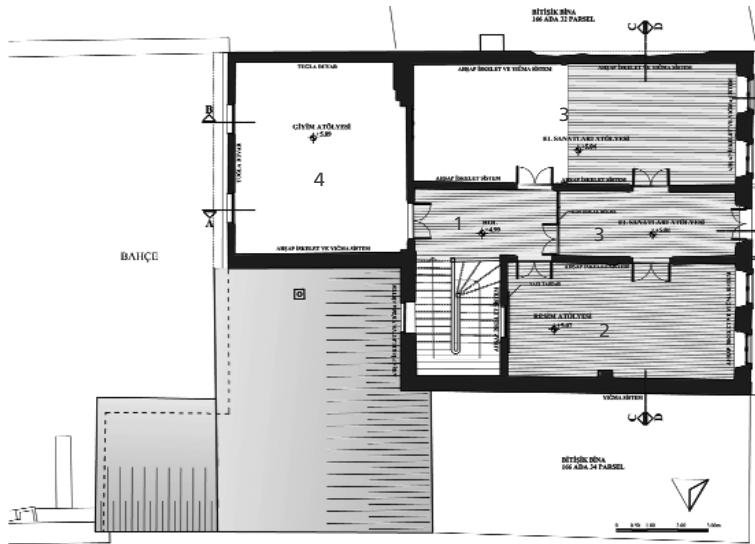
dükkan olarak planlanmış mekanın, özenle tasarlanmış basık kemerli geniş giriş açıklığı yer alır. Girişin sağ yanında ve üst katta balkon açıklığının iki yanında; ikili düzende yer alan basık kemerli dikdörtgen pencereler, cephe düzenini belirleyen ritmik elemanlardır. Cepheyi düşeyde sınırlayan pilastr benzeri kesme taş kaplamalar, saçak ve kat silmeleri, açıklık çevrelerinde yer alan kesme taş söveler, demir pencere kepenkleri, süslemeli pencere altı konsolları, yıldız biçimli bodrum kat havalandırma açıklıkları, Zafer Caddesi'ne mimari katkı sağlayan giriş cephesinin nitelikli elemanlarıdır. Bahçeye bakan kuzeybatı cephe, zaman içinde gerçekleştirilen müdahaleler sonucunda özgün mimari niteliklerini kısmen kaybetmiştir. İki yan cephe, kalkan duvarı bölümleri dışında daha alçak olan bitişik binalarla sınırlanmıştır.

İnşaat Tekniği ve Malzeme Kullanımı

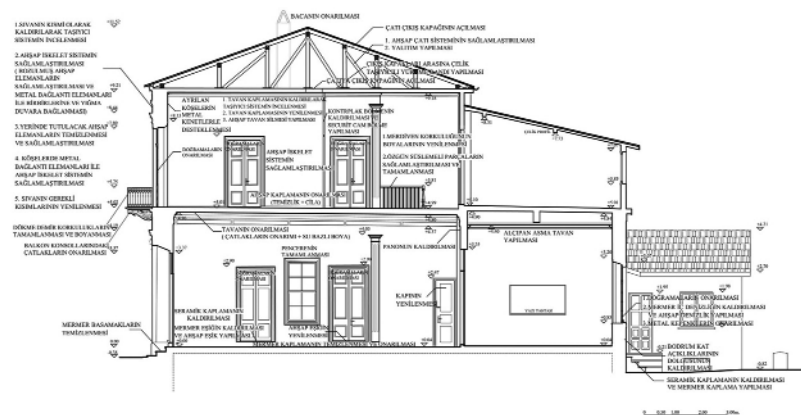
Yapının zemin ve birinci katında, güneybatı bitişik duvar dışında dış duvarlar; içte ahşap iskelet sistem, dışta yığma moloz taş sistemin birarada kullanıldığı birleşik yapıım sisteminde inşa edilmiştir. Güneybatı duvar tuğla yığma sistemdedir. Dış duvar kalınlıkları 41 - 46 cm, ahşap iskelet sistem olan iç duvarlar kalınlıkları ise 22 cm dir. Bütün duvarlar sıvalı ve badanalıdır. Zemin kat mekanlarının sıvaları; kerpiç siva üzerinde yaklaşık 0,5 cm kalınlığında kırıkt katkılı ince kireç siva, birinci kat sıvaları tek katlı kireç sıvadır. Katlar arasındaki döşemeler ahşap kirişle-

Zemin Kat Planı (Rölöve)

Birinci Kat Planı (Rölöve)

A-A Kesiti (Onarım)

Zemin Kat Planı

- 1- Hol
- 2- Nakış Atölyesi
- 3- Öğretmenler Odası
- 4- El Sanatları Atölyesi
- 5- Müdür Odası
- 6- Arşiv
- 7- Mutfak
- 8- Depo
- 9- Tuvalet

Birinci Kat Planı

- 1- Hol
- 2- Resim Atölyesi
- 3- El Sanatları Atölyesi
- 4- Giyim Atölyesi

medir. Tavanlar, giriş holü ve holün kuzeydoğusundaki mekanda, bağdadi tekniğinde yapılmış, sıvalı ve badanalıdır. Bu mekanlarda tavanların ortası, alçıdan bitkisel motiflerle oluşturulmuş göbek süslemelidir. Duvarların üst hizalarında çeşitli süslemelere sahip alçı silmelerle tavanlar zenginleştirilmiştir. Diğer mekanlarda tavanlar ahşap kaplamadır; ancak üst kat mekanlarının özgün ahşap kaplamaları depremden önce yenilenmiştir. Yer döşemeleri, giriş holü ve servis koridorlarında özgün siyah-beyaz mermer kaplamadır. Diğer mekanların döşemeleri, özgün durumda ahşap kaplama iken sonradan alt katta bazı mekanlarda seramik kaplama ve şap malzeme ile değiştirilmiş, üst katta ise özgün ahşap kaplama üzerine yeni ahşap kaplama yapılmıştır. Çatı ahşap oturtma sistemde ve kiremit kaplıdır.

Onarım Sorunları

Yapıdaki onarım sorunları, 10 Nisan 2003 tarihinde meydana gelen deprem sonucu artmıştır. Deprem sırasında yapının taşıyıcı sistemi hareket etmiş ve kuzeydoğu cephe, kalkan duvarı oluşturan ahşap iskelet sistemin taş dolgusu, bitişikteki tarihi binanın çatısına düşmüştür. Taşıyıcı sistemdeki hareket, üst kat duvarlarında şakülünden sapmalara, şişmelere ve sıvalarda da çatlaklara neden olmuştur. Özellikle giriş cephesini oluşturan duvarın içten iki köşesinde ayrılmalar gözlenmiştir. Buna bağlı olarak giriş cephesinde silmelerde kullanılmış olan kesme taş kaplamalarda ayrılmalar meydana gelmiştir. Günümüzde öğretmenler odası olarak kullanılan mekânın, kuzeybatı yönündeki tavan silmesi düşmüş, ahşap döşeme strüktürü ortaya çıkmış, güneybatı duvarında silme altından itibaren düşey bir çatlak oluşmuştur. Diğer yandan, zemin katta mutfak olarak kullanılan mekânın güneybatısında yer alan odanın tavan döşemesi çökmüştür.

Koruma Kararları ve Uygulama

Pratik Kız Sanat Okulu olarak kullanılmaya devam edecek olan yapının onarım projesinde temel yaklaşım, özgün taşıyıcı sistemin korunarak

PRATİK KIZ SANAT OKULU

Urla, Zafer Caddesi Kuzebatı Cephesi

güçlendirilmesi, deprem sonrası meydana gelen hasarların ve depremden önce mevcut olan sorunların giderilmesi için uygun müdahalelerin gerçekleştirilmesidir.

Depremde hareket etmiş olan duvarlarda, çatlakların gözlemlendiği kısımlarda sıvalar kısmi olarak kaldırılarak taşıyıcı sistemin müdahale gerektiren bölümleri belirlenmiştir. Yiğma sisteme bağlı olan ahşap iskelet sistemi oluşturan elemanların bozulmuş kısımları kesilerek, yeni ahşap parçalarla bütünlenmiş, proje kapsamında detayları hazırlanan ve yeni üretilen metal bağlantı elemanları kullanılarak gerekli bağlantıları sağlanmıştır. Duvarlardaki strüktürel sağlamlaştırılmalardan sonra hasarlı kalkan duvarın ahşap elemanları ve taş dolgusunun bozulmuş kısımları yenilenerek sağlamlaştırılmıştır. Duvarlarda saman katkılı özgün kireç sıvanın yerinde korunmasına karar verilmiştir. Onarım gereken bölümlerde ise kullanılacak yeni sıvaların özelliklerinin belirlenebilmesi amacıyla özgün sıva örnekleri toplanmış ve bunlar İYTE Malzeme Koruma Laboratuvarı'nda analiz edilmiştir. Örneklerin analizleri doğrultusunda, onarımlarda bu sıvalara benzer bileşimdeki yeni sıvalar kullanılmıştır. Ahşap kaplama döşemeler ve giriş holünün mermer kaplamaları temizlenmiştir. Koridorların çatlamış durumdaki mermer döşeme kaplamaları yenilenmiştir. Zemin katta, öğretmenler odası tavanında hasar gören kısımda; tavan ahşap döşemesi askıya alınmış, döşeme taşıyıcıları özgün detayında onarılmış ve bozulmuş durumdaki tavan silmesi özgün nitelikte yenilenmiştir. Giriş ve bahçe cephelerinde taş elemanlara sürülmüş olan plas-

tik boya dikkatli bir mekanik temizleme ile çıkartılmıştır. Demir kepenklerin eksik olanları, özgün olan kepenkler dikkate alınarak tamamlanmış, pencerelerin iç denizliklerine sonradan eklenmiş ve bir kısmı deprem sırasında çatlamış olan bütün mermer denizlikler kaldırılmış yerine özgün nitelikte damlalıklı ahşap denizlik yapılmıştır. Arka cephede örülmüş olan bodrum kat pencereleri söveleriyle ortaya çıkarılmıştır. Cephe ve iç mekan boyalarında yapının tarihi karakteri ile uyumlu renkler seçilmiştir.

Sonuç

Urla Pratik Kız Sanat Okulu binası, hasar gördüğü depreme kadar, özel ve kamu mülkiyetinde 100 yılı aşan bir süreç boyunca kullanılarak günümüze ulaşmıştır. Halkın belleğinde önemli bir yere sahip olan yapıda gerçekleştirilen onarımlar, özgün mimari özellikleri koruyan, ve çağdaş bir kullanım sunan nitelikte gerçekleştirilmiştir. Özellikle tarihi taşıyıcı sistemin korunarak sağlamlaştırılması, özgün sıva özelliklerinin korunması, cephede boyalı taş elemanların temizlenmesi yapının niteliklerini vurgulayan müdahaleler olmuştur. Yapılan onarım sonucu tarihi bir miras olarak yeniden kazanılan yapının açılışı, 2003-2004 Eğitim Öğretim yılı yıl sonu sergisi ile yapılmıştır. Deprem sonrası onarımı ile döneminin özgün mimari niteliklerini sergilemeye devam edecek olan yapı, eğitim amacıyla kullanımını da sürdürecektir. □

Notlar:

- (1) Nikos E. Milioris, Ta Vourla tis Mikras Asias (Küçük Asya'da Urla), Atina, 1957, s. 42-44. T. Caymaz, 1922 Öncesinde Urla (Nikos E. Milioris'den derleme, çeviri ve düzenleme), Urla, 2002, s. 25-26. T. Baykara, "19. yüzyılda Urla Yarımadasında Nüfus Hareketleri", Türkiye'nin Sosyal ve Ekonomik Tarihi (1071-1920), Birinci Uluslararası Türkiye'nin Sosyal ve Ekonomik Tarihi Kongresi Tebliği, Ankara, 1980, s. 279-286.
- (2) Bugün Yeni Mahalle, Zafer Caddesi No. 66 da, tapunun 28 pafta, 166 ada, 33 parselinde kayıtlı bulunan ve Pratik Kız Sanat Okulu olarak kullanılan yapı, Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Yüksek Kurulu'nun 26.4.1984 gün ve 241 sayılı ve İzmir I Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 8.4.1993 gün ve 4384 sayılı kararları ile belirlenen Kentel Sit Alanı içinde bulunmaktadır. Yapı, Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 12.6.1982 gün ve A-3630 sayılı kararı ile tescil edilmiş, daha sonra İzmir I Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'na alınan 6.8.1992 gün ve 3895 sayılı kararla da tescilin devamı uygun görülmüştür.
- (3) Deprem merkez üssü Urla ilçesi, büyüklüğü Richter ölçeğine göre 5.6 olarak belirlenmiştir. Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü <http://www.koeri.boun.edu.tr/sismo/onemlidep.htm>
- (4) Proje Grubu: Başak İpekoğlu, Elif Ugurlu, Kerem Şerifaki, Özlem Çizer, Kader Reyhan, Hasan Böke, Özlem Aslan, Işıl Talu, Sevinç Çulcu; Taşıyıcı Sistem Analizi: İnş.Y.Müh. Muzaffer Tunçağ, İnş.Y.Müh. Necati Uzakgören; Elektrik Tesisatı Tadilat Projesi: Elektrik Müh. Ümit Yılmaz; Sıhhi Tesisat Tadilat Projesi: Makina Müh. Naci Uzakgören; Yüklenici: Ermis İnşaat Tic. San. Ltd. Şti.; İşveren: Millî Eğitim Bakanlığı, Urla Pratik Kız Sanat Okulu Müdürlüğü; Proje Alanı: 829.63 m2 (329.63 m2 yapı alanı, 500 m2 bahçe); Proje Tarihi: 2003; Onarım Tarihi: 2004; Onarım Maliyeti: 138 milyar TL.
- (5) T. Caymaz, 1922 Öncesinde Urla (Nikos E. Milioris'den derleme, çeviri ve düzenleme), Urla, 2002, isimli çalışmanın Harita, Plan ve Resimler bölümünde Resim 18 ve 19 da görülen yapı, Resim 19 da Mihail Mihailidis Sokratis'in evi olarak tanımlanmıştır (Bu resimler için Nikos E. Milioris, Ta Vourla tis Mikras Asias (Küçük Asya'da Urla), Atina, 1957, s. 132 kaynak olarak gösterilmiştir).
- (6) Urla Pratik Kız Sanat Okulu Dosya Arşivi. Nikos E. Milioris, Ta Vourla tis Mikras Asias (Küçük Asya'da Urla), Atina, 1957, s. 33 de verilen Urla şehir planında 22 numara ile belirtilen yapının Yunanistan 2. Konsoloslugu olduğu yazılıdır. T. Caymaz, 1922 Öncesinde Urla (Nikos E. Milioris'den derleme, çeviri ve düzenleme), Urla, 2002, s. 25-26, Plan 1.
- (7) Nikos E. Milioris, Ta Vourla tis Mikras Asias (Küçük Asya'da Urla), Atina, 1957, s. 127. T. Caymaz, 1922 Öncesinde Urla (Nikos E. Milioris'den derleme, çeviri ve düzenleme), Urla, 2002, s. 125 ve Resim 18, 19.
- (8) Urla Pratik Kız Sanat Okulu Dosya Arşivi

Eti A. Levi, Prof.Dr.
 Emel Kayın, Yrd.Doç.Dr.
 Hümevra B. Akkurt, Yrd.Doç.Dr.
 Müjgan B.Karatosun, Yrd.Doç.Dr.
 Mine T. Kiray, Öğr.Gör.
 Nezihat Köşklük, Araş.Gör.
 DEÜ Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü

Bornova - Edwards (Murad) Köşkü Restorasyon Çalışmaları

17. yüzyıldan itibaren dışa dönük ticaretin yoğunlaştığı bir liman kenti olan İzmir, bu konumuyla farklı etnik topluluklar için bir çekim noktasını oluşturmuş ve kent, Türkler, Museviler, Rumlar, Ermeniler ve Levantenlerin içerisinde barındığı kozmopolit bir yapıya sahip olmuştur. Önemli bir bölümünü ticari amaçla kente yerleşmiş Avrupalı tüccarların oluşturduğu Levantenler, ekonomik üstünlükleri paralelinde sosyal yaşamda da belirleyici roller üstlenmişler ve konumlarını 19. yüzyıldaki Batılılaşma döneminde pekiştirmişlerdir. Yaşam biçimleri kadar, yaşadıkları mekanlar ile de farklılaşan Levantenlerin Buca, Bornova gibi banliyölerde edindikleri ikincil konutlar, 19. yüzyılın ikinci yarısında demiryolunun yapımıyla sürekli yaşam

alanlarına dönüşürken, bu kültürün mimarisi de sözü edilen kent parçalarına damgasını vurmuştur.

Avrupalı tüccarların ekonomik gücünü ifade edecek büyüklüğe-ihitişama, Batı kültürünü yansıtan bir mimari dile ve etkili bir peyzaja sahip olan Levanten konutları, dönemlerinde sahipleri için birer statü simgesi durumundadır. Ancak Cumhuriyet Dönemi ile birlikte değişen sosyo-ekonomik yaşam paralelinde, Levantenlerin bir kısmı ülkeden ayrılmış ve bir kısım yapıların boşalması ya da işlev değiştirmesi söz konusu olmuştur. Benzer sorunlar yaşayan yapılardan biri de Bornova'daki Edwards (Murad) Köşkü'dür. Bu makale, Edwards (Murad) Köşkü'nün restore edilerek kamu kullanımına kazandırılması amacıyla, koordinasyonu İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından sağlanan, proje ve teknik uygulama sorumluluğu hizmetleri ise DEÜ, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, Restorasyon Anabilim Dalı tarafından üstlenilen çalışmaları aktarmaktadır.

Yapının Tarihçesi

İngiliz Edwards Ailesi tarafından 1880 yılında konut olarak inşa ettirildiği bilinen yapı, sonraları çok kısa bir süre Bari ve Murad Aileleri tarafından kullanılmıştır (Calcas, 1983 s.54, 55). Yapının ilk kullanıcıları ve sahipleri olan Edwards Ailesi hakkında detaylı bilgi yoktur. Ancak Edwards Ailesi'nin bireylerinin Bornova'da yaşamayı sürdürdükleri ve diğer ailelerle evlilik yoluyla karıştıkları bilinmektedir. Örneğin günümüzde Bornova'da ikamet etmeye devam eden Gwenneth Giraud, Edwards Ailesi'nin üyesidir.

Konut, Murad Ailesi'nin kullanımının ardından kamulaştırılmış, uzun süre de yan parselde konumlanan Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'nun kullanımına tahsis edilmiştir.

Bornova - Edwards (Murad) Köşkü (restorasyon sonrası)

Süreç içinde ciddi sorunlar yaşamaya başlayan ve boşaltılan yapı, halk arasında "Perili Köşk" olarak anılmaya başlanmıştır. Edwards (Murad) Konutu'nun mülkiyeti, 2001 tarihinde gerçekleşen protokol kapsamında ve Gençlik Merkezi kullanımına yönelik restore edilmek üzere, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından İzmir Büyükşehir Belediyesi'ne devredilmiştir. Dokuz Eylül Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi'nin hazırladığı restorasyon projeleri doğrultusunda, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nce gerçekleştirilen restorasyon uygulaması sonucu sosyal merkeze dönüştürülen yapı, 2004 tarihinde Ege Üniversitesi'ne devredilmiş ve Ege Üniversitesi Gençlik Merkezi adı ile kullanıma sunulmuştur. Yapının nitelikli mekanları gençlere yönelik sosyal merkez niteliği taşımasının yanı sıra, AEGEE, Genç Tema, Toplum Gönüllüleri ve Ege Üniversitesi'ne bağlı diğer öğrenci topluluklarına da ev sahipliği yapmaktadır.

Yapının Konumu ve Mimari Özellikleri

Edwards (Murad) Köşkü, inşa edildiği dönemden bugüne değin yerleşim bütünündeki prestijli konumunu sürdürmektedir. Yapı, 19. yüzyıl sürecinde Bornova yerleşiminde ikamet eden Levanten toplumuna ait yaşam alanının iki önemli aksı olan Merkez Bulvarı (Gençlik Caddesi) ve Çiçek Caddeleri'nin (Kazım Karabekir Caddesi) kesişme noktasında, geniş bir bahçe içinde konumlanmıştır. Yapının köşe parselde konumlanmasının yanı sıra İngiliz toplumunun dini merkezi olan St. Mary Magdalene Kilisesi'nin karşısında yer alması da prestijli konumunda önemli bir etkidir. Konutun kuzeyinde orta sınıf Levanten toplumunun iki katlı mütevazı konutları yer alırken, doğu, güney ve batı sınırlarında ise varlıklı grubun gösterişli konutları yer almaktadır.

Günümüzde Edwards (Murad) Köşkü'nün konumlandığı alan, kentsel açıdan önem taşımayı sürdürse de, yapının çevresinde yer alan ve 20. yüzyılın ortalarına değin varlığını sürdürmüş olan tarihi konut dokusu büyük oranda günümüze ulaşamamıştır. Yapının kuzeyinde (66 Sokak) konumlanan bahçeli, orta sınıf konutlar ile batı sınırındaki büyük ölçekli konut yok olması ve onların yerini bitişik düzende kurgulanmış apartmanlar almıştır. Yapının doğusunda yer alan Aliberti Köşkü ise varlığını sürdürebilmiştir. Güneyde, Gençlik Caddesi boyunca konumlanmış bulunan Levanten konutlarının hemen hepsi kamulaştırılmış olup, günümüzde Ege Üniversitesi bünyesinde farklı işlevler altında varlıklarını sürdürmektedir.

Yapı bütününde, zemin kat düzenlemesini de dikkate alan ikili giriş gözlenmektedir. Bu bağlamda, görkemli yol cephesinde yer alan girişi, ailenin toplumsal statüsünü ifade eden prestij girişi olarak tanımlamak mümkündür. Arka cephede konumlanan ve zemin kat ana dağılım holüne açılan, tek kollu kagir merdiven ve yaprak motifleri ile bezenmiş sac saçağın yer aldığı giriş ise, ailenin günlük kullanımındadır. Bu iki ana girişin yanı sıra, bodrum kattaki servis mekanlarını bahçeye ve dolayısıyla müştemilat birimlerine bağlayan iki servis girişi bulunmaktadır.

Edwards (Murad) Köşkü, üç farklı kotta, farklı şemalarla gelişen

bir mekan organizasyonuna sahiptir. Servis mekanlarının yer aldığı bodrum kat, binanın orta aksında ön bahçeye açılım veren lineer şemayla oluşturulmuştur. Bodrum kata, batı cephesindeki mutfak servis girişinin yanı sıra, güney cephesinde yer alan ve holü ön bahçeye bağlayan giriş aracılığıyla ulaşılır. Lineer şemaya sahip zemin kattaki ana kullanım olan yaşama mekanları, kuzeyde dağılım holü, servis birimi ve düşey sirkülasyon elemanları ile, güneyde ise salonların dış mekana açıldığı geniş bir teras ile sınırlanmıştır. Yemek salonu, kabul salonu ve kütüphanenin yer aldığı bu kat, bodrum kata kagir, üst kata ise ahşap bir merdiven ile bağlanmakta, ayrıca ön ve arka cepheye de açılım vermektedir. Zemin katı bodrum kata bağlayan merdivenin sahanlık kotunda ıslak mekanlar oluşturulmuş, ayrıca bu kottan müştemilat birimlerinin yer aldığı arka bahçeye servis bağlantısı sağlanmıştır. Yatak odalarının yer aldığı üst katta ise orta hol odaklı merkezi dağılım şeması kullanılmıştır. Yapının güney cephesinde yer alan odalar, kütle boyunca devam eden geniş bir balkona açılmaktadır. Bu balkonu, ailenin bayan üyeleri tarafından dinlenme ve güneşlenme amacıyla kullanıldığı belirtilmektedir (Bırol Akkurt, 2004, s:144).

Edwards (Murad) Köşkü'nün iç mekan düzenlemelerinde göze çarpan en önemli özellik, katlar arasındaki belirgin üslup ayrılığıdır. Bodrum kattaki servis kullanımına karşın, ön bahçeye açılan mekanda gözlenen alçı bezemeli tavan göbeği, bu hacmin aile, hatta belki bazı konukların da kullanımında olan bir yaşama mekanı olduğunu düşündürmektedir. Bodrum kattaki bir diğer iç mekan öğesi, mutfakta yer alan kuzinedir. Ana kabul salonlarının yer aldığı zemin kat gösterişli iç mekan düzenlemeleri ile zenginleştirilmiştir. Zemin kat, kabul holünün siyah-beyaz diyagonal mermer döşeme kaplamaları, nişler ve kabul salonlarındaki gösterişli iç mekan düzenlemeleri ile etkileyicidir. Kabul salonları, pik döküm şömineler, yıldızlı alçı bordür ve konsollar, bitkisel motiflerin kullanıldığı alçı tavan göbekleri ve mekan kullanımı ile ilişkilendirilmiş tasvirlerin yer aldığı tavan resimleri ile zenginleştirilmiştir. Bu bağlamda kabul salonunda çiçek, manzara, aslan başı motifleri gözlenirken, sol kanatta yer alan yemek salonunda meyve, sağ kanatta konumlanan dinlenme / okuma salonunda ise ejder ve çiçek desenleri görülmektedir. Üst katta ise, yalın ve mütevazı bir düzenleme tercih edilmiştir.

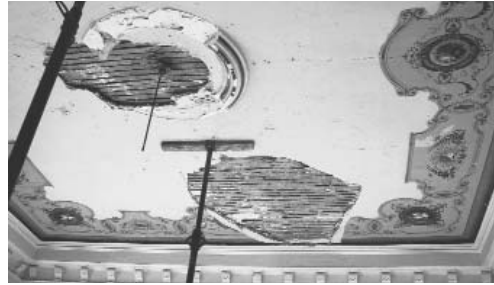
Kübik bir kütle kurgusuna sahip olan yapının kuzey, doğu ve batı cephelerindeki yalın düzenlemelere karşın, güney cephesi oldukça etkileyicidir. Neoklasik ifadenin hakim olduğu yapıda belirginleşen unsur, ön cephe olarak tanımlanan güney cephesinde yer alan ve yapıya kolonyel bir ifade yükleyen teras düzenlemesidir. Çift kollu, dövme demir parmaklıklı kagir bir merdivenle ulaşılan zemin kat terası, sekiz adet iyonik başlıklı sütunu ve pik döküm babaların arasına yerleştirilmiş dövme demir parmaklıkları ile zenginleştirilmiştir. Bu terastaki kagir sütunların ve bunları bağlayan demir putrellerin taşıdığı üst kat terası da dövme demir parmaklıklarla çevrelenmiştir. Zemin ve üst kat terasları, yapının Gençlik Caddesi'nden etkileyici ve görkemli bir biçimde algılanmasını sağlamaktadır. Etkileyici ön

IBB Arşivi

Bornova - Edwards (Murad) Köşkü İç Mekan (restorasyon aşaması)

IBB Arşivi

cephede düzenlemesine karşın, diğer cephelerde daha yalın bir karakter hakimdir. Açıklıklarda kağır söve, profilli korniş elemanı, söve altlarında kağır konsollar ve Venedik panjurları kullanılmıştır. Kütle bütününde izlenen simetri, cephe düzenlemelelerinde de ön plandadır ve bu amaçla bazı sahte açıklıkların oluşturulduğu gözlenir. Arka cephede yer alan servis girişi ve dairesel pencerenin simetrisine yerleştirilmiş olan sövelerin bulunduğu noktalarda kuzine ve servis şaftının yer alması sahte boşluklara bir örnek teşkil etmektedir. Benzer bir zorlama zemin katı üst kata bağlayan merdiven kovalarına açılan pencerede de izlenir. Bu açıklığın konumu, işlevin getirdiği kot yerine, simetrik cephe düzenininin gerektirdiği yüksekliğe göre belirlenmiştir.

Yapının arka bahçesinde günümüze ulaşamamış olan iki adet müstemilat biriminin konumlandığı bilinmektedir (Biol Akkurt, 2004, s:148). Parsel sınırında konumlandığı ve L şemaya sahip olduğu bilinen bu birimler, depo, ana mutfak, hizmetli odaları gibi işlevleri karşılamıştır. Bugüne ulaşamayan bir diğer unsur da, güney parsel sınırında bulunan kapıyı arka girişe bağlayan, çift sıra servilerle tanımlanmış giriş aksıdır. Arka bahçede yer alan ve günümüze dek ulaşmış olan diğer öğeler, bir adet çıkırlıklı kuyu ve hamamdır. Tek mekandan oluşan hamam yapısının ana yapıdaki Batılı çizgilerle tezat oluşturan mimari üslubu, strüktürü ve konut yapısı ile yakın konumlandırılışına rağmen fiziksel bağının olmaması, bu yapının geç dönemde eklendiğini düşündürmektedir.

Yapıda Tespit Edilen Yıpranma ve Bozulmalar

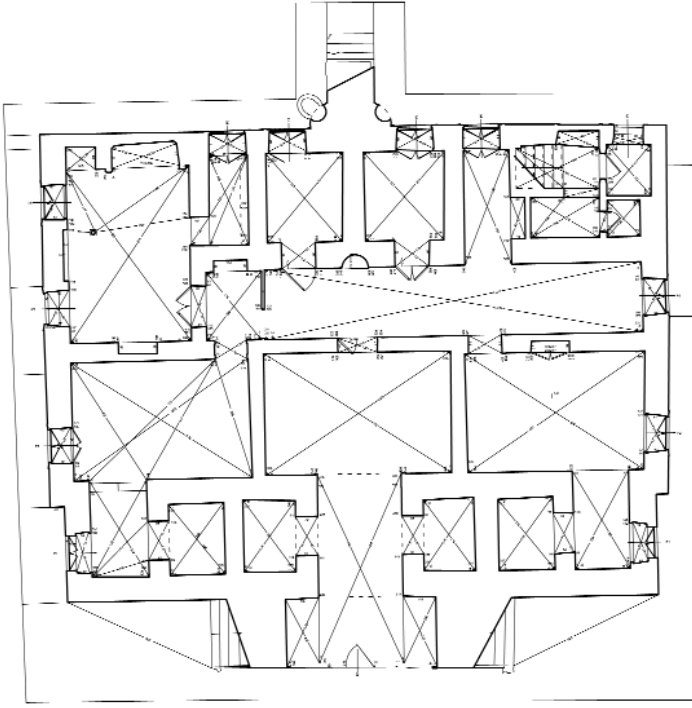
Yukarıda tanımlanan mimari nitelikleri ile kültürel bir değere sahip olan Edwards (Murad) Köşkü, konut kullanımının sona ermesinin ardından uzun bir süre işlevsiz kalmış, T.C. Maliye Hazinesi tarafından kamulaştırılmasının ardından Çocuk Yetiştirme Yurdu'nun kullanımına tahsis edilerek basit onarım görmüştür. Ancak kısa bir süre bu kullanıma hizmet veren ve sonrasın-

da yeniden işlevsiz kalan yapı, sahiplenilmeyişi, kontrol dışı kullanımlar ve hatta vandal müdahaleler sonucu metruk bir duruma gelmiştir. Restorasyon müdahalesi doğrultusunda ele alınış tarihi olan 2001 itibarıyla Edwards Köşkü incelendiğinde, mekansal kurgusunda özgünlüğünü büyük ölçüde koruduğu, ancak strüktürel bozulmalara ve malzeme kaybına maruz kaldığı gözlenmiştir.

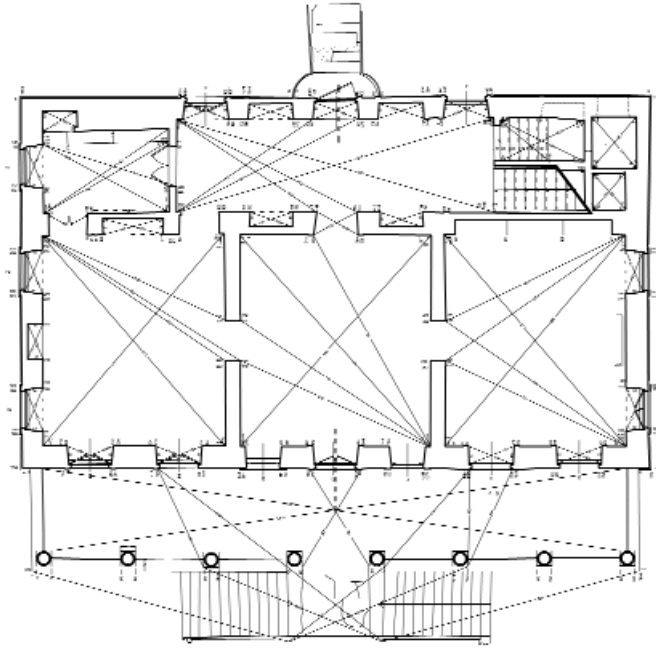
Yapının mekan ve cephe organizasyonlarında gözlenen değişimler; özgün mekan kurgusunda var olan bodrum / zemin kat servis bağlantısının iptal edilmesi, bu servis aksı üzerinden arka bahçeye verilen çıkışın kapatılması, zemin katta yer alan ve arka cepheye açılım veren ana dağılım holünün yüksek açıklıklarının kısmen örülmesi olarak belirtilebilir. Cephe kurgusunda gözlenen bozulmalar ise, ön ve arka cephe merdivenlerindeki mermer kaplamalarda ve dövme demir korkuluklardaki malzeme kaybı, doğal taş ile imal edilmiş olan söve, konsol ve silmelerdeki çatlak, dökülme ve kırılmalarıdır.

Konutta gözlemlenen temel strüktür problemlerinin hemen hemen tamamı, yapıdaki oturmalarından, çatı örtüsündeki deformasyonların yol açtığı su ve nem probleminden, gerek kağır gerekse ahşap karkas strüktürdeki malzeme yorulması ve yitiminden kaynaklanmaktadır. Yapı zeminindeki oturma, bodrum kat tonozlarında kılcal çatlaklara, beden duvarlarının ön cephe bağlantılarında gözlenen soğuk derz ayrılmalarına ve birinci kat iç mekan kapılarının bazılarında tespit edilen strüktürel çatlaklara neden olmuştur. Strüktürel sistemin bir parçası olan ahşap karkastaki temel problem, su ve nemin yarattığı çürüme, böceklenme ve malzeme yitimidir. Ayrıca ahşap döşeme kirişlerinde böceklenme ve çürüme, burulma ve sehim tespit edilmiştir.

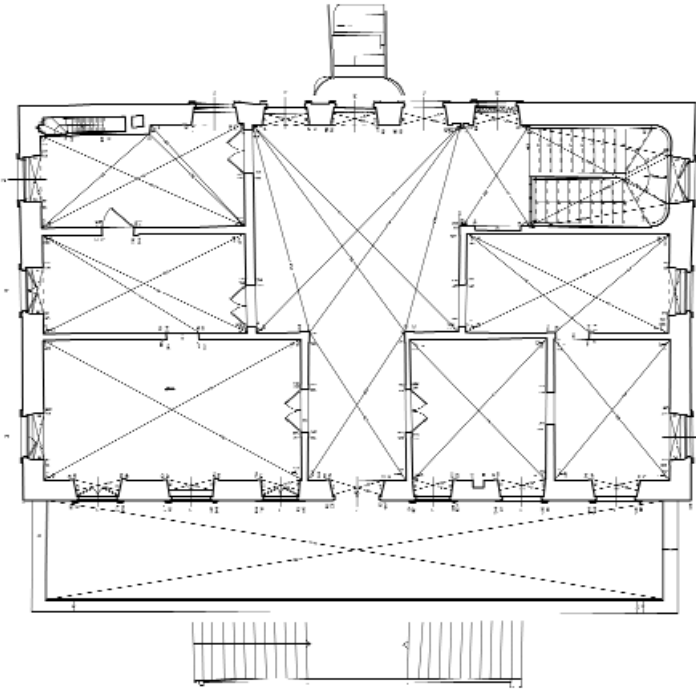
Yapı mimarisinin önemli bir unsuru olan iç mekan düzenlemelerindeki temel problem, malzeme yitimidir. Bu kapsamda alçı göbekler ve silmeler kısmen yok olmuş, tavan resimlerinde dö-

Rölöve, Bodrum Kat Planı

Rölöve, Zemin Kat Planı

Rölöve, Birinci Kat Planı

Rölöve, Kesit

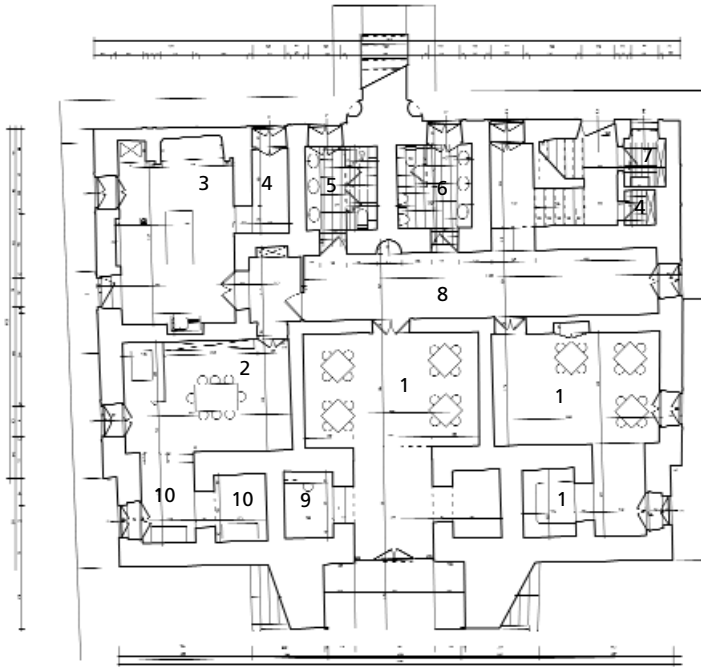
külme ve renk kaybı oluşmuş, şöminelerin çini kaplamaları sökülmüş ve hatta pik gövdeleri çalınmıştır. Zemin kat salonlarının nitelikli zemin kaplamalarının üzerine marley döşenmiş, ısınma amacıyla ateş yakılması sonucu bazı bölümleri yanmıştır.

Restorasyon Kararları ve Yapıda Gerçekleştirilen Müdahaleler

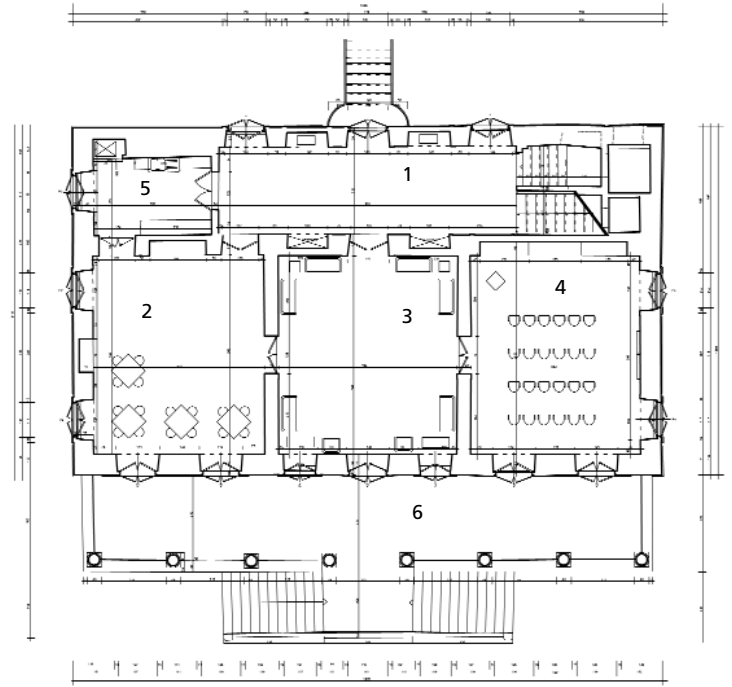
Edwards (Murad) Köşkü'nün sosyal merkeze dönüştürülmesine yönelik restorasyon kararları alınırken, tarihi yapının özgün niteliklerinin olabildiğince korunması ve müdahalelerin asgari düzeyde tutulması temel bir ilke olarak benimsenmiştir. Yeni iş-

levler, özgün plan şemasına bağlı olarak düzenlenirken, yapı strüktürel anlamda sağlamlaştırılmış, bozulma-eskime gözlenen öğeler ve bezemeler özgün durumuna sadık kalınarak yenilenmiştir.

Yapının yeni işlevi paralelinde; bodrum katın servis mekanları ve kafeterya gibi ortak kullanım alanlarına, zemin katın yaşama mekanları, dinlenme, okuma ve çok amaçlı (sergi - toplantı) kullanımına, üst katın ise atölye ve çalışma (bilgisayar - kitaplık) mekanları gibi kontrollü kullanım alanlarına tahsis edilmesi öngörülmüştür. Tüm mekanlar sahip oldukları boyutsal-görsel niteliklere uygun olarak işlevlendirilmiştir. Bununla birlikte,

Restorasyon, Bodrum Kat Planı

Restorasyon, Zemin Kat Planı

Restorasyon, Bodrum Kat Planı

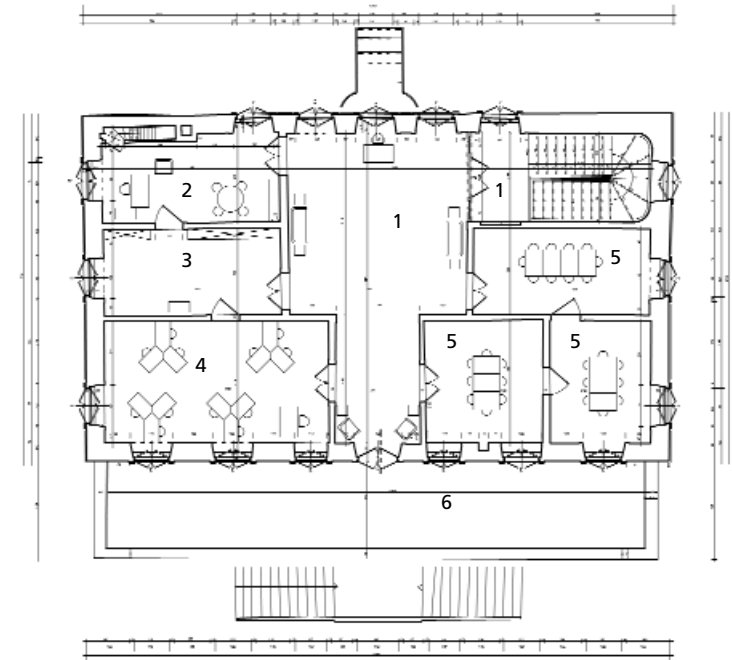
- 1- Çay Salonu
- 2- Personel Odası
- 3- Mutfak
- 4- Depo
- 5- Bayan WC
- 6- Bay WC
- 7- Temizlik Odası
- 8- Hol
- 9- DJ Kabini
- 10- Tesisat Nişi

Restorasyon, Zemin Kat Planı

- 1- Hol
- 2- Çay Salonu
- 3- Salon
- 4- Toplantı Salonu
- 5- Servis
- 6- Teras

Restorasyon, Birinci Kat Planı

- 1- Hol
- 2- İdare
- 3- Kitaplık
- 4- Bilgisayar Odası
- 5- Çalışma Odası
- 6- Teras

Restorasyon, Birinci Kat Planı

yapının özgün mekansal dağılımında var olan bodrum-zemin kat bağlantısının geç dönemde duvar örülerek kapatıldığı tespit edilmiş ve bu düşey sirkülasyon hacmi tekrar açılarak kullanıma dahil edilmiştir. Restorasyon uygulaması sonucunda yapının büyük ölçüde projede ön görüldüğü biçimde kullanılmasına karşın, bodrum katın tamamıyla servis kullanımına ayrıldığı, zemin kattaki sergi, toplantı gibi kültürel birimlerin dinlenme işlevlerine yönelik hizmet verdiği gözlenmektedir.

Yapıda restorasyon müdahalesi öncesinde yapılan gözlemler, restorasyon aşamasındaki statik müdahaleleri belirlemiştir. Tespit edilen bozulmaların hemen hemen tamamının yapıdaki oturmaldan ve gerek kagir, gerek karkas strüktürdeki bozul-

maldan kaynaklanması, restorasyon uygulamasındaki strüktürel müdahalelerin bu yönde gerçekleştirilmesini gerektirmiştir. Restorasyon sürecindeki müdahalelerin temelini, güçlendirme ve sağlamlaştırma çalışmaları oluşturmaktadır. Kagir beden duvarlarında, özellikle bodrum katta gözlenen bozulma ve dağılımlarda yüzeysel güçlendirme çalışmaları yapılmıştır. Bu bağlamda, söz konusu bölgelerin her iki yönüne yerleştirilen 15x15 gritli hasır çelikler Ø12'lik donatılar ile bağlanmış, bağlantı yerleri epoksi ile doldurulmuş ve hasır çeliklerin üzeri güçlendirici sıva ile örtülmüştür. Kagir sistemdeki çatlaklar da epoksi harçla doldurularak güçlendirilmiştir. Beden duvarlarda kagir sistemle birlikte çalışan karkas elemanların bazı bölümlerinde

Restorasyon, Ön Cephe

Bornova - Edwards (Murad) Köşkü (restorasyon aşaması)

de çürümeler gözlenmiştir. Bu nedenle söz konusu bölümler kesilerek alınmış, oluşan boşluklara donatı yerleştirilerek epoksi ile doldurulmuştur. Beden duvarlarında zemin suyuyla karşı önlem olarak, dış cephe yönünde yapılan donatılı perdeleme sonrasında bu yüzeylerde su yalıtımı uygulanmış, ayrıca yağmur sularının yapıdan uzaklaştırılması için drenaj sistemi oluşturulmuştur. Beden duvarının 63 cm.lik doğal taş ve bağdadi yapısı nedeniyle herhangi bir ısı yalıtım önlemi alınmamıştır. Ancak çatıdaki bağdadi döşemenin üzerine 3 cm. kalınlığında polistren köpük kullanımı ile ısı yalıtımı sağlanmıştır. Güçlendirme uygulanan diğer bir yapı elemanı, ön cephe zemin terasında konumlanan sütunlardır. Mevcut sütunlardaki bozulma ve dağılmalar nedeniyle, öncelikle üst kat balkon askıya alınmış, ardından sütun tamburları çelik bilezikle bağlanmış, bilezikler düşeyde lamalarla bağlanarak çelik kafes oluşturulmuştur.

Restorasyon sürecinde yapının bazı öğelerinde rekonstrüksiyon uygulaması da gerçekleştirilmiştir. Bozulma tespit edilen ahşap döşemeler, çatı karkasında gerekli görülen elemanlar ve kiremit altı tahtaları yenilenmiş, dış cephe açıklıklarında varlığı tespit edilen venedik panjurları ve terasları çevreleyen dövme demir korkuluklar özgün durumlarına uygun olarak tekrar imal edilmiştir.

Restorasyon sürecinde gerçekleştirilen bir diğer müdahale, ısıtma sistemi ile ilgilidir. Özgün yapıda var olan, şömine ve soba kullanımına dayalı ısıtmanın yetersiz olacağı düşüncesi ile yapıda kalorifer tesisatı öngörülmüştür. Radyatörler pencere altlarındaki mevcut nişlerin içerisine yerleştirilmiş, izoleli ısıtma boru-

ları süpürgelik üstü duvar içerisinden yürütülmüş, ana hat boruları ise şömine baca boşluğundan geçirilmiştir. Yapının strüktürel sistemi nedeniyle yangına karşı önlem alınması gerekliliği de müdahalelerin belirlenmesinde bir diğer girdi olarak belirlenmiştir. Bu amaçla, arka bahçede ve yer altında 20 tonluk su rezervi oluşturulmuş, bu depoyu yapının her katına konulan yangın dolaplarına bağlayan yangın pompaları yerleştirilmiştir.

Edwards (Murad) Köşkü'nün restorasyon uygulaması kapsamında yapı parseli de düzenlenmiştir. Özgün arazi kullanımı ile örtüşen ve Gençlik Merkezi'nin gerektirdiği mekanları sağlayacak bir anlayışla hazırlanan peyzaj projesi kapsamında müzik ve şiir dinletileri için bir platform yaratılmış, parsel içi yollar düzenlenerek iç mekan kullanımının bahçeye açılımı sağlanmıştır.

Sonuç

Edwards (Murad) Köşkü, farklı kullanım süreçlerinde ve boş kaldığı evrede yaşadığı tahribatlar paralelinde içine girdiği yok olma sürecinden, son dönemdeki müdahale ile kurtarılmış ve kamusal kullanıma açılmıştır. Yapının yeni işlevi, ait olduğu kültüre ve döneme ilişkin bilgilerin topluma aktarılmasına yardımcı olmaktadır. Proje ve uygulama süreçlerinde yapının özgün niteliklerine sadık kalınması yönünde çaba gösterilmiş olması, bu algılamayı kolaylaştırmaktadır. Restorasyonun yerel yönetimler, üniversiteler ve diğer ilgili kamu kuruluşlarının ortak çabası ile gerçekleştirilmesi de, bu konudaki toplumsal sorumluluklara örnek oluşturması açısından önem taşımaktadır. ■

Kaynaklar:

Erpi, Feyyaz (1985). Buca'da Konut Mimarisi (1983-1934), Yayınlanmamış Doktora Tezi, DEÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir
Calcas, Evelyn (1983). Gateways to the Past, Houses and Gardens of Old Bornova, İzmir: Bilgehan Basımevi
Bırol Akkurt, Hümevra (2004). 19. Yüzyıl Batılılaşma Kesitinde, Bornova Ve Buca Levanten Köşklere Mekansal Kimliğinin İrdelenmesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, DEÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir
Dokuz Eylül Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi tarafından gerçekleştirilen Rölöve, Restitüsyon, Restorasyon proje ekipleri; • Mimari: Prof.Dr.E.Levi, Yrd.Doç.Dr.E.Kayın, Araş.Gör.H.Akkurt, Araş.Gör.M.Tanaç, Araş.Gör.N.Köşklük, Araş.Gör.M.Karatosun, • Peyzaj: Prof.Dr.O.Gündüz, Uzm.H.Ünür

Şebnem Gökçen Dündar, Yrd. Doç. Dr.
Zehra Ersoy, Yrd. Doç. Dr.
DEÜ Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü

İyi Mimarlık Kötü Planlama ya da Kötü Mimarlık İyi Planlama...

Geçtiğimiz yıl Arkitera tarafından düzenlenen ve "Mimarlık Kentin Neresinde?" sorusuna temellenen seri toplantıların İzmir panelinde mimarlık ve planlama ilişkisi ele alındı. Uygulama alanındaki deneyimlerin aktarıldığı bir konuşmanın özetinde bir ifade dikkat çekiciydi: " 'İyi' planlamanın sonucu her zaman 'iyi' mimarlık; kötü planlamanın ki kötü mimarlık olmuyor. İyi planlama kötü mimarlık ürünleri de verebiliyor, ya da tersi, kimi zaman kötü planlama iyi mimarlık uygulamalarını içerebiliyor."

İlk bakışta bu tespitin istisnai durumlar için geçerli olduğu kabul edilebilir. Zira uygulama alanında beklenmeyen değişkenler her zaman ortaya çıkabilmekte; teorik bilgileri ve beklentileri çürütebilmektir. Yine teorik olarak baktığımızda, planlama ile mimarlığın kurduğu ya da kurması gerektiği düşünülen bütüncül/entegral ilişkinin buna izin vermemesi gerekir. Nedensellik aradığımızda 'iyi'nin 'iyi'ye 'kötü'nün de 'kötü'ye yol açması genel bir beklenti olacaktır. Bu noktada, yukarıda geçen bu 'iyi mimarlık - kötü planlama; ya da kötü mimarlık - iyi planlama yaratabiliyor' tecrübesini bir istisnai koşul olarak görmezden gelmek yerine biraz daha sorgulamayı öngördük. Mimarlık ve planlama ilişkisinin doğası, birlikteliği ve çelişkileri üzerine düşündük.

Mekan bilimleri 'iyi' ve 'kötü' nitelendirmelerinden pek hoşlanmaz. Bu sıfatlar kişiye bağlı keyfi bir değerlendirme anlamı içerir. Estetik anlamda "iyi" ya da "kötü" değer yargılarının kaygan bir zemine oturduğu kabul edilir. İlk olarak antik çağlarda tartışılmaya başlanan estetik değer sorgulamalarının bugün içerisine girdiği anlam erozyonunu bir yana bırakır ve de bir estetik nesne olarak 'mekan'ın kabaca hem kullanışlı ve dayanıklı, hem de haz verici olmak gibi bir misyonu bütün olarak içermesi gerektiği düşüncesini benimsersek, 'iyi' ya da 'kötü' nitelendirmeleri bizim için yol gösterici bir nitelik kazanabilir. Ayrıca bazı koşullarda, artık 'iyi'yle 'kötü' gözle görülür, tartışmasız ve ayırdedici hale gelebilir ve genel bir toplumsal uzlaşma zemini üzerinde bir mekansal kalite varlığının veya yoksunluğunun tespiti

olarak kullanılır. Bu yüzden 'iyi' ya da 'kötü' mimarlık ya da planlama deyimi mekansal kalitenin ayırdedilmesi anlamında kullanılmaktadır.

Mimarlık ve planlama disiplinlerinin ilişkisine dönecek olursak, bu iki disiplinin birbirlerine bağımlılıkları fazlaştıkça sorumluluk alanlarının daha da büyüdüğü ortaya çıkar. Bu sorumluluk mesleklerin kendilerine, kullanıcılara ya da kentlere olduğu kadar birbirlerine karşıdır da. Emek verilmiş bir mimarlık ürünü hatalı planlama kararları ve uygulamaları içinde değersizleşebilirken, tam tersi, nitelikli planlı bir bölge, kötü mimarlık örnekleriyle heba olabilmektedir. Dolayısıyla mimarlık ve planlama uygulama alanlarına genel olarak bakıldığında, ilişkilerinin süresizliği aslında bir anlamda eylem alanlarının her ikisini birden açmaza sokuyor denebilir. 'Kötü'/'yanlış' bir planlama uygulamasının 'iyi'/'doğru' mimarlık çözümleri ile telafi edilebileceği öne sürülebilecekse de, bu ters ilişki nedeniyle her koşulda mekanın kaçınılmaz olarak değersizleşeceği düşünülmelidir. Ve son olarak da 'iyi' ya da 'kötü' olanın kime mal edileceği sorusu bu noktada askıda kalabilir. Sonuçta sorumluluğu hiçbir disiplin tam olarak üzerine al(a)amazken görsel ve yaşamsal etkiler kaçınılmaz olarak kullanıcıya veya kentlilerin yaşamlarına yansır.

Artık Türkiye gibi tüm dünyada da planlama ve mimarlık arasındaki kopukluk güncel bir sorun ve tartışma konusu haline gelmiştir. Uygulama alanlarında ve uzantısında eğitim alanında da benzer sıkıntıların ve açmazların yaşanması boşuna değildir. İşte bu yüzden mimarlık ve planlamayı yeniden kaynaştırmanın yollarını ararken, yaşanan sorunların daha da derindeki nedenlerini, özellikle yerel koşullar çerçevesinde sorgulamak kaçınılmaz olacak. Bir tarafta meslek alanları olarak mimarlık ve planlamanın ayrı ayrı üretim/işleyiş mekanizmaları arasındaki farklılıkların, diğer tarafta söz konusu alanların uygulamada karşılaştıkları sorunların neler olduğunu sorgulamak, iki disiplin arası iletişim ve etkileşim ibresinin kent ve kentli yararına çevrilmesini sağlayabilecektir.

Mimarlık ve Planlama Arasındaki 'Büyük Uçurum'

'Büyük Uçurum', Ray Wyatt'ın (2004) İngilizce'deki 'The Great Divide' ifadesiyle mimar ve planlancılar arasında var olduğunu iddia ettiği ve bunu bilimsel olarak sorguladığı bir tartışmaya işaret eder. Ona göre günümüzde mimarlık ve planlama "kopmanın" ötesinde giderek "büyük bir uçurum" sorunu ile karşı karşıyadır. Oysa öz itibarıyla planlama - mimarlık ilişkisinin bir anlamda et-kemik ilişkisi olduğu kabul görür.

Planlama mimarlığın içerisinde doğduğu halde her iki disiplinin nerede kopmaya başladığı sorusunun yanıtı ise aslında aydınlanma sonrasında kente yüklenen anlamın tam da özünde yer alır. Modernitenin kente biçtiği değer bugün gözler önüne serilirken ve uzmanlaşmış disiplinler giderek içlerine kapanırken, aslında ne kadar ironiktir ki, disiplinler kendi eylem alanlarının sorunlarını bile çözemez hale gelmişlerdir. Mimarlık ve planlama eylem alanları arasında giderek artan bir uçurumun oluşması, hem meslek uygulayıcıları arasındaki gerginliğin, hem de meslek eylem alanları arasındaki boşluğun artması şeklinde yansıma bulur.

Wyatt'ın (2004) araştırması ise mimarlık ve kent planlama eylem alanları arasındaki farklılıkları, disiplinlerin birbirinden tamamiyle bağımsız 'alt kültür'(subculture) alanlarına sahip olmalarıyla ilişkilendirir. Yazar bu durumun kaynağını planlancının analitik ve insan-odaklı bir "sol-beyin" yaklaşımını, mimarların ise daha sinoptik, kuramsal, model-temelli bir "sağ-beyin" yaklaşımını benimsemelerine bağlar (s. 38). Nitekim planlancılar aldıkları eğitimde mekanı soyut olarak algılayabilen bir altyapıya sahip olurlarken, daha somut teknik, sanatsal ve doğal/ekolojik donanımdan çoğu kez yoksun kalmaktadırlar. Mimarlar ise tam tersi durumda mekanı okuma ve algılamaya ilişkin soyut bilgi ve beceri artırma anlamında sorun yaşayabilmektedirler. Dolayısıyla Wyatt daha başlangıç aşamasında bu iki eğitimsel/doğası kaynaklı bir ayrımı ortaya çıkarmaktadır.

Bu noktada yapılabilecek önemli bir tespit şu olabilir: Kuşkusuz doğaları gereği farklı donanımlara sahip olmaları gereken mimar ve planlancıların, özdeş olmasa bile metodolojik olarak benzer bir altyapı oluşum sürecinden geçmeleri gerekmektedir. Bir başka deyişle, aynı altyapı üzerine yapılan farklı donanımlara sahip olunabilmesi meslek alanlarının yaşadığı kopukluğunun önüne geçebilecektir. Çünkü eğitim aşamasından uygulama aşamasına geçilen süreçte senkronik bir ilişki beklenmelidir ve bugün yaşanan krizin kaynağının sözü edilen kopukluk olduğu açıktır.

Kuram ve Uygulama Arasındaki 'Büyük Uçurum'

Herşeye rağmen mimarlık ve planlama arasındaki 'uçurumu' salt doğalarından kaynaklı bir durum ile açıklamak çok yeterli görünmüyor. Bu doğal farklılığın yanısıra mimarlık ve planlamanın kendi iç işleyişlerindeki zaafiyetler -özellikle uygulama alanları konu olduğunda- bu kopukluğu derinleştirir. Bu noktada önemli bir hususu vurgulamak gerekli: Bilindiği gibi gerek planlama, gerekse de mimarlık pratiğini ağırlıklı yönlendiren başka alanlar ve aktörler söz konusu. Politikacılardan, yöneticilere, mahalle sakinlerinden kent kullanıcılarına değin pek çok taraf hem mimarlık, hem de planlama eylem alanlarının aktörlerini oluşturur. Dolayısıyla ne mimarlık, ne de planlama kendi eylem alanlarında bağımsız ve sınırsız yetkinliğe sahip değildir. Bu çok girdili işleyiş kavrayarak baktığımızda, 'iyi mimarlık - kötü planlama; iyi planlama - kötü mimarlık çelişkisi' ve diğer tüm yapıları çevre sorunları anılan disiplinlerin ötesinde başka yetkinlik alanlarının da ürünü olmaktadır. Bunu da belirttikten sonra mimarlık ve planlamanın kendi içlerindeki sorunlara kısaca değinmek yerinde olacak.

Planlama alanında verilen eğitim ile piyasa koşullarında o eğitimin nasıl uygulandığı konusunda sıklıkla ifade edilen sıkıntılar vardır. Yukarıda sözünü ettiğimiz bir dizi faktör ve aktör, planlamanın uygulamada yaşadığı sorunların başlıca kaynağı-

dir kuşkusuz. Popülist politikaların etkisiyle kentli gereksinimlerinden ziyade sermaye birikim süreçlerinin dikte ettiği ekonomik düzene endekslenen geçici çözümler arayışları gündemdedir artık. Bu süreç sonuçta parçacı planlar yaratırken, hatta kimilerine göre planlamanın eylem alanı olarak "ölümü" anlamına gelirken(1) , plansız gelişmelere doğru yönelim de giderek kritik bir seviyeye erişmektedir. Nitekim planlama eylem alanı olarak çoğu zaman by-pass edilmekte, kimi zaman önce sermaye birikim alanları yaratılmakta, plan tadilatları ise uygulamadan sonra gelmektedir.

Mimarlığa gelince, Türkiye’de ve dünyada mimarlık planlama belirleyicileri üzerine kurulmaktadır. Ancak özellikle Türkiye koşullarına bakılacak olursa, mimarlığın limitlerini oluşturan planlama kararlarının-imar durumları ve yönetmeliklerin ‘tek tip’ olması yerel nitelikler veya yere bağlı değişkenlikler arz etmemesi, mimarlık ürünlerinin çeşitlenmesinde ve zenginleşmesinde en büyük engellerden birini oluşturur. Öte yandan mimarlık onu tasarlayanların, inşa edenlerin ürünü olduğu kadar, onu talep edenlere ve onu kullananlara, tüm kente ve kentliye aittir. Daha açıkçası kullanıcı ya da işveren talepleri mimarlığın kalitesini belirlemede önemli bir etkidir. Mekan kalitesinin çoğunlukla gözardı edilip, sahip olunan metrekarenin birincil amaç olarak belirlendiği, mülkün en büyük ekonomik güvence ve geçim kaynağı adlediği toplumlarda, mimarlığın iç sorunlarından biri de bu tür kullanıcı beklentilerine karşı verilen mücadeledir. Ve bu mücadelenin büyük bir kısmı ekonomik kaynaklıdır. Ayrıca mimarlık ürünlerini gerçekleştiren yüklenici gruplarının - alışık olduğumuz deyimleyle ‘müteahhitler’in ehliyetleri ve mesleğe duyarlılıkları da mimarlık ürünlerinin kalitesinde büyük rol oynamaktadır. Mimarlık onu biçimlendiren ekipler ve teknolojilerle kopmaz bir ilişki içindedir. Bu noktada kimi ehil inşaat firması veya yüklenici mimarın/tasarımcısının da önüne çıkarak seçkinleşebilmektedir. Oysa tersi örnekler, ‘mimar-sız’ ya da evrak üstünde ‘mimar’lı, kalitesiz ve güvensiz yapıların varlığı ve yaygınlığı ‘kötü’ uygulamaların sonucu oluşan bir ‘kötü mimarlık’ tır.

Çözüm Olasılıklarına Dair...

Sonuçta birbirine bağlı ve entegre olması gereken ancak günbegün birbirinden yalıtılan mimarlık ve planlama disiplinlerinin

kavuşturulması, gerek teoride, gerek uygulamada gerekse de eğitim alanında artık yüksek sesle ifade edilir hale geldi. Yine aynı alanların işaret ettiği çözüm ise ‘kentsel tasarım’ oluyor. Ancak en büyük tehlike ‘kentsel tasarım’ı mimarlık ve planlamanın parçalanmışlığını pekiştirici bir üçüncü alt alan, ayrıntılı bir düzenleme biçimi ya da bir ara ölçek olarak algılayıp indirgemek. Bugün uygulandığı biçimiyle kendi içinde birtakım açmazlara(2) sahip olsa da, kentsel tasarım eylem alanının sahip olduğu potansiyeller, iki disiplin arasında köprü kurucu niteliktedir. Bu köprü işlevinin tam anlamıyla görülmesinde karşımıza dört aşamalı bir sürecin çıkması gerektiği öne sürülebilir. Buna göre:

1. Disiplinler Arası İlişkilerin Yeniden Kurulması: Ne mimarinin, ne de planlamanın salt teknik bir eylem olarak düşünülmemeyeceği artık ortadadır. Bu anlamda disiplinler arasında da "karşılıklı anlayışa" temellenen ve etkileşimsel boyutun gözardı edilmediği bir bilimsel çerçeve benimsenmek zorundadır. Planlama kentsel strateji planları ölçeğinde ana çatıyı belirlerken, mimarlık ve kentsel tasarım da salt mekansal tasarım ölçütlerini kurgulamakla uğraşmayacak, bu teknik eylemin çok ötesinde o mekanın sosyal, kültürel, ekonomik ya da politik geleceğini "kamusal mekan" oluşumu üzerinden kuracaktır. Kuşkusuz oluşturulması hedeflenen bu kamusal mekan bir "yer hissinin" yaratılmasına yarayacak ve ayrıca yaşam kalitesini "dışlamayı dışlayarak" artıracaktır.

2. Yeni Mekansal İlkelerin Tarif Edilmesi: Mekan’ı "yer"e çevirebilecek güç, hem sözü edilen farklılık ve çeşitlilik zeminine, hem de ilkesel altyapı ile yerel özelliklerin örtüşme derecesindeki başarıya bağlı olacaktır. Bu sürecin aidiyet koşullarını beraberinde getireceği düşünülebilir. Mekansal gelişim konusunda "yer" oluşturma kriterleri üzerinde mesleki uzlaşma oluşturulması, uzantısında ise bunun ulusal düzlemde ve demokratik sınırlar içinde bağlayıcı bir üst çerçeve olarak kabul edilmesi gerekecektir. (İngiltere sistemindeki Urban Task Force örneğinden olduğu gibi)(3)

3. İletişimsellik Temelli Yeni Süreç Tarif Edilmesi: Geleceği dekonstrüktivist bir kolaj üzerinden kurmadan kenti ve mekanı bir metin olarak okumanın faydalarını içerecek bir kurgu oluşturulabilir. Nitekim etkileşimsel ve iletişimsel süreç alternatif bilgi

olarak tarif edilen bu informal bilgi kategorilerinin de dahil edilmesini içerir. Bir başka deyişle, iletişimselliğe ve ortaklaşa tasarım / planlamaya karşılık gelen sürecin ilk aşamasını alternatif bilginin meşruiyetinin sağlanması oluşturacaktır. Diğer taraftan bu süreç politik zeminden soyutlanamaz. Günay'ın (1999) "kentsel tasarım bir kamu politikasıdır" şeklindeki önermesinin ardında da bu düşünce yatar. Kentsel tasarım müdahalelerinin bireylerin yaşamları üzerinde çok çeşitli etkileri olması kaynaklı olarak kentsel tasarım eylemi politik bir içeriğe bürünür. Bir başka deyişle, kentsel tasarımın salt teknik bir tasarım ölçüğü olarak görmeyi dışlayan ve hem mimarlığın, hem kent planlamanın kaçınılmaz bir devamı olarak gören bu düşünce, kuşkusuz kentin sosyo-kültürel süreçleri ile olduğu kadar politik süreçleri ile de doğrudan ilgili olmak durumundadır.

4. Mesleki Güvenilirliğin Geri Kazanılması: Modern kentleşme ve tasarım anlayışında planıcı, mimar ve tasarımcının fiziksel çevre üzerindeki etkinlik ve yetkinlik alanlarının çeşitli sebeplerle kopması planlama, mimarlık ve tasarım uzmanlık alanlarına karşı duyulan güvenilirliğin azalmasına yol açmıştır. Bu nok-

tada geri kazanım için ise en kritik iki araçtan söz edilebilir: Bunlardan ilki mesleki denetim mekanizmalarında kapsamlı bir revizyonun uygulayıcı birimlerin yaptırım gücü ile birleştirilerek yapılması gerekliliğine ilişkindir. İkinci aşamada ilgili mesleki eğitimin etik tavır oluşumunu destekleyici ve mesleki duyarlılık ve bilinci artırıcı olması gerekecektir.

Bir köprü işlevi görececek alan olarak kentsel tasarım eyleminin daha ileri düzeyde sorgulanması ve uygulamalarının yaygınlaştırılmasını içeren yeni bir sistemin, mekan üzerindeki bağlayıcılığı son derece asal olan yasal ve yönetsel süreçlerden bağımsız kurgulanmasına olanak yoktur. Öneri kurguda mesleklerin uygulama pratiklerini "entegre" bir zeminde kurgulanmasını sağlayacak ortamın yaratılması esas kabul edilmelidir. Diğer taraftan revizyonlar salt hukuki altyapı temelini oluşturmakla sınırlı kalmayarak, uygulayıcı birimler olarak yerel yönetimlerin de kentsel tasarımın uygulama alanını yaygınlaştırılabileceği ortamı oluşturabilmelidirler. Bu koşullar sağlandığında ise 'iyi mimarlık' ya da 'iyi planlama'dan değil, mimarlık ve planlamanın koşulsuz bütünlüğünden bahsedebiliriz. □

Kaynaklar:

- Brindley, T., Rydin, Y., Stoker, G. (1996). Remaking Planning: The Politics of Urban Change Routledge Publications, London, UK.
 Dündar Ş.G. (2002) Mekan Organizasyon Bilimlerinin Yeniden Yapılanmasında Bir Araç Olarak Kentsel Tasarım. Dokuz Eylül Uni., Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir.
 Dündar, Ş.G. (2006) Against The Great Divide :The New Mission Of Urban Design Beyond The Boundaries. AESOP (Association of European Schools of Planning) Congress, Vienna, July, 2006.
 Wyatt, R (2004). The Great Divide. Journal of Architectural and Planning Research, 21(1), 38-54.

Notlar:

- (1) Brindley et. al.'ın (1996) önerisine göre planlama ölmekte, tam tersi parçalanarak dönüşmektedir. Bu iddiaya göre planlama kendi dönüşümünün koşullarını zaten hazırlamış olup, bu dönüşümün halihazırda planlamanın parçalara ayrılarak uygulanıyor olması ile gerçekleştiği iddia edilir (Dündar, 2002, s.381).
 (2) Burada kastedilen kentsel tasarımın giderek elitist bir tavırla özdeşleştirilmesi, yaşamsal değil mekansal kalite adı altında salt mekansal makyajı anlamına gelen ürünler yaratması, kentlerin gereksinim duyulan değil, sadece prestij alanlarında uygulanması gibi bir dizi açmazdır.
 (3) Oluşturulması gerekli yeni mekansal ilkeler ise buna göre,
 • tasarımın kent içinde hiyerarşik bir tavırla salt vitrin alanlarına ve prestijli mekan oluşumuna endekslenmeyerek, kentin "öteki" alanlarını da ilgi alanı içine katmasının,
 • tasarımın sivil toplumdan gelen alternatif bilgiler doğrultusunda yerel olanın gereksinimlerine duyarlı olmasının,
 • toplumun bireylerinin görüşlerine açık bir tartışma ortamının tasarım sürecini desteklemesi ile yerel inisiyatifin potansiyel desteğinin alındığı ve örneğin geleneksel alanlarda yerel üretimin aktif olarak devreye sokulduğu bir yerellik anlayışına dayanmasının,
 • mekanın yanılmalara / imajlarla donatılmaması, yani gerçek olmasının,
 • tasarımın estetik adına, işlevsiz biçimselliklerle donatılmamasının,
 • diyalog ortamının tasarım üzerinden ekolojik bilinçlendirme konusunda da bilgi alışverişine olanak sağlamasının,
 • tasarımın tüketim temelli arayışlara araç olmamak üzere, hedeflerini yerel-sosyal bağlam üzerinden kurması ve bunun diyalog ortamı üzerinden yerel destek almasının sağlanmasının, ve
 • yaşanabilirlik kriterlerinin toplumsal konsensüs aracılığıyla tespit edilmesinin, mümkün olabileceği düşünülmektedir.

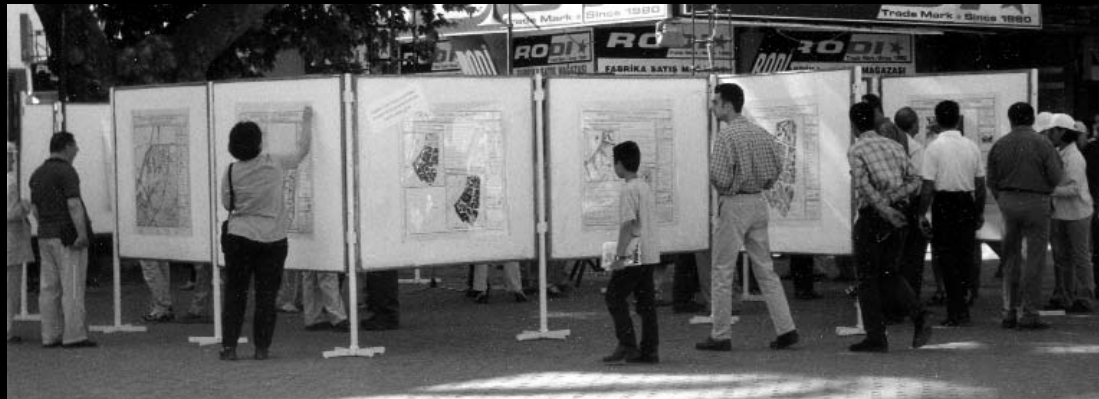
Muhammed Aydoğan, Arş. Gör.
DEÜ Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü

Katılımcı Planlama ve Demokratik Yerel Yönetim Hedefinde İzmir Modeli

Uzun yıllardır birçok gelişmiş ülkede sürdürülen temsili demokrasinin sorunları ve halkın yönetime katılımının sağlanması üzerine tartışmalar, son yıllarda Türkiye’de, özellikle AB’ye giriş süreciyle birlikte giderek artmıştır. Katılımcı yönetim düşüncesinin sınanması için "şehir" in uygun bir ölçek olması nedeniyle, konu kamu yönetimi alanı kadar "şehir planlama" alanında da sorgulanmıştır. Bu çalışma ile planlama sürecine halk katılımı konusunda ülkemizdeki genel durum, yasal mevzuat ve uygulama deneyimlerinden biri olarak İzmir Konak Belediyesi’nin çalışmaları değerlendirilmek istenmektedir. Bu amaçla (2006 yılı başında) İzmir örneğinde planlama sürecine katılan veya katkı sağlayan kurumlarda ilgili teknik personel ile görüşmeler yapılmıştır. Sonuçta genel yapı ve incelenen örnek üzerinden mevcut planlama süreçlerindeki katılım mekanizmalarının ne ölçüde işledikleri değerlendirilerek; kısa, orta ve uzun vadede daha etkin katılımının sağlanması için kullanılacak araçlar ve kriterler tartışmaya açılmıştır.

1

2

1 - Kemeraltı Projesi halk katılımı toplantısı
2 - Kemeraltı Projesi sırasında halk katılımının sağlanması amacıyla Konak Meydanı’nda yapılan proje sergisi

Mevzuattaki Halk Katılım Mekanizmaları

Mevzuat incelendiğinde halkın planlama sürecine katılımı hedefi ile oluşturulmuş üç prosedür görülmektedir:

Tamamlanan Planların İlanı ve İtirazların Toplanması

1985 tarihli 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 8.b maddesi ile getirilen, imar planlarının halkın incelemesi için bir ay askıda kalması uygulamasıdır. Bu prosedürün yerleşim alanlarında, alt ölçeklerde, uygulamaya yönelik planlama çalışmalarında ve yeterli duyuru yapılabildiği durumlarda, halk katılımının sağlanmasında kısmen etkili olabildiği görülmüştür. Ancak çoğu zaman sadece yasal sürecin tamamlanması için gerekli bir prosedür olarak yürütülmektedir. Bu uygulamanın kısmen etkili olabilmesinin nedenleri:

- Planlama sürecinin ilgili kentlilere yeterince duyurulmaması
- Plan çalışmalarının çok geniş alanları kapsamı ve etkilerinin genişliği nedeni ile kentlilerin daha az ilgisini çekmesi
- Planların sınırlı sürede ve tek bir mekânda sergilenmesi
- Planlanan alanda mülk sahibi olmayanların itiraz edememeleri
- Yapılan itirazının gerçekten dikkate alınmayacağı düşüncesi" olarak sıralanabilir. (1)

ÇED Sürecindeki Katılım Toplantıları

Çevre Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği'nin (06.06.2002 tarih ve 24777 sayılı) 9, 10, 11, 12, 13 ve 17. maddeleriyle tanımlanan katılım süreci, ikinci mekanizma olarak kabul edilebilir. Yönetmelik incelendiğinde, Türkiye'deki hiçbir planlama / imar yasa ve yönetmeliğinde olmadığı kadar yoğun bir şekilde halk katılımının sağlanması kaygısının var olduğu görülmektedir. Yönetmelikte 15 farklı yerde halk katılımı ifadesi geçmekte, katılım süreci detaylı olarak tarif edilmektedir. Buna rağmen, uygulamada prosedürün kurgulandığı gibi işletilemediği, birçok uygulamada katılım sürecinin göstermelik hale geldiği ifade edilmektedir. Bunun nedenleri ise:

- Yakın çevresinde yerleşim olmaması durumunda, sadece rapor alacak tesise bitişik parsellerin sahiplerinin toplantılara ilgi göstermeleri.
- Çevrede mülkü olan insanların, ilgili yapılaşmanın yaratacağı risklerden çok, yaratabileceği değer artışını dikkate almaları; yani kısa vadeli bireysel çıkarlarına odaklanmaları.
- Vatandaşın, kendi görüşlerinin dikkate alınmayacağını düşünerek toplantılara katılmamaları veya pasif kalmaları; olarak ifade edilmektedir. (2)

Koruma Mevzuatındaki Katılım Toplantıları

26.07.2005 tarihli (25887 sayılı R.G.) "Koruma Amaçlı İmar Planları ve Çevre Düzenleme Projeleri... Yönetmeliği" ile yapılması öngörülen katılım toplantıları, mevzuattaki üçüncü prosedürdür. Yönetmeliğin 6/f maddesi ile koruma planı yapılan bölgede plan kararlarının üretimi süresince, ilgili tüm kurum ve kuruluşların, STK'ların ve doğrudan halkın katılımına açık olan, en az iki katılım toplantısının yapılması zorunluluğu getirilmiştir. Bu toplantılarda yapılan tespit ve önerilerin rapor haline getiril-

mesi zorunlu hale getirilmiş, ancak burada oluşan görüşlerin plana yansıtılması genel olarak plancının inisiyatifine bırakılmıştır.

İzmir Konak Belediyesi tarafından sürdürülen Kemeraltı II. Etap Planı da dahil olmak üzere halen, yapımı süren birçok koruma planı çalışması için (bu yasa gereğince zorunlu hale gelen) halk katılımı toplantıları düzenlenmektedir. Uygulanan kısmı ile değerlendirildiğinde dahi, bu yönetmelik ile koruma planı yapım sürecinin, mevcut mevzuat içindeki diğer tüm prosedürlere göre daha katılımcı bir süreç haline geleceği görülmektedir.

Mevzuattaki Durumun Değerlendirilmesi

Yukarıda incelenen üç prosedürün dışında, planlama ve mekâna yönelik kararların üretilmesi süreçlerine doğrudan halk katılımını sağlamaya yönelik olarak çıkartılmış yasa ve yönetmelik bulunmamaktadır. Hatta mevcut İmar Yasası'nda ve bu yasaya bağlı mevzuatta "halk katılımı" ifadesi dahi geçmemektedir. (veya İzmir Büyükşehir Belediyesi İmar Yönetmeliği'ndeki "altyapı katılım bedeli" ifadesi gibi, sadece vatandaşın görevlerini ifade ederken kullanılmıştır).

Öte yandan, katılım süreci için önemli başka yasal düzenlemeler de mevcuttur. Örneğin, (03.05.1985 tarih ve 3184 sayılı) İmar Kanunu'nda halkın plandan haberdar edilmesi, planın kısmen veya parçalar halinde kopyalanarak dağıtılması teşvik edilmektedir (madde:8b). Bu madde onaylı imar planlarının belediyelerin web sayfalarında yayımlanmalarını mümkün kılmaktadır ve bu kapsamdaki uygulamalar ülkemizde de görülmeye başlanmıştır. (Aydoğan, 2005). Yine AB'ye giriş sürecinde çıkarılan (09.10.2003 tarih ve 4982 sayılı) Bilgi Edinme Hakkı Kanunu ile vatandaşların bilgiye erişimlerini kolaylaştıran bir adım daha atılmıştır. Bu yasanın uygulanması amacıyla hazırlanan (27.05.2004 tarihli 25445 sayılı) yönetmeliğin de yürürlüğe konulması, sadece planlama sürecini değil, tüm kamu yönetimini şeffaflaştırma yönünde yasal bir zemin oluşturmuştur.

Bütün olarak değerlendirildiğinde; ülkemizdeki yasal mevzuatın (bir iki istisnai durum dışında) yöneticileri doğrudan halkın katılımını sağlama yönünde zorlamadığı, ancak halkı bilgilendirmek ve yönetim sürecine katmak isteyen yöneticilerin de önünü tıkmadığı görülmektedir. Bu sayede, ülkemizde de katılım konusunda kişisel motivasyonları olan bazı belediye başkanları, yurtdışındaki uygulamalara benzer katılımcı yönetim ve planlama uygulamaları ortaya koyabilmişlerdir.

Sanal Kamusal Alanlar ve Farklılaşan Katılım Yaklaşımları

Katılım uygulamalarının her toplumda, yerel ve kültürel özelliklere göre, farklı şekillerde oluştuğu görülmektedir. Kendi bağlamlarına göre özgün niteliklere sahip bu uygulama örnekleri, kullanılan teknolojiler bazında; sistemli toplantılarla yöneticilerin halkla bir araya gelmesini sağlayan geleneksel uygulamalar, internet ve diğer yeni iletişim teknolojilerinden yararlanılarak bilgilendirme ve katılımı sağlayan uygulamalar olarak iki başlıkta toplanabilir.

Geleneksel Katılım Toplantıları Yaklaşımı

Doğrudan demokrasinin en doğal uygulaması olan katılım toplantıları, köken olarak Antik Yunan'a ve İsviçre kantonlarına veya ülkemiz köylerinde uygulanan "ihtiyar heyeti" sistemine dayandırılabilir. Uygulamadan sorumlu olan yönetici ve plançıların kararları halk ile birlikte alabilecekleri serbest bir iletişim ortamı oluşturulmasını amaçlar. Birçok kaynakta doğrudan demokrasinin ancak küçük yerleşimlerde uygulanabileceği ifade edilse de, bazı örnekler bu durumun tersinin de mümkün olduğunu göstermektedir. Örneğin Brezilya'nın bir milyonu geçkin nüfuslu Porto Alegre kentinde, "açık bütçe" adı altında kente ilişkin kararların spor salonlarında kentlilerce verildiği bir sistem denenmiştir. Bütçeye ilişkin kararların verildiği katılım toplantılarının, Brezilya kültürünün parçası olan karnaval türü eğlenceler ile birleştirdiği bu sistem; halkı sürece katma konusundaki başarısı ve ekonomik yetersizliklere rağmen sağladığı sosyal iyileşmeler nedeniyle, planlama ve kamu yönetimi literatüründe ayrıcalıklı bir yer edinmiştir.

İnternet Tabanlı Katılım Yaklaşımı

Birçok örnekte kalabalık nüfusa rağmen halk katılımının başarıyla sağlanmasında en temel aracın internet olduğu görülmektedir. Toronto da, yeni teknolojilerin, özellikle internet sunum ve tartışma araçlarının etkin olarak kullanıldığı, mekânsal planların yanı sıra kentin geleceği için alternatif stratejilerin dahi tartışmaya açıldığı görülmektedir.(3) Kanada örneğinin özgün yanı, yüksek gelişmişlik düzeyi nedeni ile sadece sanal katılım mekanizmasının yeterli olabileceğinin düşünüldüğü halde, hem internet üzerinden ve yeni teknolojiler kullanılarak, hem de sistemli olarak düzenlenen toplantılarda kentlilerin sürece katılımlarının mümkün olmasıdır. Bunda amaç, toplantılarla, özellikle düşük gelir gruplarının, göçmen veya resmi dillerden farklı dilleri konuşan grupların ihtiyaçlarını ve yönetimden taleplerini dile getirmelerini sağlamaktır.

Bu ve farklı bağlamlardaki çeşitli dünya örneklerinde; nüfus arttıkça katılım faaliyetlerinin zorlaştığı, halka sorulan konuların içerik olarak daraldığı ve daha fazla yeni teknolojiye gereksinim duyulduğu görülmüştür. Yine toplumsal gelişmişlik düzeyi ne olursa olsun, yapabilirliği düşük, alt gelir düzeyine sahip gruplar için, katılım toplantılarının yapılmasının son derece önemli olduğu anlaşılmıştır. Diğer bir önemli çıkarımsa; katılım süreçlerinin toplumun ekonomik gücünden çok kültürel özelliklerine bağlı olarak değişim gösterdiği ve katılımcı karar süreçlerini sağlayan en önemli faktörün yönetim kademesinde var olan kararlılık olduğudur.

Konak Örneğinde Katılımcı Planlama Uygulamaları

Türkiye genelinde katılımcı planlama düşüncesi ile yapılmış az sayıda uygulamadan birinin Konak Belediyesi'nin (I. etabını DEÜ Mimarlık Fakültesi'ne yaptırdığı) Kemeraltı Koruma Amaçlı İmar Planı Revizyonu projesidir. Yapıldığı dönem geçerli olan imar mevzuatına göre zorunlu olmadığı halde: halk, bölge esnafı, muhtarlar, odalar, sivil toplum kuruluşları ve ilgili kurum-

ların katıldığı bir dizi toplantı yapılmış, katılımcı bir yaklaşımla planlama süreci tamamlanmıştır.(4)

Bu süreç belediyenin diğer alanlarda uygulamaya çalıştığı katılımcı planlama çalışmalarına öncülük etmiş; geliştirilen alt projelerin bölge halkı ile birlikte uygulanmasına yönelik olarak katılım toplantıları yapılmaya başlanmıştır. (Mart 2004 seçimlerinde belediye başkanı değiştiği halde bu politika değişmemiş ve katılımcı model sürdürülmüştür). Her hafta Perşembe günleri Belediye Başkanı'nın katılımı ile sürdürülmüş olan bu toplantıların, belediye binasında değil, proje alanında belirlenen bir yapının içinde gerçekleştirilmesi, halkın bu toplantılara katılımını teşvik eden ve daha rahat davranmalarını sağlayan bir faktör olmuştur.

Toplantılarda serbest söz hakkıyla, bir masa etrafında, aracısız bir şekilde doğrudan belediye başkanı veya planlama müdürü ile iletişim kurabilmesi, bölgedeki en eğitimsiz, güçsüz denilebilecek kesimlerine bile yönetimden beklentilerini iletebilecekleri bir özgürlük ortamı yaratmıştır. Bu yaklaşımla, üniversite tarafından planlama çalışması tamamlanmadan önce (ön izinler alınarak) Kemeraltı'nın özgün şadırvanlarından birinin yer aldığı Alipaşa Meydanı çevresinde bölge esnafının katılımı ile çevre düzenlemeleri gerçekleştirilmiş, birkaç sene öncesinde terk edilmiş görünümde olan bu bölge tekrar kente kazandırılmıştır. Benzer uygulamalar bugün Kemeraltı'nın birçok bölgesinde (Abacıoğlu Hanı'nda ve 926 Sokakta), belediye, bölge halkı, çeşitli meslek odalarının ve esnaf derneğinin katılımı ile sürdürülmektedir.

Izmir 926 Sokak'ta belediye - esnaf işbirliği ile yürütülen iyileştirme çalışmaları

İnternet Tabanlı Sunum ve Bilgilendirme Çalışmaları

Yine aynı dönemde Konak Belediyesi tarafından, yeni teknolojiler kullanılarak halk katılımını artırıcı bazı girişimlerin olduğu da görülmektedir. Cep telefonlarının bilgi servisi kanallarından belediyenin sosyal, kültürel aktivitelerine, planlama çalışmalarına ve özellikle toplantılara ilişkin duyuruların yapılmasını sağlayan bilgi mesaj servisi bunlardan biridir. Uygulanmakta olan projelerin tamamlandıklarında alacakları biçimleri gösteren görselleştirmelerin, proje fotoğraflarının, Belediye encümen kararları, meclis karar ve tutanaklarının internette yayımlanması halkın düzenlemeler hakkında bilgilendirilmesine yönelik diğer bir önemli adımdır.

Uygulamalara İlişkin Tespitler

Konak Belediyesi tarafından yürütülen uygulamalar incelendiğinde, halkın katılımını sağlama düşüncesinin yoğun bir çaba gerektirdiği ve planlama sürecini yavaşlattığı görülmektedir. Üstelik bu toplantıların çoğunda beklenen düzeyde katılımın sağlanamadığı, olanaklar yaratıldığı halde, bazı grupların sürecin dışında kalmayı tercih ettikleri görülmüştür. Buna rağmen üretilen planların hayata geçirilmelerinin çok daha hızlı ve etkin bir katılım ile gerçekleştirildiği görülmektedir. Örneğin Alipaşa Meydanı'na ilişkin planlama çalışmaları (Kemeraltı çalışmalarına paralel olarak) bir buçuk yıldan uzun bir süre almış, planın uygulanması ise bölge esnafının katılımıyla birkaç ayda gerçekleşmiştir.

Öte yandan planlama sürecinin halk katılımıyla yürütülmesinin, başarıyı garantilemediği de görülmüştür. Halkın, STK'ların ve meslek odalarının katılımı ile planlanıp uygulandığı ve mekânsal olarak toparlandığı halde, 926 sokak bölgesinde hedeflenen yaya hareketliliği ve ticari gelişim sağlanamamıştır (Hürriyet, 2006).

Yurtdışı uygulamalarındaki gibi, İzmir örneğinde de tüm toplumsal grupların temsili, yönetimin bu toplantılardaki yönlendirici rolü, yöneten ve yönetilen arasındaki iktidar ilişkilerindeki temel problemlerin aşıldığını söylemek zordur. Ancak gösterilen samimi çabanın, bu sorunları ve etkilerini azalttığı açıkça görülmektedir.

Sonuç

Konak uygulamalarıyla birlikte incelenen dünya örneklerinde başarıyı sağladığı düşünülen bazı ortak özelliklerin, katılım süreçlerinde sağlanması gereken kriterler olarak kabul edilebileceği görülmüştür. Bunlar:

Amaç: Tüm grupların yönetimde söz hakkına sahip olmasının amaçlanması,

Sistem: Yapılan her oylamanın, yürütülen her toplantının kararı ne şekilde etkileyeceğinin önceden tanımlanması,

Dürüstlük: Halka doğru soruların sorulması, gerçekten gerekli tartışmaların açılması,

Yapılabilirlik: Kentlilerin katılımı ile alınan kararların uygulanması,

Güvenilirlik: Kullanılan yeni teknolojilerin güvenilir ve açık olması,

Mahremiyet: Yeni teknolojilerin kullanıldığı oylamalarda "gizli oylama ve açık sayım" ilkesinin sağlanması,

Açıklık: Kürsü özgürlüğü gibi temel demokratik olanakların sağlanması,

Erişilebilirlik: Katılım faaliyetlerinin (sanal ve gerçek mekânda) tüm toplumsal grupların erişebileceği şekilde yürütülmesi veya olanakların yaratılması olarak sıralanabilir.

Tüm bu tespitler ışığında katılımcı planlama, katılımcı kent yönetimi ve katılım kabiliyetine sahip bir toplumsal yapının oluşmasının bir proje olarak ele alınması gerektiği görülmektedir. Önce halkın gündeminde olan tekil ve ilgi çekici konular ile halkın sisteme katılımı teşvik edilmeli, katılım sistemi tanıtılarak güvenilirliği test edilmeli, daha sonra bu katılım faaliyetleri periyodik hale getirilerek kentin gelişimini ve mekânsal planlarını etkileyici konularda halkın sistemin içinde yer alması sağlanmalıdır. Demokratikleşme süreci durağan bir hedef olarak değil, dinamik olarak gelişen bir yapı olarak algılanmalı ve bu gelişimin tüm toplumsal grupların yönetim sürecinde kendilerini ifade edebilmeleri için sürdürülmelidir. İzmir deneyimi, katılımcı bir planlama sürecinin gelişebilmesi için yasal düzenlemelerden önce katılım kültürünün geliştirilmesine yönelik kararlı yönetimsel çabaların gerekli olduğunu da ortaya koymaktadır. Ülkemizdeki katılıma yönelik çabalar, olanaksızlıklara ve yaşanan aksaklıklara rağmen, yakın zamanda çok daha başarılı uygulamaların gerçekleştirileceğinin habercisi olarak görülebilir. ■

Kaynaklar:

- Aydoğan, M. (2005). Yönetişim ve Kent Planlamaya Halk Katılımının Sağlanması Sürecinde İnternet Teknolojisinin daha Etkin Kullanımı. (7-9 Kasım 2005) Dünya Şehircilik Günü 29. Kolokyumunda Bildiriler Kitabı. İstanbul: İTÜ
- Aydoğan, M. (2006). Kentsel Yönetişim Bağlamında e-planlama Yaklaşımları – İzmir örneği, (Doktora tezi). İzmir: DEÜ Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Bauman, Z. (1999). Siyaset Arayışı. İstanbul: Metis Yayınları.
- Genro, T. ve Souza, U. (1999). Porto Alegre: Özgün Bir Belediyecilik Deneyimi. (B. Tanatar, Çev.). İstanbul: Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Akademisi (WALD) Yayını. (Orijinal çalışma basım tarihi 1997) Hürriyet Gazetesi (2006 Eylül). Kaderine Terk Edildi. (DHA İzmir).
- İzmir Büyükşehir Belediyesi İmar Yönetmeliği (2006), www.izmir.bel.tr
- Scott London (2004). Teledemocracy vs. Deliberative Democracy. 2005, <http://scottlondon.com/reports/tele.html>.
- Sosyalist Demokrasi Partisi (2005). The Porto Alegre alternative. 2005, www.socialistdemocracy.org/reviews/reviewThePortoAlegreAlternative.html.
- Tekeli, İ. (2006). Katılımcı Demokrasi ve Sivil Toplum Kuruluşları. Ankara: SDD Yayınları.
- Toronto Planlama Ofisi (2005). 2002 Yılı Plan Revizyonu Katılım Toplantıları, 2005. www.toronto.ca/torontoplan/participation.htm.

Notlar:

- (1) Büyükşehir ve İlçe Belediyeleri'nde farklı kademelerde görev yapan üç şehir plancısı ile Aralık 2006'da yapılan görüşmeler sırasında yapılan tespitler.
- (2) Çevre ve Orman Bakanlığı Personeli ve ÇED sürecinde görev yapan bir şehir ve bölge plancısı ile Şubat 2006 tarihinde yapılan görüşmeler sırasında yapılan tespitler.
- (3) www.toronto.ca/torontoplan/participation.htm, 2006.
- (4) www.kemeralti.8m.com, 2006.

Emel Kayın, Yrd. Doç. Dr.
DEÜ Mimarlık Fakültesi

Balçova - Teleferik / İnciraltı - Bahçelerarası Bölgesi İçin Kentsel Fırsatlar

İzmir kenti, 20. yüzyılın özellikle ikinci yarısından itibaren denetimsiz yapılaşma sorunlarıyla birlikte, mikro bölgelere ve uzun vadeli-sağlıklı hedefler yerine kısa vadede getirisi olan gelişmelere odaklanan planlama anlayışlarının yarattığı sorunları yoğun biçimde yaşamaya başlamış; yüzyılın sonlarında gelişmeler kentin geleceğini tehdit eder hale gelmiştir. 21. yüzyıla gelindiğinde, kentte kapladığı alan inanılmaz boyutlara ulaşan gecekonduculardan, planlı alanlardaki yapı yoğunluğuna, ulaşım problemlerinden denizin ve havanın kirlenmesine, yeşil yokluğundan kent merkezinin terk edilmesine uzanan sorunlar dizisi ile yüzleşmek ve çözüm arayışlarını yaygınlaştırmak kaçınılmaz olmuştur. Bu koşullar altında gündemde yoğun biçimde yer alan olgulardan biri de "kentsel dönüşüm"dür. Herhangi bir bölgedeki sorunun, yalnızca o yerle ilgili olmadığı ve kent bütününe ilgilendirdiği; ayrıca kentsel sorunların farklı aktörler ve disiplinler arası çözümlenmeleri gerektirdiği gerçeğinden hareketle, dönüşüm tartışmaları çeşitli odakların katılımı ile gerçekleştirilmektedir. Ancak İzmir kenti için yaşanabilir ve sürdürülebilir bir gelecek kurma amaçlı dönüşüm tartışmaları, geçmiş dönemlerin sorunlu planlama ve yapılaşma örneklerinin ivmelen-dirdiği anlayışlar çerçevesinde gelişen reddedilişlere ve baskılara da yol açmaktadır.

Bu makale, tarihi bölgelerden, gecekondu alanlarına, Alsancak'tan Liman Arkası'na pek çok bölgesi, sağlıklılaştırılma-çağdaştırılma gündeminde bulunan İzmir kentinin doğal potansiyel taşıyan en önemli alanlarından biri olan İnciraltı-Bahçelerarası bölgesi için sürdürülen dönüşüm tartışmalarını değerlendirerek, "Balçova-Teleferik / İnciraltı-Bahçelerarası bölgesi için varolan kentsel fırsatları" ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Balçova-Teleferik / İnciraltı-Bahçelerarası Bölgesini İlgilendiren İmar Gelişmeleri ve Gündemdeki Tartışmalar

Orman ve jeotermal su olanaklarını barındıran Balçova-Teleferik bölgesi ile bir rekreatif alan bütünlüğü içerisinde, tarımsal doğa-kıyı olanaklarını sunan İnciraltı-Bahçelerarası bölgesi, özellikle 20. yüzyılın son çeyreği içerisinde gerçekleştirilen sorunlu imar uygulamaları ile birlikte bir değişim sürecine girmiş, kırsal ve kentsel kaliteler arasında bir türlü belirginleşemeyen bir kimlik bunalımını yaşamaya başlamıştır. 1970'li yıllarda Akdeniz Oyunları için inşa edilen ve daha sonra yurt olarak kullanılan tesisler ve sürekli genişleme ihtiyacı içerisindeki DEÜ Hastanesi binaları, bölgedeki doğa-insan-yapı arasında kabul edilebilir bir denge içerisinde duran ölçeğin radikal biçimde dönüşmesi için başlangıç oluşturmuştur. 1980'lere gelindiğinde 640 hektara yayılan ve tarımsal nitelikli kabul edilen alan üzerindeki yapılaşma talepleri artmış, bu dönemin sonunda oluşturulan "turizm-ticaret merkezi" kararı ise, ayrıcalıklı bir gökde-len otel ve alışveriş merkezinin inşası için olanak sağlamıştır. 1988 yılında 1/5000 ölçekli plan kapsamında turistik tesis alanı olarak belirlenen otel parseli için alınan karar, 1989 yılında onanan 1/25 000 nazım imar planı revizyonu ile somutlaştırılmış; 1996'da da aynı yerin turistik ve ticari tesis alanı olarak ayrılması yönünde yeni bir plan revizyonu yapılmıştır. Kent gündemindeki tüm tartışmalara rağmen ortaya çıkan sonuç, gökde-len Crowne Plaza Oteli ve Özdilek Alışveriş Merkezi'nin inşasıdır.

Bölgeye ilişkin sorunlu gelişmelerden biri de, 1980'li yılların sonunda dağdan denize ulaşan alanın bütünsel rekreatif yapısını kesintiye uğratan Çeşme otobanının yapılmasıdır. Kent merkezindeki sorunlardan bunalan kitlenin merkezi terk etme eğilimine bağlı olarak bu yönde gelişen yeni yapılaşma hareketi, rant baskısını da ivmelendirmiştir. Balçova'da öteden beri ortalama bir statüde gelişmekte olan ve niteliksiz bir kentsel çevre oluşturan yapılaşma, yeşil-jeotermal enerji-manzara olanaklarını sunabilen Teleferik çevresinde daha üst statüye evrilme eğilimi gösterirken, orman alanı da yasal açıdan tartışmalı bir konut sitesinin inşası ile sarsılmıştır. Bu süreçte lüks konut yapılaşması, yakın çevrede deniz manzaralı dağ yamaçlarını zorlar-ken; doğal sit kararları ile korunmaya çalışılan İnciraltı'nı yer yer zedeleyerek, Narlıdere-Güzelbahçe yönüne ve otobanın kolaylaştırdığı ulaşım olanaklarının da yardımıyla Seferihisar-Urla çevresine kadar uzanmıştır. Yol üzerinde ise birbiri ardın-dan çok sayıda alışveriş merkezinin inşası sözkonusudur.

Yukarıda ana hatları açıklanan süreçte Mimarlar Odası, Şehir Plancıları Odası ve diğer ilgili meslek örgütleri ile çevreci grupların doğal çevreyi dönüştüren gelişmelere itirazları ortaya çıkmıştır. Tüm karşı çıkışlara rağmen, 1999 yılında İzmir 1 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından 1. derece doğal sit ilan edilen alana ilişkin yasal statü, 2002 yılın-

da 1.,2. ve 3. derece doğal sit olarak değiştirilmiştir. Bu gelişme alandaki yapılaşma talebini arttırmıştır. İzmir Valiliği Tarım İl Müdürlüğü'nün 2005 tarihli görüşü ise, Otoyol-Bakü Bulvarı-Narlıdere-Balçova arasındaki geniş alanın tarım amaçlı kullanılması yönündedir. Yüksek rant getiren bir yapılaşma ile çevrelenmiş alanda tarım yapmak zorunda olmanın yarattığı baskı, içme suyuna tahsisli Balçova Barajı'nın yapımından sonra su kaynakları azalan ve bor minerali çoğalan toprağın sorunları ile birleşince, bölge halkı bünyesinde güçlü bir tepki oluşmaya başlamıştır. Bir taraftan bölgede İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin projelendirdiği İnciraltı Kent Ormanı'nın kurulması ve Çakalburnu Dalyanı çevresindeki kuş yaşam alanının iyileştirilmesi gibi uygulamalar sözkonusudur. Kentin 1 / 25 000 ölçekli yeni nazım imar planının hazırlandığı bugüne gelindiğinde ise bölge, bir kez daha tartışma gündemine oturmuştur. Nazım imar planının onay aşaması sürerken, 9-12 Kasım 2006 tarihinde İzmir Büyükşehir Belediyesi "İnciraltı'nın Geleceğini Birlikte Planlıyoruz." başlıklı ve tüm aktörleri davet ettiği bir toplantı düzenleyerek, bölgeye yönelik önerileri farklı boyutlarıyla tartışmaya açmıştır.

Toplantı sürecinde, "tartışmanın yararlı bir biçimde yürütülmesine yönelik strüktürler" in geliştirilmesinden, "sorun üzerinde bir objektivite" kurulmasına, soruna yönelik olarak toplanan bilgiler-verilerin çağdaş gelişmelerle entegre edilebildiği "gelecek projeksiyonları"nın ortaya konmasından, "vizyonlar" üretilmesine uzanan bir dizi ihtiyaç gözlenmiştir. Gündemin sağlıklı biçimde gelişmesini güçleştiren başlıca sorunlardan biri, tartışan kesimlerin bir bölümünün ötekilerini "karşı taraf" olarak nitelendirmeleri ve etkileşim içerisine girmeye yanaşmamalarıdır. Bölgede yaşayan bir kısım halk, 20. yüzyılın ikinci yarısında Bornova, Bostanlı vb. bölgeler için getirilen yüksek yapılaşma izinlerinin kent halkı ile tartışılmadan verilmiş olmasını örnek göstererek, kendi mülkiyetlerini ilgilendiren konuların ortak bir platformda görüşülmesini eleştirmekte ve yeni tanıştıkları katılımcı modele entegre olmakta zorluk çekmektedir. Diğer bir sorun ise alana yönelik önerilerin "İnciraltı: İzmir'in Akciğeri" ya da "İnciraltı: Fuarlar-Kongreler Kenti İzmir'in Yeni Merkezi" gibi aşınmış söylemlerin içine hapsedilmesi ve bu şekilde tartışma zemininin derinleştirilmesinin güç hale gelmesidir.

İnciraltı-Bahçelerarası bölgesi için konut, iş merkezi, otel, kongre merkezi, sergi-müze binası gibi yapılaşma talepleri sözkonusudur. Bölgede farklı ölçek ve niteliklerdeki ticaret, turizm, rekreasyon aktivitelerinin geliştirilmesi istenmekte, kente gelmesi henüz kesinleşmemiş EXPO'nun bu alanda gerçekleştirilmesi de önerilmektedir. Yatırımcılar daha çok ticaret-turizm-EXPO önerisine yoğunlaşırken, bölge halkının arazilerinin elden gideceğine ilişkin bir kaygı duydukları, bölgede daha önce gördükleri ayrıcalıklı yapılaşmalardan rahatsız oldukları ve konut ihtiyaçlarına odaklandıkları gözlenmiştir. Otobanın Balçova-Teleferik bölgesinde kalan yönünde yapılaşmalar mevcutken, İnciraltı-Bahçelerarası bölgesinde tarım yapılmak zorunda olunması bir haksızlık olarak algılanmakta; İnciraltı'nda daha önce in-

şasına izin verilmiş olan gökdelen otel-alışveriş merkezi ve lüks konutlar da mekansal adalet duygusunu zedeleyen unsurlar olarak gösterilmektedir. Tarımın verimsiz olduğu ve konut istendiği gibi bir kısım talepler, on yıl öncesi ile benzer olsa da, taleplerin içeriğinin yer yer farklılaştığı gözlenmektedir. 20. yüzyılın ortalarından beri sürekli olarak kent halkının yerel yönetimler üzerinde baskı oluşturan yüksek yapılaşma isteğinin, "apartman"dan öte "gökdelen" talebine evrilmiş bulunması çarpıcıdır. İnciraltı bölgesinde tartışmalı bir şekilde inşa edilen Crowne Plaza Otel'i'nin bu talebi tetiklediği kuşkusuzdur.

Balçova-Teleferik / İnciraltı-Bahçelerarası Bölgesinin Bir Kentsel Fırsat Alanı Olarak Gelişmesine Yönelik Öneriler

Gündemde yoğun olarak İnciraltı-Bahçelerarası bölgesi tartışılmakta ise de, bu alanın geleceği Balçova-Teleferik bölgesi ile birlikte ele alınmalıdır. Dağ-ova-kıyı üçgeninde ve yeraltı - yerüstü su kaynakları çerçevesinde belirlenen coğrafi-jeolojik karakteristikler kadar, doğa ve sağlık kapsamlı turizm-rekreasyon potansiyellerine bağlı gelişen işlevsel karakteristikler de bu iki bölgenin geleceğini ortak kılmaktadır. Balçova-Teleferik ve İnciraltı-Bahçelerarası bölgeleri gerek otoban, gerekse farklı imar uygulamaları nedeniyle bölünmüş bir yapı sergileseler de, bundan sonraki gelişmeleri bütünsel bir yaklaşımla ve birbirlerini destekleyici bir kurgu içerisinde organize edilmelidir.

Bölgenin yeniden yapılandırılma sürecinde, burada yaşayanların ve kentin yararını birlikte önemseyen ve yalnızca şimdiki zaman için değil, gelecek zamanlar için de kazanmayı hedefleyen bir yaklaşımın geliştirilmesi ana ilke olarak belirlenmelidir. Burada "kazanç" sözcüğü ekonomik olduğu kadar sosyal ve uzun vadeli bir değer oluşumuna işaret etmektedir. Toplam ve çok yönlü bir kazanç durumu tartışıldığında, farklı talepleri dikkate alan iki ayrı gelecek projeksiyonunun, aşağıdaki sonuçları vaat ettiği görülecektir:

1. Bölgenin yapılaşmaya açılmasına yönelik projeksiyon: Toprak ve su yıpranmasına bağlı olarak tarım aktivitesini sürdürmekte zorlanan bölge halkı, içinde buldukları sosyo-ekonomik koşullar paralelinde yeni bir iş alanı oluşturmayı düşünme-

mekte, ülkedeki orta ve yer yer üst sınıfın yaygın eğilimi paralelinde kira geliri ile yaşayacakları bir gelecek düşlemektedirler. Şu an itibarıyla kent merkezindeki eski prestij alanlarında yaşamakta olduğu gibi, birkaç nesil sonra eskiyecek ve yeni iş olanakları sağlanmadığı için güncellenemeyecek bir fiziksel çevrenin sorunları ile yüzleşilmek zorunda kalınacağı olasılığı ise gözardı edilmektedir. Bu projeksiyonda "kentte sayısız benzerleri bulunan, her yer gibi bir alan" yaratılması sözkonusudur.

Yatırımcı gruplar ise ticaret-iş-turizm amaçlı yapıların yer aldığı bir yapılaşma modeline yoğunlaşmaktadırlar. Bu çerçevede "Yeni İzmir" olarak sunulan Liman Arkası bölgesi önerisi ile Dubai, Manhattan gibi uzak örneklemeler esas alınarak, gökdelenler bölgesi imajı ortaya konulmakta; İnciraltı'nın zemin yapısı vb. fiziksel özellikleri ya da ulaşım, estetik, kentsel ihtiyaçlar vb. parametreler ise tartışma dışı bırakılmaktadır. Dubai - Manhattan örnekleme için söylenebilecek olan, 20. yüzyıl boyunca kentsel çevrelerin, farklı coğrafi, sosyo-ekonomik, kentsel koşullarda gelişen uzak örneklemeleri taklit ederek gerçekleştirilmiş çözümlüklükler yüzünden ortaya çıkan sorunlarla boğuşmak zorunda kaldığıdır. İş merkezleri, idari binalar, turistik işlevler, konut gibi yapılaşmalara ortam hazırlaması beklenen Liman Arkası bölgesi örnekleme konusunda vurgulanması gereken ise, bu alanın yeni merkez statüsü bile henüz kentsel ölçekte somutlaşmamış iken, körfezin öteki ucunda benzer bir gelişmenin gerekliliğinin kanıtlanmasının o kadar da kolay olmadığı ve bu tür önerilerin ciddi uzmanlık tartışmalarını gerektirdiğidir. Bu projeksiyonda "kent bütünündeki bir diğer örneği çoğaltan bir alan" yaratılması sözkonusudur.

2. Bölgenin sahip olduğu doğal potansiyelin sağlaştırılması, çağdaştırılması ve yeniden örgütlenmesi suretiyle rekreatif merkez olarak geliştirilmesine yönelik projeksiyon: Bölgedeki toprak, hava ve su kalitesinin belirgin bir yıpranma içerisinde olduğu açıktır. Ancak günümüzün teknolojileri ile doğal değerler konusunda bir sağlaştırma sağlanabileceği de kuşkusuzdur. Bu tartışmadaki en önemli girdilerden biri de, bir metropolün kuşatılmış alanında yaşayan bölge halkının toprakla uğraşıp uğraşmamak konusundaki tercihleridir. Eğer bölgede yaşayanların doğa temelli bir üretimi gerçekleştirmeleri bekleniyorsa, toprağın iyileştirilmesi, suyun yeniden getirilmesi, üretim teknolojisi-

nin geliştirilmesi, ürün için farklı tüketim alanlarının organize edilmesi ve kentsel kalitelerin hayatlarına katılması gibi konularda bölgeye destek verilmeli ve bunun maliyeti de ortaklaşa karşılanmalıdır.

Bir metropol kentte, tüm yaşam alanlarının da kentli olması gerektiği kuşkusuzdur. Bu saptama "toprak işleme aktivitesinin" yokedilmesi durumuna değil, "kentleştirilmesi, kentsel üretim-tüketim ilişkileri içerisinde yeniden yapılandırılması" durumuna işaret etmektedir. Doğa temelli "kırsal rekreasyon" ile aynı temel üzerinde hareket eden "kentsel rekreasyon" farklı olduğu gibi, "kırsal tarım" ile "kentsel tarım" da farklı karakteristikleri olan toprak işleme eylemleridir. Kentleştirilmiş bir toprak işleme eylemi, kentsel olanaklar ve ilişkiler örüntüsü içerisinde modernize edilmiş, rekreasyon ve turizm girdileri ile desteklenmiş bir doğal üretim modeline karşılık gelmektedir. Bu tür bir üretim aktivitesi aracılığıyla büyük sosyo-ekonomik kazançlar sağlamak mümkün olabileceği gibi, nesiller boyunca sürebilecek bir iş olanağı da sözkonusudur. Ancak kuşakların birbirinden devraldığı geleneksel yollarla tarım yapmayı bilen ve ürünü tanıdığı pazara götürme alışkanlığındaki toprak sahiplerinin, "kent içindeki doğayı ve doğal üretimi" en az yarım yüzyıldır "kentnin sıkışıklığından, gürültüsünden, havasızlığından, yeşilsizliğinden bunalmış kentlilere pazarlayabildiği" bir iş alanına entegre edilmesi ciddi bir "model" oluşturmayı gerektirmektedir.

"Kent içindeki doğayı kentsel bir işe dönüştürmek" üretim teknolojisi, işletme ve tasarım alanından birlikte ve etkin bir biçimde yararlanmayı gerektirecektir. Doğanın sunulduğu ya da doğal üretimin yapıldığı bir alanda gerçekleştirilecek olan rekreasyon eyleminin çeşitlendirilmesi, mekansal takdimi, uluslararası standartlara getirilmesi, tanıtılması, işletme bağlantılarının sağlanması gibi konular, ciddi bir örgütlenme, interdisipliner çalışmalar ve bölge halkına bilgi aktarılması ihtiyaçlarına işaret etmektedir. Bu alan, doğal üretimlerin deneyimlenebileceği ya da bu unsurlarla yakınlaşılabilecek günübürlük kullanımların sayısız çeşitliliği ile bahçe- küçük ev atmosferinde kısa süreli konaklama vb. örneklenilecek geniş yaratıcılık fırsatlarını içinde saklamaktadır. Nesiller boyunca toprakla uğraşan aile modelinin sahip olduğu yaşanmışlık, pazarlama stratejisi açısından bir avantajı oluşturacaktır. Böyle bir sistem, aslında doğayı pazar-

ladığı için, doğa maksimum oranda korunduğu ve yapılaşma minimum tutulduğu sürece realize olabilecek ve sosyo-ekonomik açıdan kara geçebilecektir. Bölgedeki kent ormanı ve kuş yaşam alanı da, "doğa temelli kentsel rekreasyon-mikro turizm" modelini geliştirmekte olumlu bir girdidir. Böyle bir gelişme stratejisi içerisinde, "makro turizm-konaklama" Balçova-Teleferik merkezli düşünülmeli, ancak bu alandaki "kentsel rekreasyon" da ihmal edilmemeli, orman çevresindeki yapılaşma sıkı bir şekilde denetlenmelidir. Balçova'daki mevcut konut-ticaret dokusunun da sağlıklılaştırılmaya ihtiyacı vardır.

Yukarıda ayrıntıları açıklanan bu projeksiyonda "kent bütününde ayrıcalıklı bir alan" yaratılması sözkonusudur. 21. yüzyılın dünyasında en çok kazananlar, genel içinde farklı kaliteler sunabilen unsurlara sahip kentler ve bölgeler olacaktır. Balçova-Teleferik / İnciraltı-Bahçelerarası bölgesinin özgünlüğü de yapılarla boğulmuş bir kente, çok yakın mesafede bir "rekreatif potansiyel" sunabilme olanağından kaynaklanmaktadır. Bu potansiyel şu anki çöküntü durum içerisinde değerlendirilememekte, işlenmeye, çağdaşlaştırılmaya ve yeniden örgütlenmeye ihtiyaç duymaktadır.

Sonuç

Balçova-Teleferik / İnciraltı-Bahçelerarası bölgesi, İzmir kenti için ayrıcalıklı bir alan olma potansiyelini içerisinde taşımaktadır. Balçova yönünde "doğa temelli kentsel rekreasyon-makro turizm" İnciraltı yönünde ise "doğa temelli kentsel rekreasyon-mikro turizm" formülasyonu ile kurgulanacak bir gelişme stratejisi hem bölge halkı, hem de İzmir kenti için yeni fırsatlar sunacaktır. Başta yerel yönetimler olmak üzere bölge üzerinde söz sahibi kurum-kuruluşlar, "bölgede yaşayanların kentsel olanaklar - ihtiyaçlarla ilişkilenmesini sağlayan" ve "doğal değerlerin korunmasını, geliştirilmesini, kent yaşamına katılmasını temel alan" modeller üzerinde yoğunlaşmalıdırlar. Bölgede yaşayanlar ise sahip oldukları "kentsel ayrıcalığın" kendilerine "sürdürülebilir bir sosyo-ekonomik olanak" olarak geri dönüdürebilmesi için ihtiyaç duydukları "bilgi akışını" kucaklamalı ve bu kapsamda geliştirilecek "çağdaş bir modele entegre olma" konusunda çaba içerisinde olmalıdırlar. ■

İlknur Türkseven Doğrusoy, Yrd. Doç. Dr.
İnci Uzun, Arş. Gör.
DEÜ Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü

KONUT VE KENTSEL KİMLİK İzmir Konut Mimarlığına Tematik Bakış...

Günümüzün çoklu fikir ortamında mimarlık etkinliğinin son derece çeşitlilik gösterdiği ve mimarlığımızın bir nitelik açmazı yaşadığı açıktır. Bu anlamda mimarlığı ve mimarlığımızı sorgulamak nerede durduğumuzu anlamak ve yeni çıkış yolları keşfedebilmek adına önemli bir gereksinimdir. Türkiye'nin üçüncü büyük kenti olan İzmir'deki mimarlık pratiği özellikle 1980 sonrasındaki hızlı değişimden büyük ölçüde nasibini almıştır. Modern sonrası gelişen tasarım eğilimleri, göçle birlikte kentlerin kozmopolitleşmesi ve kentliler arasında oluşan derin sosyo-kültürel ve ekonomik uçurumlar, Türkiye'nin bütün büyük kentlerinde olduğu gibi İzmir'de de çoklu yapılanmaların ve iç içe geçen zıtlıkların temel nedenini oluşturmaktadır. Bu değişimi bünyesinde en çok yansıtan alanlardan birisi konut mimarlığıdır. Bu makalede, kent merkezinde bir alan taraması gerçekleştirilerek, belli bazı başlıklar/temalar altında İzmir konut mimarlığına ve onun kentsel kimliğe katkısına ilişkin eleştirel bir durum değerlendirmesi yapılması hedeflenmiştir. Kentteki konut stoğu, "Prototipler", "-izmciler" ve "Ötekiler" olmak üzere üç ana başlık altında değerlendirilmiştir. "Prototipler" başlığı altında "Yap-satlar, Sosyal Konutlar ve Elitlerin Prototipleri", "-izmciler" başlığı altında Elit "Modernistler, Post-modernistler ve Kitsch'ler" alt başlıkları yer almaktadır. İrdelemelerde, İzmir ölçeğinde gerçekleştirilen konut üretimlerinin kimlik sorunlarına getirdiği yorumu çözümlemek esas alındığından, mimari ürüne dıştan bakış geliştirilmiş ve mekansal değerlendirmeler kapsam dışı bırakılmıştır.

Prototipler

İzmir konut stoğu içinde önemli çoğunluğu, tekrara dayalı çözümlerin birer sonucu olan "prototip"lerin oluşturduğu gözlemlenir. Kırsaldan büyük kentlere göç ve kentleşme, özellikle 1980'lerden sonra İzmir kentinde de nicel olarak konut açığı sorununu ortaya çıkarmıştır. Konut açığını en hızlı ve en ekonomik biçimde giderme girişimi, rantı hedef alan kentsel planlama kararları ile desteklenmiş ve kentin genel görünümü söz konusu gelişmelerden fazlasıyla etkilenmiştir. Özellikle çoklu yaşam pratiği için önerilen toplu konutlar ve sıkışık kentsel alan içinde yer alan çok katlı apartmanlar, çoğulculuk içindeki tek/il/ciliğin ortaya koyduğu ikilemi örneklemektedir. İzmir kentinin coğrafi, iklimsel ve kültürel değerlerini tamamıyla dışta bırakan yaklaşımların ürünleri olan prototipler, kentin giderek tektipleşmesine neden olmuşlardır. Prototipler olarak isimlendirdiğimiz konut stoku, yap-satçılık, sosyal konut ve üst gelir grubuna hitap eden elitlerin prototipleri olarak isimlendirdiğimiz konut çözümleri ile oluşturulmuştur.

Yap-sat'lar

Nüfus artışı ile ortaya çıkan konut açığı, kentte yeni alanların imara açılması ya da mevcut yapılaşmış dokunun yoğunluğunun arttırılması yolu ile elde edilmektedir. Kent içindeki mevcut dokunun yenilenmesi ya da kent içi ya da çeperlerindeki mevcut boş parsellerin yapılaşmasında, bireysel girişimciler/müteahhitler tarafından inşa edilerek satılan konutların büyük payı

1

bulunmaktadır. Kat mülkiyeti kanununun yürürlüğe girmesi ve değişen imar kanunları ile yoğunluğun artırılması, İzmir kent dokusunun özellikle son 30 yıl içindeki değişiminin birincil sebebidir. Kent içi konut alanlarının yüksek rantı ve zaman içinde eskijen konutların yenilenme ihtiyacı, düşük yoğunluklu konut alanlarının büyük bir hızla yeniden yapılanarak yoğunluklarını arttırmasına neden olmuştur. Azami rant elde etme kaygısıyla imar kanunlarının belirlediği gabari sınırları sonuna kadar kullanılmakta, en ekonomik yapım yöntemleri ve malzemeler çoğu konut yapısında tekrarlanmaktadır. Böylelikle sonuç ürünler, farklı mimarlar tarafından farklı bağlamlarda tasarlanmış olsalar da, birbirlerine benzer prizmalar olmakta ve konut tasarımına ciddi bir prototipleşme getirmektedir. İzmir kentinin coğrafi, çevresel ve iklimsel verileri kentsel kimlik oluşumu açısından önemli birer olanak oluşturmasına karşın konut tasarımında çoğunlukla dikkate alınmamaktadır. Bu nedenle Karşıyaka, Güzelyalı, Hatay gibi semtler farklı çevresel özelliklere sahip olsalar da, konutların yerle ve kullanıcısı ile kurduğu ilişki biçimi hep aynı biçimde yinelenmektedir.

Sosyal Konutlar

Özellikle 1980'li yıllarla birlikte, giderek büyüyen konut ihtiyacına cevap verebilmek ve orta-alt gelir grubuna konut edindirmek için yeni yasal düzenlemeler ve kaynak aktarımları ile büyük ölçekli toplu konut projelerinin inşası hız kazanmış, arsa maliyetlerinin düşük olduğu ve geniş arazi kullanımına olanak tanıyan kent çeperlerinde yeni yerleşim odakları oluşturulmaya

2

1- Güzelyalı
2- EVKA-2 Konutları

3

4

başlanmıştır. Evka ve Egekent, Ege-Koop toplu konutları dar gelirliye konut kazandırma amacı ile 1980'li yıllarda başlatılan ilk uygulamalardandır, bu gün de bu oluşumların konut yapım etapları sürmektedir. Seri üretim ilkeleri ve teknikleri ile en kısa zamanda, en çok sayıda ve en ekonomik şekilde konut edin/dir/me mantığı üzerine temellenen, aynı konut birimlerinin üst üste yığılması ve birkaç plan tipinin defalarca tekrarı ile oluşturulan çözümler ile ancak tekdüze bir doku elde edilebilmektedir. Araziyi, mümkün olan en yüksek yoğunlukla kullanmak isteği ise yaşam kalitesini olumsuz yönde etkileyen bir yoğunluğa neden olmaktadır. İzmir kentinin değişik odaklarında bu türden uygulamalara sıkça rastlanmaktadır. Günümüzdeki sosyal konutların ise orta ve dar gelirliye konut edindirme sloganının ardında konutu tüketim amaçlı yatırım nesnesine dönüştüren, aslında orta ve üst gelir grubunu hedef alan girişimler dikkati çekmektedir. Kent merkezinden çeperlerinde özellikle de kentsel gelişim aksları (örneğin, Karşıyaka-Menderes hattı), üzerinde yer alan bu türden oluşumlara örnek olarak Metrokent, Villakent-Bahçekent evleri vb. örnek verilebilir.

Elitlerin Prototipleri

1980'li yıllarda serbest piyasa ekonomisine geçişle birlikte, yüksek ücretlerle çalışan yeni bir sosyal grup ortaya çıkmıştır. Bu gruba sunulan kent merkezine yakın, ancak merkezin olumsuzluklarını dışlayan, kendileri ile benzer sosyo-ekonomik özelliklere sahip kişilerle paylaştıkları yaşam çevrelerinin üreti-

minde de sosyal toplu konutların üretim ilkeleri büyük ölçüde geçerli olmaktadır. Türkiye genelinde olduğu gibi İzmir kentinde de, toplu konutlaşmanın var oluş nedeni zamanla dönüşüme uğramıştır. Bu da İzmir kentinde prototiplerin yalnızca alt ve orta gelir grubuna değil üst gelir grubuna da hitap etmesiyle kendi iç mantığı ile çelişen ironik bir durum yaratmıştır. İlginç olan nokta, astronomik rakamlarla satılan "elitlerin prototipleri" olarak isimlendirdiğimiz toplu konutların tasarım ve inşaat kalitesi açısından sosyal konutların sunduğu kaliteye çok daha iyi bir alternatif oluşturamamasıdır. Tekrar, tekdüzelik ve yoğun yerleşim her iki türün ortak özellikleridir. Üst gelir grubuna hitap eden konut yerleşimleri ancak kentsel çevre içinde edindikleri ayrıcalıklı konumları ve sosyal donatılarının niteliği ile türdeşlerinden ayrılmaktadır. Emlak Bankası'nın Karşıyaka-Bostanlı'daki Mavişehir toplu konutları bu grubun tipik birer temsilcisidir (Res. 2). Çalışmalarına başlanan 1500 konutluk Soyak Mavişehir, ilk etabının yapımına başlanan toplam 2770 konutluk Yüksek Vadi Evlerinin "daha iyiye terfi" "daha iyi bir yaşam çevresi" sloganları ile satışa sunulması ve İzmir kenti üzerinde pek çok konut projesinin gündemde olması diğer büyük kentlerde oluşmaya başlayan üst gelir grubu için özel yaşam alanları oluşturma eğiliminin İzmir ölçeğinde de kabul gördüğünün bir ifadesi olmaktadır. (www.soyak.com.tr; www.mopsaninsaat.com.tr/projeler.htm; www.yuksekvadievleri.com)

- 3- Soyak Mavişehir
- 4- Mavişehir Toplu Konutları
- 5- Kare Ev
- 6- Venüs Apartmanı

-İzmciler

"-izmciler", konut stokunun önemli bir çoğunluğunu oluşturan prototiplerin getirdiği tekdüzeliğe, aynılığa ve homojenliğe karşı duran, konut üretiminde belli bir dil ve kimlik oluşturma kaygısı güden tasarımcıların verdiği ürünleri ifade etmektedir. Konutta tarz ya da mimari dil oluşturma kaygısı, tasarımcısının kendi tasarımcı kimliğini ve mimari tasarım tavrını ifade etme arzusu ile ilişkili olduğu kadar kullanıcı tarafından bir statü göstergesi olarak algılanması ve tasarımcıdan doğrudan talep edilmesi ya da işverenin mimari tarzı, konut tüketimini arttıran bir katalizör olarak yorumlanması ile de ilişkilendirilebilir. "-izmciler" olarak adlandırdığımız mimari ürünlerin nitelikli olanlarının arka planında Batı kaynaklı modernist ve post modernist eğilimlerin benzeşim kurma ya da kendi öz değerleri içinde yorumlandığı, niteliksiz olanlarında ise çoğu zaman taklit etme yolunun tercih edildiği görülür.

Elit Modernistler

Batı'daki modern konut, 19. yüzyıldaki endüstriyel, toplumsal ve kültürel alandaki değişimlere bağlı olarak ortaya çıkan gereksinimi gidermek üzere, ideallerini işlevsellik, rasyonellik, seri üretim ve prefabrikasyon ilkeleri üzerine kurmuştur. Türkiye'de ise modernleşme, Batı'daki toplumsal ve ekonomik iç dinamiklerden yoksun olarak siyasal bir modernleştirme programı ile varlık bulmuştur (Sayar&Zengel, 2004). Dolayısıyla, ge-

leneksel konuta nitelikli ve konforlu bir alternatif oluşturma yoluyla yola çıktığı söylenebilir de aslında Türkiye'de Modernist yaklaşım kendi toplumsal iç dinamikleri ile varlık bulmuş, ithal edilerek bazı nitelikli örneklerde yerel değerlerin süzgecinden geçirilerek yorumlanmıştır. Modernist anlayışın ürünleri olan konutların ortaya çıkışı Cumhuriyet döneminin ilk yıllarına rastlar. Modern konutun rafine, yalın ve geometrik çizgilerle ifade bulan, güzelliğini malzemenin kendi güzelliğinde arayan evrensel dili yakın geçmişimizde de takipçilerini bulmuştur. 1980 sonrasında kentte konut tasarımında kimlik sorunsalını dikkate alan, tasarım ve üretim kalitesi açısından belli bir düzeyi yakalayan, nitelikli ve az sayıdaki konut stokunu ifade eden elit modernistler, Cumhuriyet dönemi ile başlayan modernleşme hareketinin değişen sosyo-ekonomik koşullarla birlikte İzmir kentinde nasıl yorumlandığına tanıklık ederler.

Post-modernistler

Modernizmin evrensel dil oluşturma kaygısı ve buna hizmet eden rasyonelleşme, standartlaşma, seri üretim gibi kapitalist üretim döngüsü ile ilişkili kavramlar, diğer alanlarda olduğu gibi mimari ürünü de kimlik oluşturma ve kullanıcıyla özdeşim kurma konusunda açmaza sürüklemiştir. Böylece, batıda modern mimarlığa bir eleştiri olarak, evrenselliğe karşı yerelliği, tekilliğe/tekçiliğe karşı çoğulculuğu savunan post-modernist yaklaşım gelişmiş ve ülkemizdeki konut tasarım pratiği de

7- Rebi Akdurak Evi
8- Konut, Sahilevleri
9- Konut, Sahilevleri
10- Bayraklı

7

bu gelişmelerden nasibini almıştır. Özellikle 1980'lerden sonra ülkede dışa açılımı destekleyen politik kararlarla birlikte oluşan ekonomik ve sosyo-kültürel dönüşümler, İzmir ölçeğinde de yansımalarını bulmuştur. Post-modernistler olarak adlandırdığımız konut stoku, imge, metafor, dil/anlam gibi sorunsalları dikkate alan post-modernist söylemden etkilenenler kadar, konut tasarımına yaklaşımda yerel değerleri, iklimi, bağlamı, coğrafyayı, kültürel ve sosyal yapıyı dikkate alan ya da malzeme ve yapım teknolojisi aracılığı ile biçimsel dil kurarak tüketim için görece elit imaj oluşturma kaygısı taşıyan tasarımcıların verdiği ürünlerden oluşmaktadır.

Kitschler

Türkiye genelinde konut üretimi ve pazarlanmasında özellikle üst gelir grupları söz konusu olduğunda tüketim olgusu ile ilgili kriterler daha da etkin bir rol üstlenebilmektedir. Konutlar, kişinin özel yaşam mekanı olmalarının yanı sıra, yaşam tarzlarının kamuya dönük birer vitrini olmaları nedeni ile de tasarımları ve ait olduğu bağlam ile statü göstergesi olarak değerlendirilmektedirler. Kimlik ve tüketimle ilgili bazı değerler, post-modernistler başlığında örneklenen nitelikli ürünlerin yanı sıra çoğunlukla, kimlik adına "kimliksizlik" üreten, seçkinlik adına "kitsch/rüküş" olma ikilemine düşen ürünlerin verilmesine yol açmaktadır. Bu ürünlerin çoğunlukla semboller ve imgelerin mimari ürüne bağlamdan kopuk biçimde giydirilmesi yolu ile "dikkat çekici" ve "diğerlerinden farklı" olma iddiası kurmaya çalıştıkları ve nitelik açmazına düştükleri gözlemlenir. İzmir kenti özelinde kentsel doku içerisine serpiştirilmiş halde bu türden konutlara sıkça rastlamak mümkündür. Üst gelir grubunun

8

9

tekel konutlarının yer aldığı gözde yerleşim alanlarından birisi olarak Sahilevleri kıyı şeridinin önemli bir bölümü, çeşitli üslupların ve malzemelerin birer gösteri aracı olarak kullanıldığı tasarım yaklaşımını yerleşim ölçeğinde tipik biçimde örneklemektedir.

10

Ötekiler

Gecekondu yerleşmeleri 1950'li yıllarda, köylerden büyük kentlere göç ile birlikte ortaya çıkmıştır. Önceleri kentlerin iş merkezlerine yakın, ancak yapılaşma açısından elverişsiz yerlerinde, eldeki kısıtlı imkanlarla asgari barınma ihtiyacını karşılayacak şekilde ve çok kısa sürede inşa edilmiş, zamanla genişleyerek kent çeperlerini sarmış ve alt yapı ve servisler açısından yetersiz mahallelere dönüşmüşlerdir. Başlarda kırsal yaşantıdan kent yaşantısına geçiş süreci içinde geçici bir olgu olarak görülen gecekondulaşma, giderek hızlı kentleşmenin kalıcı ürünlerine dönüşmeye başlamıştır. Özellikle liberal politikaların hayata geçirildiği dönemlerde çıkarılan gecekondu afları ve dört kata kadar bina yapımına izin verilmesi ile birlikte gecekondu arazi si bir rant aracı haline gelmiştir. Gecekondu yerleşmelerinin zaman içinde birbirlerinden farklılaşmaları, bazılarının apartmanlara dönüşerek kentin yasal konut stoku içine katıldıkları, bazılarının ise tipik gecekondu mahallesi özelliğini koruyarak varlığını sürdürdüğü, bir kısmının ise eskiyerek ya da bozularak en yoksulun sığınma mekanları haline dönüştüğü gözlemlenir (Erman, ?). Bayraklı sırtları, Kadifekale, Tilkilik-Namazgah gibi İzmir kentinin tarihsel önem taşıyan yerleri, kent çeperlerinde yer alan Bornova, Buca, Karşıyaka, gibi banliyölerin imara açılmamış elverişsiz alanları zaman içinde gecekondulaşmaya terk edilmiş ve özellikle kentsel dönüşüm projeleri içinde giderek

orta ve üst gelir grubuna hitap eden yerleşimler ile aynı bağlamda yer almaya başlamışlardır.

Son Değerlendirme

Yapılan irdelemeler sonucunda bu gün İzmir kentinde konut tasarımında sergilenen tavırların seksenli yıllarla birlikte başlayan rant yaratma endişelerini sürdürmekte olduğu ve prototip önerme tahakkümünden kurtulamadığı, üst gelir grupları için kent çeperlerinde sosyal donatısı yüksek yeni yaşam alanları/alt kentler oluşturma eğiliminin tüm hızla devam ettiği ve "Ötekiler"in çoğu meşrulaştırılsa dahi kent içinde yine de ötekiler olarak varlığını sürdürmeye çalıştığı söylenebilir. Bu karmaşık yapılanma içinde kenti yorumlayan ve kimlik oluşturmaya çalışan nitelikli ve sayıca azınlığı oluşturan konutlar kent bütünü içerisinde münferit girişimler olarak algılanmakta ve kentsel kimliğe yeterince katkıda bulunamamaktadırlar. Konut stoku nicel anlamda yapı stoku içinde en önemli yeri edinmekte ve kentsel kimlik oluşumunu önemli ölçüde etkilemektedir. Konutun giderek bir tüketim nesnesine dönüşmesi kimlik sorunsalını aşmada en önemli engeli oluşturmaktadır. İzmir kentsel bağlamı içindeki konut stokunu anlamaya dönük yapmaya çalıştığımız tematik değerlendirmenin İzmir kentinin ötesinde modern ve post-modern süreçleri yaşayan tüm büyük kentlerimizin için de kullanılabilir olması konut ve kimlik bunalımımızın ülke ölçeğinde yaygın ve genel bir sorun olduğunun göstergesidir. ■

Kaynaklar:

Erman, T (?). Gecekondu Çalışmalarında 'Öteki' Olarak Gecekondu Kurguları, <http://www.ejts.org/document85.html>
 Sayar, Y. & Zengel, R. (2004). İzmir'de Cumhuriyet Dönemi Konut Stoğu, Bir Değerlendirme, *Arredamento Mimarlık*, sayı:2004/05 sf. 118-125.
www.mopsaninsa.com.tr/projeler.htm
www.soyak.com.tr
www.yuksekvadievleri.com

Erdem Yıldırım

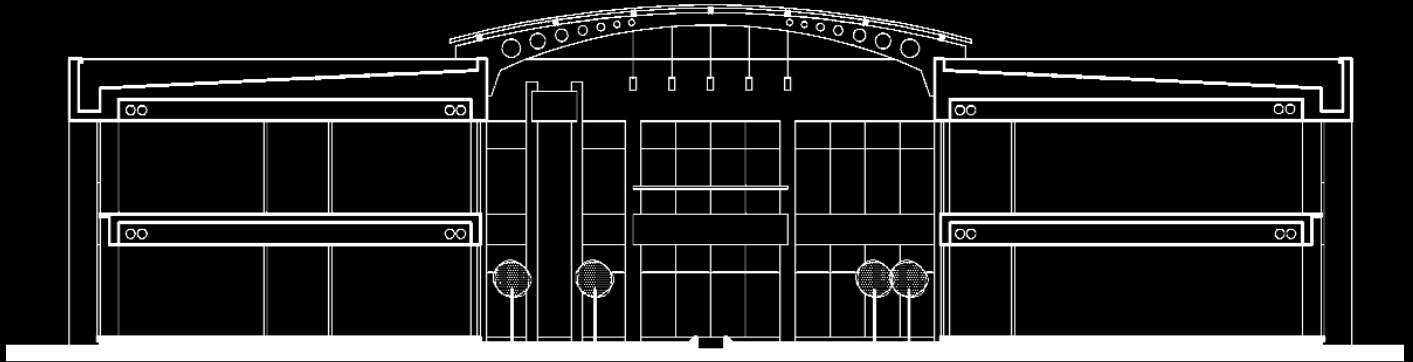
Özgü Özgörkey Yönetim Binası

Mimari Proje	: Özel Kılıç
Yapımcı Firma	: Özgörkey Yapı Grubu
Projelendirme Tarihi	: 1998
İnşaat Süresi	: Nisan 1998 – Ocak 2001
Ana Strüktür	: Betonarme
Ana İşlev	: Yönetim
Arsa Alanı	: 135.000 m ²
İnşaat Alanı	: 3.500 m ²
Yer	: Özgörkey Cad. No: 11 Torbalı/ İzmir

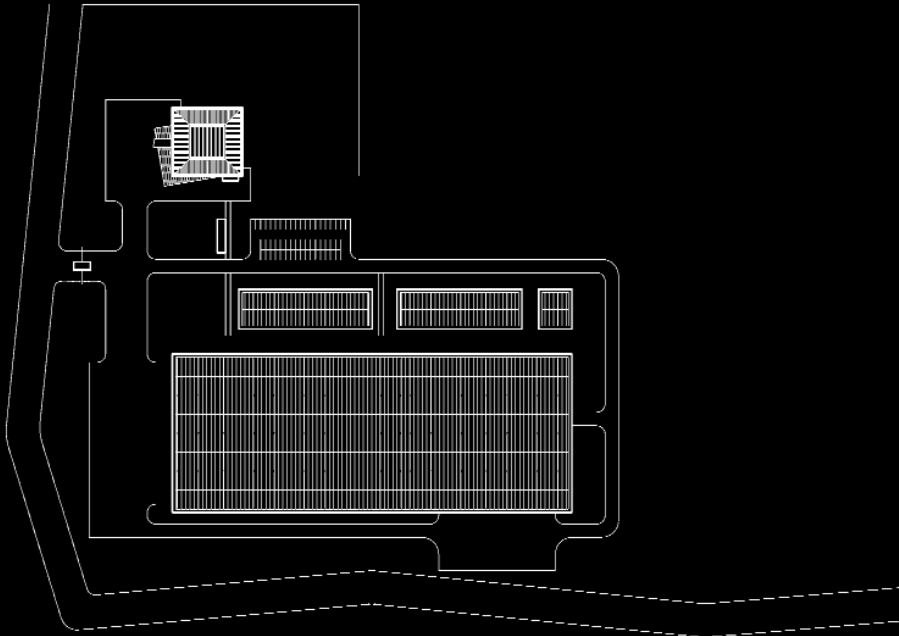
İzmir-Torbalı Organize Sanayi Bölgesi'nde yer alan yapı, 32.000 m²'lik üretim tesislerinin yönetim ve organizasyon hizmetleri için inşa edilmiştir.

Yönetim binası, 3.500 m² kapalı alanı ile 2 katlı kare formda bir yapıdır. Binanın ortasına yarı şeffaf üst örtülü bir iç avlu yerleştirilerek, iç hacimlerde ışık ve görsellik anlamında süreklilik sağlanması düşünülmüş, düşey ve yatay sirkülasyon iç avlu çevresine planlanarak mekana hareketlilik kazandırılması amaçlanmıştır. Avlu aynı zamanda tanıtım organizasyonları ve dinlenme mekanı olarak da kullanılabilir.

Kesit

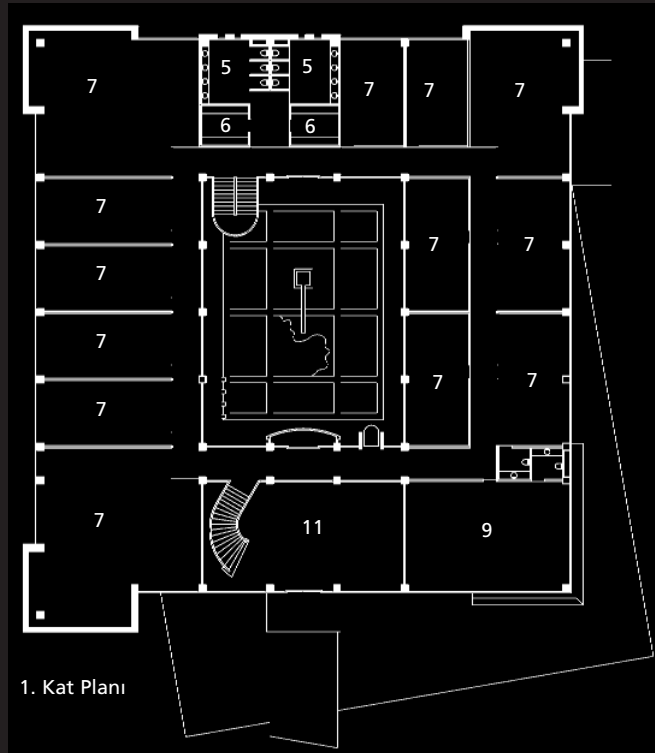
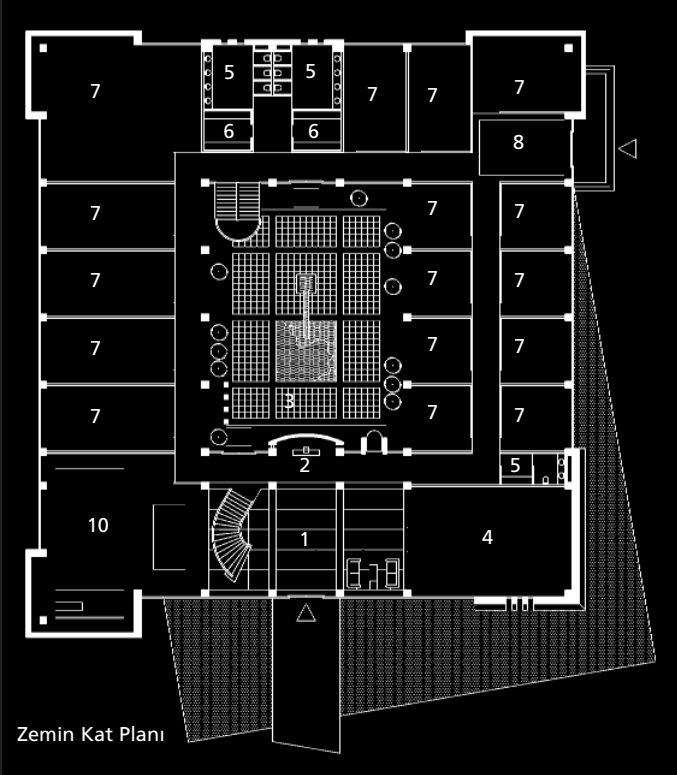
Vaziyet Planı

Yapının, biri yönetim diğeri personele ait olmak üzere iki girişi vardır. Yönetim girişine, ana yola bakan ön meydandan ulaşılmaktadır. İki kat yüksekliğinde ve galerili giriş holü, sergi salonu, toplantı salonu ve iç avlu ile şeffaf bir bütünlüğe sahiptir. Personel girişi, üretim tesisleri ve sosyal tesislere ulaşımı sağlamaktadır.

İç hacimler, tesislerin sonraki yıllarda kapasite artırımını olacağı düşünülerek, gerektiğinde yeri değiştirilebilen bölücü paneller ile sınırlandırılmış, geleceğe yönelik rezerv bürolar planlanmıştır, tüm yapı havalandırma ve otomasyon sistemiyle donanmıştır.

Yapı, fonksiyonlarının yanında aynı zamanda firmanın prestij binasıdır. Bu düşünceden hareketle iç donanım ve cephelerde günümüzün en modern malzemelerinden olan alüminyum panel ve granit kaplama kullanılmıştır. Malzeme, renk ve mekan gibi unsurlarda yalınlık ana fikir olarak benimsenerek sade bir form ve yapı plastiği elde edilmeye çalışılmıştır. □

- 1- Giriş Holü
- 2- Kabul
- 3- İç Avlu
- 4- Sergi Salonu
- 5- WC
- 6- Servis Birimi
- 7- Büro
- 8- Personel Girişi
- 9- Y. K. Başkanı
- 10- Toplantı Salonu
- 11- Galeri Boşluğu

Genel görünüm

O'live Park Evleri

Vaziyet Planı

Mimari Tasarım	: M artı D Mimarlık, Metin Kılıç
Mimari Proje ve Uygulama Ekibi:	Özgür Dinçer, Gökhan Yadel, Okan Taşkıran, İbrahim Deniz, Banu Olcay, Fahriye Altınel, Emre Günay, Can Aslan
Yüklenici Firma	: M artı D Mimarlık
İşveren	: TRE Investment-TRE II
Proje Tarihi	: 01.2005 - 06.2005
İnşaat Tarihi	: 06.2005 - 12.2006
Ana Strüktür	: Betonarme Karkas
Ana İşlev	: Konut Yerleşmesi
Arsa Alanı	: 75.000 m ²
İnşaat Alanı	: 10.000 m ²
Yer	: Urla – Zeytin Alanı

İzmir kent merkezine 25 km. uzaklıkta 75 dönümlük bir vadiye konumlanan Olive Park Evleri, kent merkezinin -güvenlik, çevre kirliliği, otopark sorunu vb.- olumsuzluklarını barındırmayan, çağdaş yaşam koşullarının sağlandığı, doğaya yakın 30 farklı evden oluşan, yeni bir yaşam biçimi sunan konut yerleşmesi olarak tasarlanmıştır.

Yabancı yatırımcı bir finans kuruluşunun işverenliğinde oluşturulan proje de işverenin 2500 m² lik parseller içinde konumlanacak her evin farklı bir tasarıma sahip olması isteği tasarımcıya sunulan ve projenin kimliğini belirleyen ilk veriydi. Çam ve zeytin ağaçları ile çevrelenmiş, denize açılan bir vistası olan, bazı yerde düzleşen bazı yerde oldukça dikleşen bir eğime sahip hareketli bir topografyanın oluşturduğu arazi ise diğer bir veri olarak vaziyet planı kararlarının verilmesini sağladı.

Arazi eğimli topoğrafyasının ve parsel boyutlarının verdiği olanakla, her evin bireyselliğini ve mahremiyetini koruyarak, ortak bir yaşam alanı içinde var olduğu durumunun yaratılması isteği vaziyet planında evlerin konumlarını belirledi. Her ev bir diğerinin çevre algısını kısıtlamayacak çoğu da deniz manzarasını algılayacak biçimde araziye yerleştirildi. Bu durum, her evin iki kottan oluşması genel tasarım kararının esnemesine ve bazı evlerin üç kotta ulaşan işlevsel dağılımla araziye oturmasına neden oldu.

Genel görünüm

Tasarım aşamasındaki ana kararlardan biri de farklı kimlikteki evlerin aynı yere aidiyetlerini vurgulayacak ortak mimari dilin yaratılmasıydı. Dil birliği, kütlelerde benzer geometrilerin çeşitli kompozisyonları ile çatılar, kolonlar gibi yapı elemanlarında benzer formların tekrarı ile yüzey dokularında da benzer cephe kaplama malzemelerinin kullanılması ile kurulmaya çalışıldı. Arazi kazısından elde edilen taş ise değişik yöntemlerle işlenip, üretilerek farklı dokular yaratacak cephe malzemesi olarak kullanıldı.

Evlerin işveren ile tasarımcının ortak çalışmasıyla belirlenen programları, çeşitli mekan kurgularında / şemalarda tasarlandı. Bu kurgularda iki ana yaşam kotunun olması temel karar olarak

alındı. Her iki kottan da doğal zemine ulaşılabilmekte. Doğanın evin içinde her mekandan algılanabilmesi yani iç dış mekan birlikteliğini yakalamak amacıyla bina cephelerinde geniş boşluklar yaratıldı.

Farklı tasarımı vurgulayıcı bir çalışma olarak evler "Zeytin Evi", "Çam Evi", "Günebakan Evi", "Işık Evi" gibi çoğu konumundan dolayı aldığı bir isim ile kimliklendirildi. Havuzlarında bu isimlerin betimlendiği soyut desenler, bahçelerinde ise taştan yontulmuş heykellerle donatılmış evler, kullanıcıya özel olma durumuna ve seçkin bir mekanda, oraya ait olarak yaşama biçimine vurgu yapar. ■

Bulut Evi

Bulut Evi

Günebakan Evi

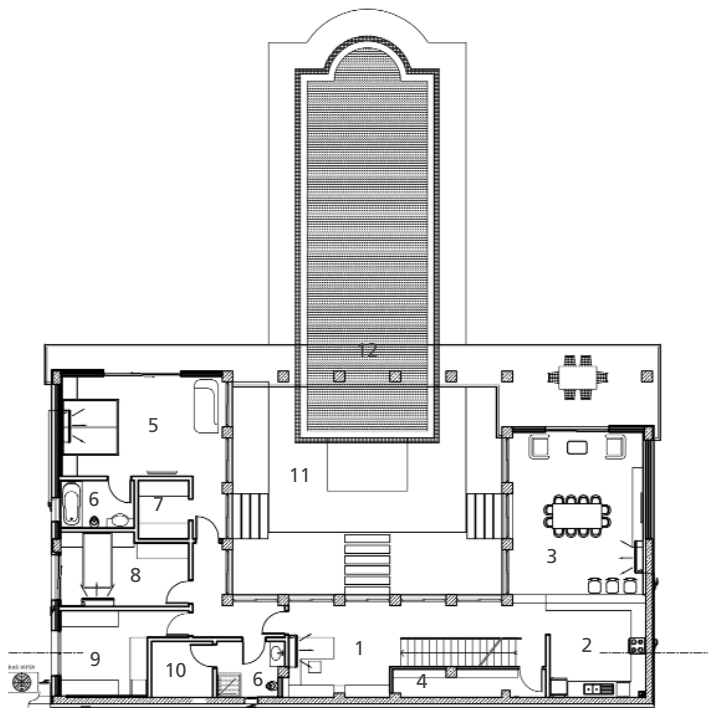
Defne Evi

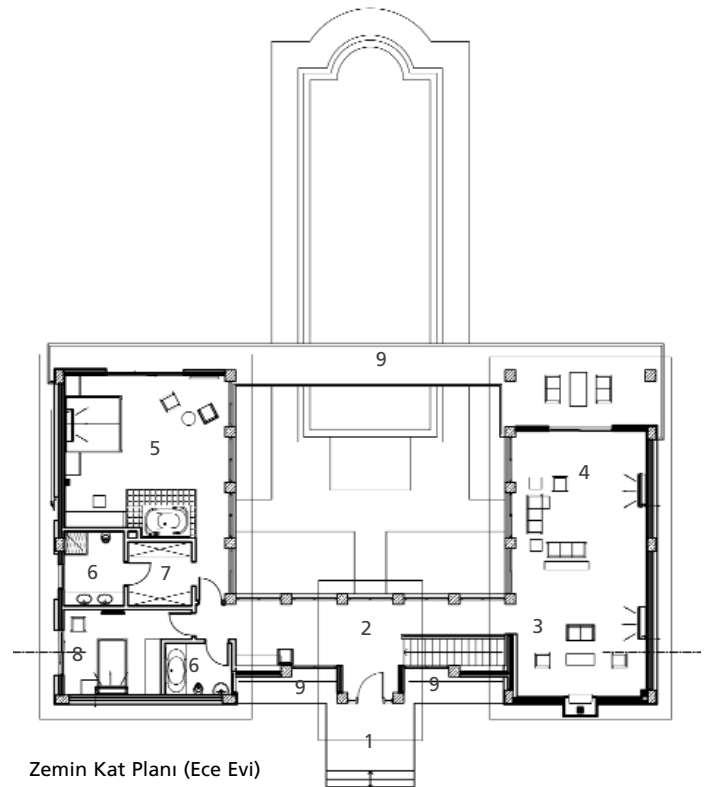
Çimen Evi

Poyraz Evi

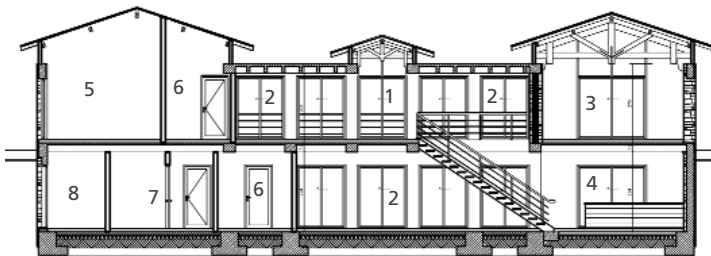
Bodrum Kat Planı (Ece Evi)

Zemin Kat Planı (Ece Evi)

Ece Evi

Kesit (Ece Evi)

Kesit

- 1- Giriş
- 2- Hol
- 3- Salon
- 4- Mutfak
- 5- Oda
- 6- Banyo
- 7- Sauna
- 8- Çamaşırılık - Ütü

Bodrum Kat Planı

- 1- Hol
- 2- Mutfak
- 3- Yemek Salonu
- 4- Depo
- 5- Konuk Odası
- 6- Banyo
- 7- Elbise Dolabı
- 8- Oda
- 9- Çamaşırılık - Ütü
- 10- Sauna
- 11- Teras
- 12- Havuz

Zemin Kat Planı

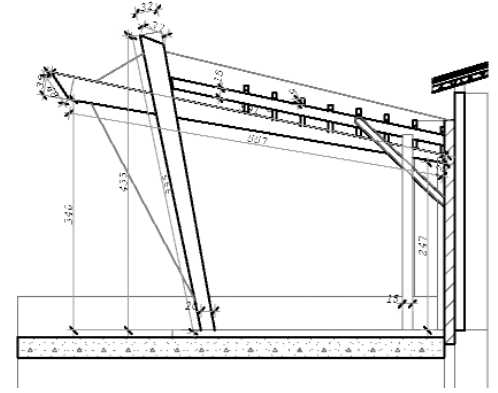
- 1- Giriş
- 2- Hol
- 3- Şömine Köşesi
- 4- Salon
- 5- Ebeveyn Yatak Odası
- 6- Banyo
- 7- Elbise Dolabı
- 8- Oda
- 9- Teras

Ece Evi

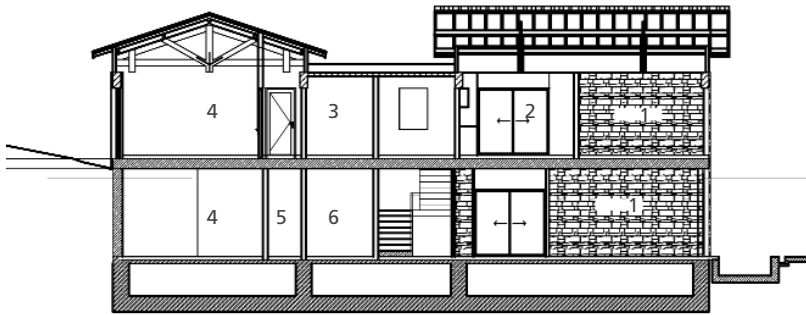
Denizkızı Evi

Günebakan Evi Pergole Detayı

Günebakan Evi

Kesit (Denizkızı Evi)

Bodrum Kat Planı

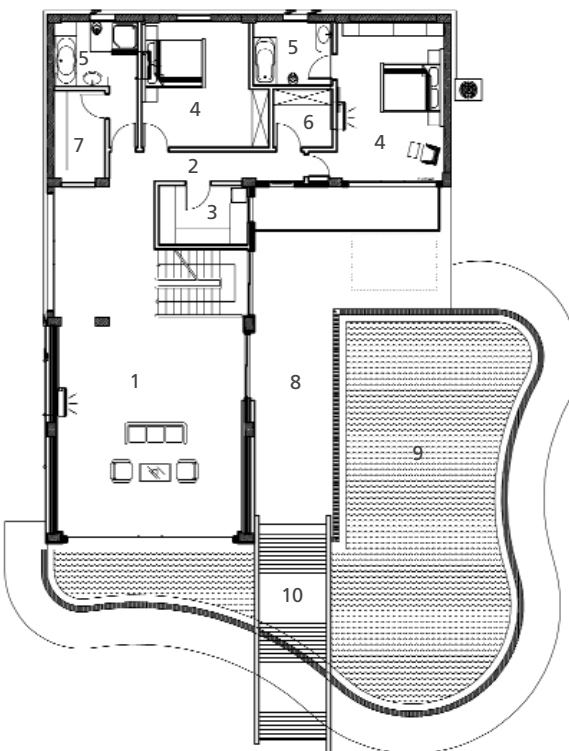
- 1- Yaşama
- 2- Hol
- 3- Çamaşır - Ütü
- 4- Yatak Odası
- 5- Banyo
- 6- Depo
- 7- Sauna
- 8- Teras
- 9- Havuz
- 10- Köprü

Zemin Kat Planı

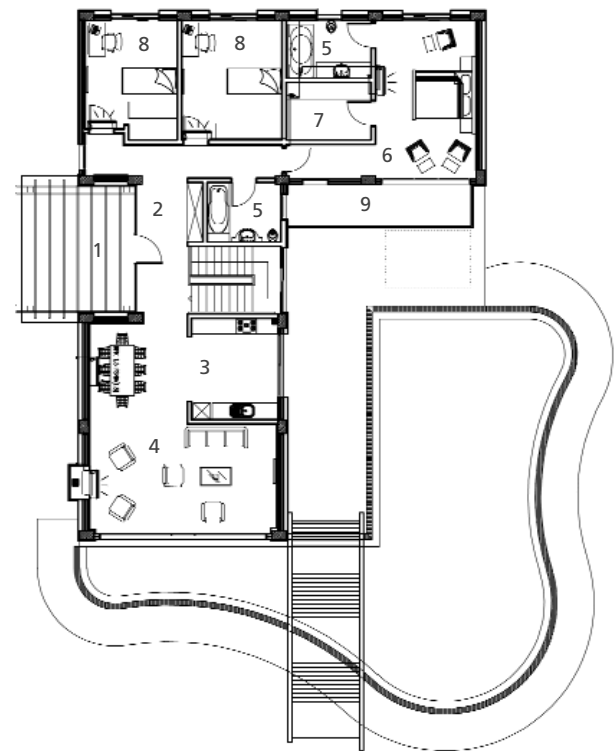
- 1- Giriş
- 2- Hol
- 3- Mutfak
- 4- Yaşama
- 5- Banyo
- 6- Yatak Odası
- 7- Soyunma
- 8- Oda
- 9- Teras

Kesit

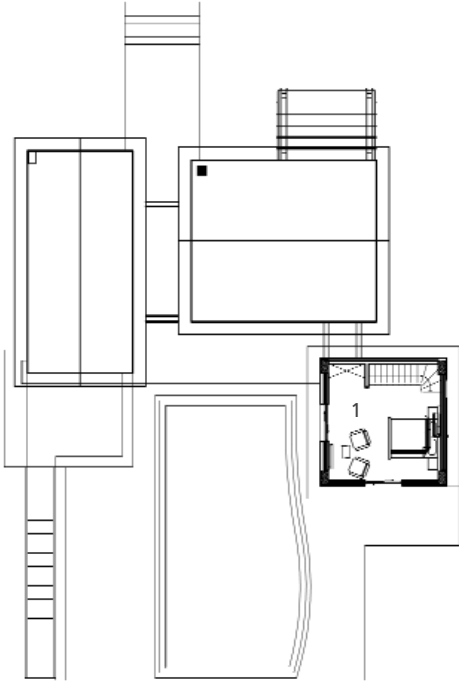
- 1- Yaşama
- 2- Mutfak
- 3- Vestiyer
- 4- Yatak Odası
- 5- Hol
- 6- Çamaşır - Ütü

Bodrum Kat Planı (Denizkızı Evi)

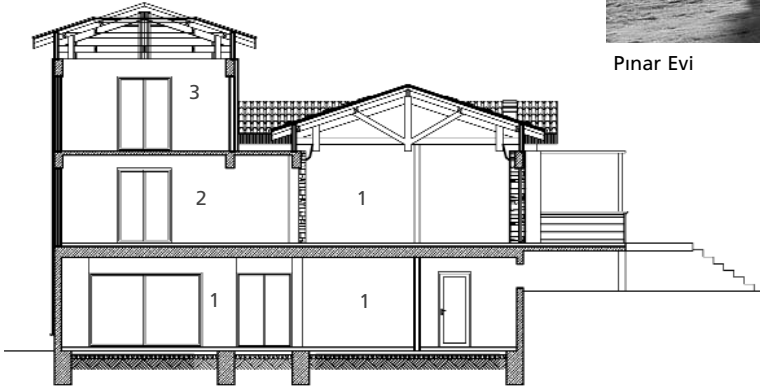
Zemin Kat Planı (Denizkızı Evi)

Çatı Katı Planı (Pinar Evi)

Pinar Evi

Kesit (Pinar Evi)

2. Bodrum Kat Planı

- 1- Fitness
- 2- Sauna
- 3- Banyo
- 4- Havalandırma
- 5- Teras

1. Bodrum Kat Planı

- 1- Hol
- 2- Yaşama
- 3- Çamaşır - Ütü
- 4- Oda
- 5- Banyo
- 6- Teras
- 7- Havuz

Zemin Kat Planı

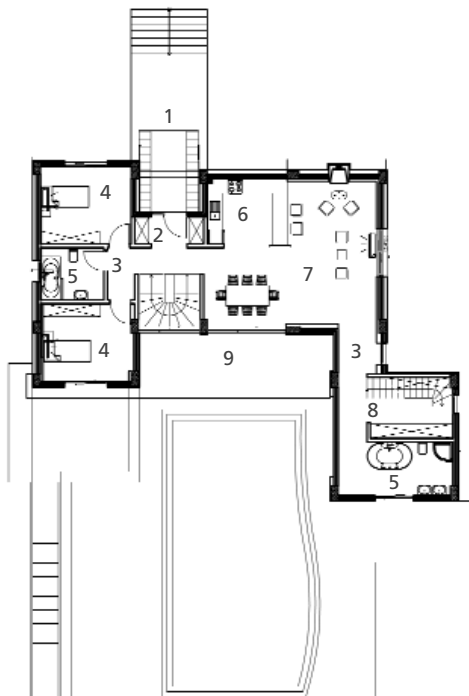
- 1- Giriş
- 2- Vestiyer
- 3- Hol
- 4- Oda
- 5- Banyo
- 6- Mutfak
- 7- Yaşama
- 8- Soyunma
- 9- Teras

Çatı Katı Planı

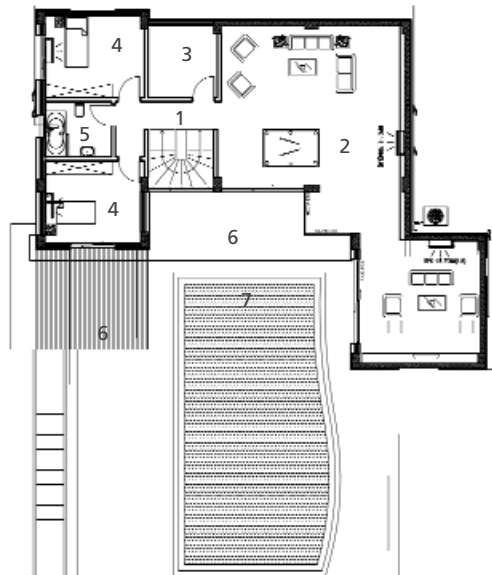
- 1- Ebeveyn Yatak Odası

Kesit

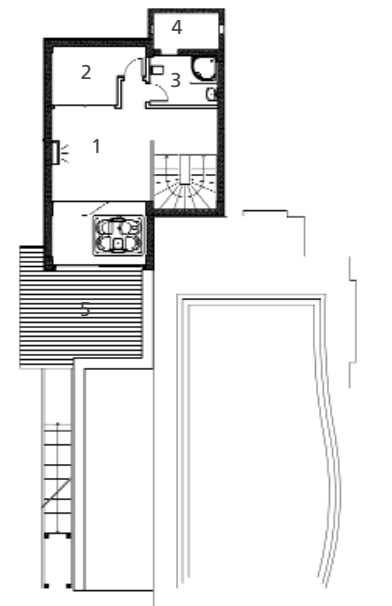
- 1- Yaşama
- 2- Hol
- 3- Ebeveyn Yatak Odası

Zemin Kat Planı (Pinar Evi)

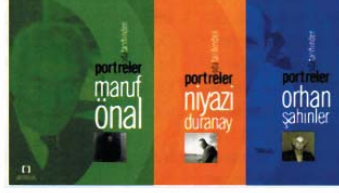
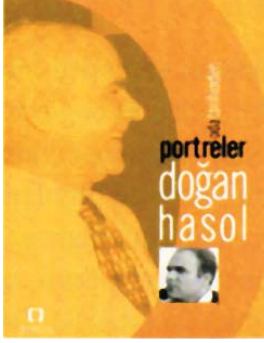

1. Bodrum Kat Planı (Pinar Evi)

2. Bodrum Kat Planı (Pinar Evi)

Oda Tarihinden Portreler: Doğan Hasol

Özgün Adı : Oda Tarihinden Portreler: Doğan Hasol
Söyleşi : Mücella Yapıcı
Ebatlar : 16.5x23.5
Sayfa : 111
Yayıncı : TMMOB Mimarlar Odası İstanbul Büyükkent Şubesi

Oda Tarihinden Portreler, TMMOB Mimarlar Odası'nın 50 yıllık mesleki ve kurumsal birikimine emekleri ve deneyimleri ile katkıda bulunan mimarları gelecek kuşaklara aktarıyor. Kitap, yakınlarından alınan önsözler ve kendileriyle yapılan söyleşilerle kendi seslerinden bir derleme olmasının yanı sıra, katıldığı yarışmaları, yaptığı tasarım ve uygulamalarını da içeriyor. Geçmişin mimarlık eğitimi, anlayışı ve mesleki uygulama ortamının yansıtıldığı eserin, geleceğe ışık tutması hedefleniyor.

"Oda Tarihinden Portreler: Niyazi Duranay", "Oda Tarihinden Portreler: Maruf Onal" ve "Oda Tarihinden Portreler: Orhan Şahinler" serisinin son kitabı da "Oda Tarihinden Portreler: Doğan Hasol".

MİMARİDEN KONUŞMAK Bilmek İstenmeyen 20. Yüzyıl Türk Mimarlığı Eleştirel Bakış

Özgün Adı : Mimariden Konuşmak Bilmek İstenmeyen
20. Yüzyıl Türk Mimarlığı Eleştirel Bakış
Yazar : Şevki Vanlı
Ebatlar : 20.9x23.9
Sayfa : 939
Yayıncı : Şevki Vanlı Mimarlık Vakfı

Şevki Vanlı; batı uygarlığının izleyicisi olmak yerine, kendi kültürümüzde var olmak adına kendi mimarlığımızı yalnız süreç olarak değil, başlıca konulara yaklaşım açısından da baktığı kitabı, bu süreci üç cilt olarak sunuyor. 20. yy ilk yarısında, Türk mimarlığının geleneksel, çağdaş çatışması ve 20. yy ikinci yarının ilk 30 yılında Türk mimarlığını aktardığı ilk cildi, 1920 – 1980 arasını içeriyor. Kitabın ikinci cildi; Türk mimarlığının 1980 ile başlayan son 20 yılını, son cilt ise; Türk mimarlığını, konut ve yerleşimler; konaklama ve tatil mekanları; büyük, yüksek yapılar ve yeni şehir sorunları; Türkiye'de eğitim yapıları ve yerleşkeleri ve yüzyılın ardından bölümleri ile konular içerisinde irdeliyor.

Egemimarlık Metinleri Yazım Kılavuzu

İçerik:

- Metin, daha önce yayımlanmamış olmak şartı ile özgün yazı, derleme, proje tanıtımı, yapı tanıtımı, yayın tanıtımı, röportaj, çeviri yazı gibi alanlarda olabilir.
- Metin ile ilişkili görselleri içermelidir.

Metin Boyutu:

- Sunulacak yazılar, varsa özetleri de dahil olmak üzere 1600 kelimeyi aşmamalıdır. Dipnotlar ve kaynaklar bu sınırlamaya dahil değildir.

Metin Yazım Şekli:

- Sunulacak yazılar microsoft word programıyla yazılmalıdır.
- Yazım karakteri olarak, metinlerde; "Arial", başlıklarda; "Arial Bold" kullanılmalıdır.
- Kullanılacak puto boyutu; ana başlıklar için 12, alt başlıklar ve metin için 10'dur.
- Paragraf ayrımları bir satır boşluk bırakılarak yapılmalıdır.

Görseller:

- Görsel malzemenin sayısı 15'i aşmamalıdır.
- Kesinlikle metin içerisine yerleştirilmemeli, ayrıca gönderilmelidir.
- Siyah – beyaz veya renkli opak fotoğraf, dia veya digital formatta görsel yollanabilir.
- Digital formatta yollanacak görseller, kısa kenarı en az 15 cm. olacak şekilde, en az 300 dpi çözünürlükte, JPG veya TIFF formatında teslim edilmelidir.
- Mimari çizimler, Autocad programında da teslim edilebilir.

Teslim Şekli:

- Makale, görselleri ile birlikte CD formatında, ayrıca tek nüsha kağıt çıktısı olarak Mimarlar Odası İzmir Şubesi'ne elden veya posta ile teslim edilmelidir.

Kaynaklar:

- Kaynaklar başlığı altında yazar soyadlarına göre alfabetik sırada verilmelidir.

- Kaynak kitap ise: Yazar Soyadı, Yazar Adı (Basım Tarihi), Kitap Adı, Çevirmen Adı Soyadı, Yayınevi, Basım Yeri düzeni geçerlidir.

Örnek: Tümer, Gürhan (1998), Cumhuriyet Dönemi'nde Yabancı Mimarlar Sorunu, Mimarlar Odası İzmir Şubesi Yayınları, Tükelmat A.Ş.

- Kaynak makale ise: Yazar Soyadı, Yazar Adı (Basım Tarihi), "Makale Adı", Makalenin İçinde Yer Aldığı Yayın, Editör Adı, Çevirmen Adı, Yayınevi, Basım Yeri, Sayfa Numarası düzeni geçerlidir.

Örnek: Gündüz, Orcan (2006), "Cumhuriyet'ten 1980'li Yıllara Karşıyaka'nın Mimari Kimliğine Katkıda Bulunan Mimarlar, Mühendisler ve İnşaatçılar", Egemimarlık 58, İnci Uzun, Mimarlar Odası İzmir Şubesi Yayınları, Doruk Grafik San ve Tic. Ltd. Şti., s.28.

- Metnin içinde kaynağa değinmek istenirse; (Yazar Soyadı, Yayın Yılı, Sayfa Numarası) şeklinde olmalıdır. Örnek: (Gündüz, 2006, s.28)

Dipnotlar:

- Ana metinle aynı yazım özelliğine sahip olarak, parantez içerisine alınan sıra numaraları şeklinde verilmelidir.
- Dipnotlar sayfa altında değil, metnin sonunda "Notlar" başlığı altında sırasıyla yazılmalıdır.